

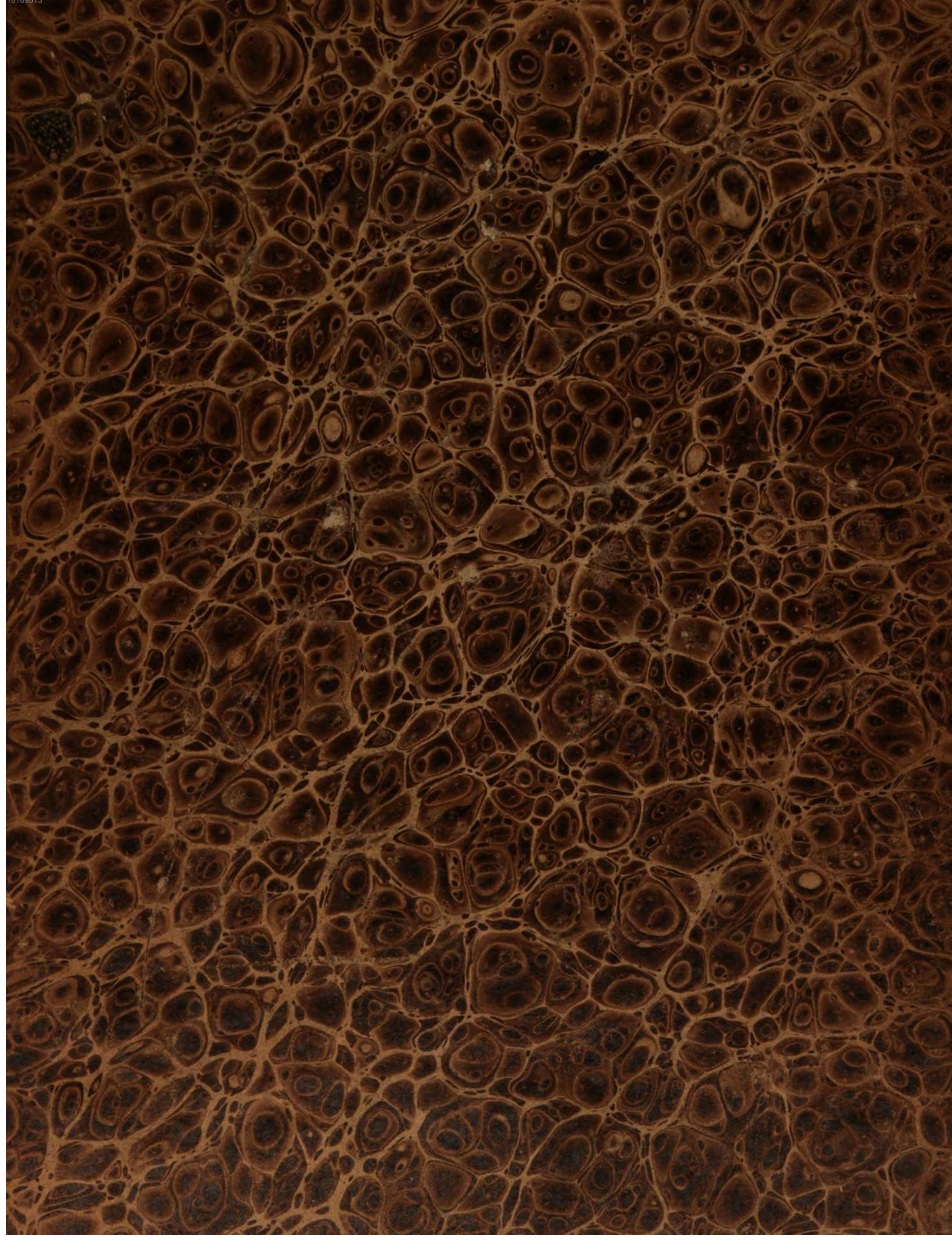
Barlaimont, Noel de

Vocabulaer in vier spraken duytsch, françois, latyn ende spaensch

Lovain 1551

4 Polygl. 85

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10169013-7

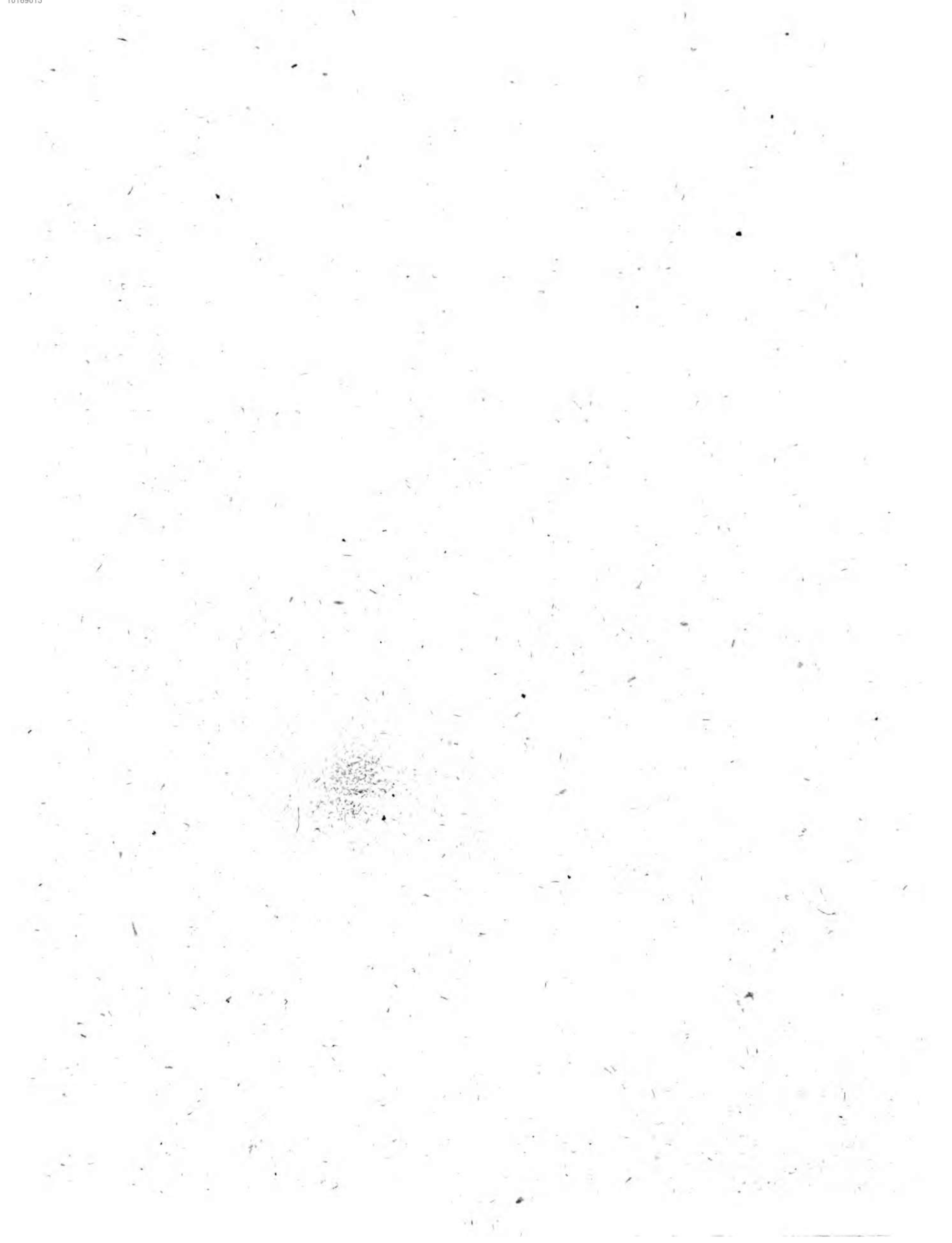
4°. Polygl.

Vocabulaer

85

**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

4° Polygl. 85.

Polygl. 85
Vocabulaer in vier spraken

Duytsch, Francois, Latijn, ende Spaensch,
profitelick allen den ghenen die dese spraken
leeren willen.

Vocabulaire en quatre lan-

gues, Flamengue, Francoise, Latine, Espa-
gnole, à tous ceulx qui les voudront appren-
dre treſvtile.

DICTIONARIUM

QVADRILINGVE, TEVTONICVM,

*Gallicum, Latinum, atq; Hispanicum, eas linguas discere volentibus
utilissimum, D. Cornelio Valerio Traiectensi interprete.*

Vocabulario de quatro len-

guas, Tudesco, Frances, Latino, y Espa-
ñol, muy prouechoſo para los que quisiere
aprender estas lenguas.

A LOVVAIN.

Par Bartholomy de Graue, Imprimeur iuré.

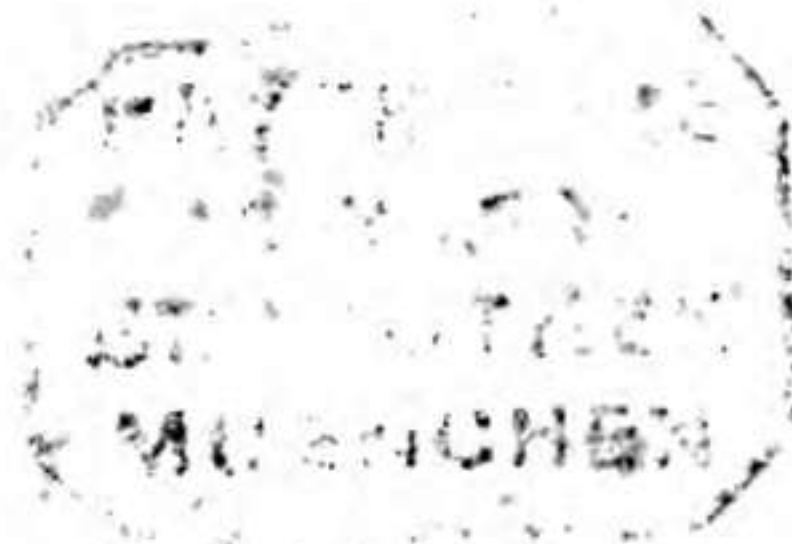
L'an de grace, M. D. LI.

Avec Grace & Priuilege de la Maieſté Imperiale.

Extrait du Priuilege de la M. Imp.

CHARLES Cinquiesme de ce nom, par la diuine Clemence, Empereur des Romains, toujours Auguste, Roy de Germanie, d'Espaigne, de Sicile, &c. Sçauoir faisons que nous auons receu l'humble supplication de Bartholomy de Graue, Imprimeur iuré de nostre Vniuersité de Louvain, & selon nostre derniere ordonnance, suppliât de pouuoir imprimer le Vocabulaire de Noel de Barlaimont, translazé en Latin, en Espagnoil, & aultres langues, & subigné par Maistre Pierre Curtius. Professeur en Theologie, & Curé de Saint Pierre de Louvain. Nous donc inclinans fauorablement à sa dicté requeste, & pour se rébourser des fraiz & mises qu'il a icy faiçt, & luy conuendia faire en faueur de l'estude publique, & pour n'estre defraudé deses peines & labours, Auons octroyé, consenty, & accordé: Octroyons, consentons, & accordons, en luy donnant congée & licence de grace speciale par ces presentes, qu'il peut & pourra imprimer, & vendre luy seul le dict Vocabulaire en plusieurs langues, en noz pays de pardeça. En defendât à tous aultres Imprimeurs, Libraires, & aultres quicõ que, de n'õ imprimer, ou faire imprimer ce dict Vocabulaire: ou ailleurs imprimé, le vèdre, ou distribuer en noz pays de pardeça, iusques à trois ans prochains venãs: sur peine de confiscation del dictz Liures, & vingt & cinq Florins Carelus à uostre profit. Et ainsy donnons, & commandons à noz ayez & seaulx &c. Car ainsy nous plaist il, Comme plus amplement est declaré en l'original de cest extrait. Donné en nostre Ville de Bruxelles le, xix, de Ianuier L'an M. D.LI.

Subigné P. de Lens.

A toutes ieunes gens sçauoyr & honneur desyderantz.

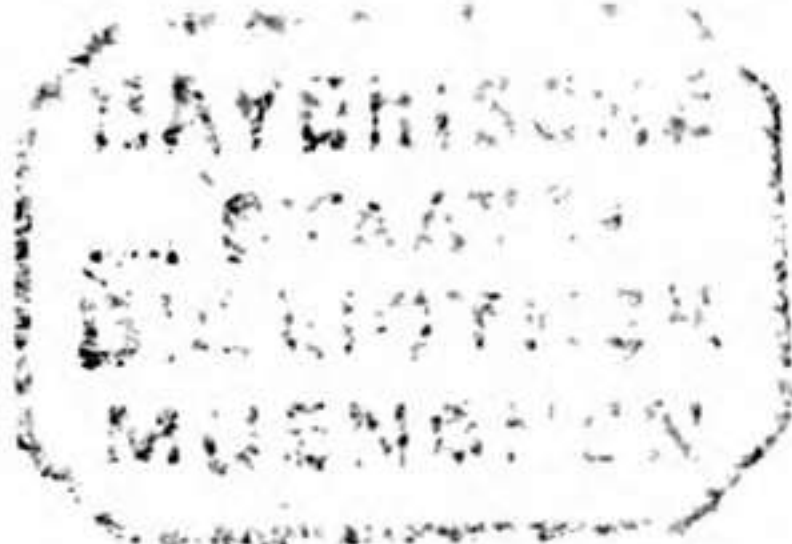

Comme le painctre de son art aorne & accoustre sa paincture de diuerses couleurs, pour la rendre tant plus excellente, ainsi la nature humaine s'efforce tousiours de soy & son pays ou elle est natieue, honorer & esleuer par toutes vertus, & aultres ornemens honorables & profitables à la chose publique. Dont à cause de diuerses nations qui sont tant à la court de la Maieité Imperiale, & de son filz Philippe d'Autricce, prince d'Espaigne, & de pays de pardeçà: que à la tresfameuse Vniuersité de Louvain, là on sont toutes nations de gens, & en Anuers marchans de tous pays. Sera donc dorenavant fort vile & necessaire, à vous ieunes gens d'apprendre & de sçauoir plusieurs langues. Et nous est aduis que ces quatre langues, Flamengue, Françoisse, Latine, & Espaignolle, lesquelz vous donnons icy, sont les plus necessaires à vostre honneur, & à nostre pays decoration. Et pour ce faire auons prins l'inuention de Noel de Barlemont, lequel a tourné de Flameng en Latin tresselegament, & le plus proprement que faire se pouoit, le tresçauant home en diuerses langues & arts M. Cornille Valere d'Vtrecht, ce que sera fort profitable à tous enfans, lesquelz desirent d'apprendre la langue Latine. Et en oultre de Latin en la langue Castiliare est translaté par deux homes sçauants, & en leur langue maternelle treseloquents, & bien parlants: Liquele langue est la plus excellente de toute Espaigne. Et après auoir leu ce present liure, vous sera fort vile le liure de Tobie, lequel auons aussy imprimé en trois langues. Parquoy doncques vous ieunes gens, ie vous prie de rendre peine d'apprendre ces quatre langues, ie ne doute point que n'y trouuerez honneur & profit. Et vous prie de prendre en gré nostre labeur, & bon vouloir que auons enuers vostre honneur & profit: si par aduerture n'auons de tout fait à vostre desir, vous nous aurez pour excusez pour la premiere foys, & se nous entendons que cecy vous soit agreable, nous rendrons peine d'en faire vne aultre foys d'auantage, s'il plaist au Createur, auquel ie prie vous donner sa grace.

A .ij.

Die

Bayerische
Staatsbibliothek
München

**Die Tafel van desen
boeck.**

DIE is een seer profitellic
Boeck om Duytsch, Frā-
cois, Latin, en Spaensch
te leeren lesen, schriuen en spre-
ken, dwelc ghedeylt is in twee
partiē. Die ierste partie is ghe-
deylt in .iiii. Capittelen, waer
aff die dzye by Personagiē ghe-
set ziiin, als Colloquia.

Dat eerste Capittel, is een
maectitt met thien Personagiē,
ende houdet veel ghemeyne re-
denē, die men ouer tafel besicht

Dat tweede Capittel is om
te coopen ende te vercoopen.

Dat derde Capittel, is om
sijn sculdenaren te manen.

Dat .iiii. Capittel is om te
leeren maken brieuen oft mis-
siuen, obligatien, quitancien,
ende voor waerden.

Die tweedepartie houdt veel
enckele woorden, diemen da-
ghelycx behoeft om te spreken,
gheset nae die ordinancie van
den A, b, c.

Item, int eynde van desen
boeck staet die maniere om per-
fectelick Francoys te lesen.

Item den Pater noster. Aue
Maria, beyde Credo, ende dze
Thien gheboden.

**La Table de ce
Liure.**

CE present Liure est tresvtille
pour apprendre à lyre, es-
cripre, & parler Flameng,
Francois, Latin, & Espagnol. Le-
quel est party en deux parties. La
premiere partie est diuisée en .iiij.
Chapitres, desquelz les trois sont
mis par Personaiges, comme Col-
loques.

Le premier Chapitre est vn cō-
uiue à dix personages, & contient
beaucoup de communes deuises, de
quoy on vse cōmunemēt à table.

Le deuxiesme Chapitre est de
vendre & d'accepter.

Le troisieme Chapitre est pour
demander ses debtes.

Le quatrieme Chapitre, est
pour apprendre à faire des lettres
missiues, obligations, quitances, &
contract de louaige.

LA deuxiesme partie contiēt
beaucoup des simples motz, de
quoy on vse iournellement par
ordre de l'A, b, c.

Item en la fin est l'art de par-
faictement lire & parler Fran-
coys.

Item le Pater noster. Aue Ma-
ria, les deux Credo, les dix com-
mandemens.

¶ **Tabula huius
libri.**

Vtilissimus hic liber est ad comparandam Theutonicè, Gallicè, Latinè, ac Hispanicè legendi facultatem, qui duas in partes distribuitur, quarum prior in capita quatuor diuiditur, eorumque tria personarum interloquutiones complectuntur, ut colloquia.

In primo conuiuium est decem interlocutorum, quo continentur multe quotidiane loquendi formulæ, quibus in accumbendo utimur.

Alterum Caput ostendit formulas emendi & vendendi.

Tertium docet modos appellandi debitores.

Quartū præscribit rationes conscribendi epistolas, & literas obligationū, solutionū, & cōtractuum.

¶ Secunda operis pars continet vocabula, in quotidianis colloquijs necessaria, collocata ordine alphabetico, A B C.

In fine libri addita est promptè Gallicè legendi ratio.

Adhæc Præcatio dominica, Salutatio angelica, Articuli fidei, Decalogus seu decem Dei præcepta.

Conui-

¶ **La Tabla de aquesto
Libro.**

Libro muy prouecbofo para saber la manera de leer, y screuir, y hablar Tudesco, Françes, Latin, y Español, el qual va diuidido en dos partes: La primera se parte en quatro Capítulos, de los quales tres comprehenden ciertas hablas de personas, a manera de colloquios.

El Primero ay vn conbite de diez que hablan, enel qual se contienen muchas maneras de hablar quotidianas de las quales vsamos en tanto que comemos.

El Segundo enseña maneras de comprar y vender.

El Terçero muestra modos de llamar los deudores.

El quarto declara reglas de escreuir cartas y letras de obligaciones, pagas, y contratos.

¶ La segunda parte desta obra cōtiene vocablos necesarios para comunmente hablar, puestos por la orden del A B C.

En el fin del libro esta añadida la regla de hablar p̄stamēte Françes.

Allende desto la oraçion del Señor, la Salutaçion angelica, Articulos dela fe, Los diez mandamientos.

A .iij. Conbite

Een maecttē vā. r. personagiē,
te wetē Hermes, Jā, Maeyken,
David, Peeter, Francoys, Ro-
gier, Cannekē, Heyndrick
ende Lucas. Hermes.

- H. **O**od gheue v
goeden dach Jan
I. Ende v alsoo Hermes
goeden dach gheue v God.
H. Hoe vaerde ghy?
I. Hoe ick vare,
ick vare wel, Gode danck,
tot uwen ghebode.
Ende ghy Hermes
hoe ist met v? wel?
H. Ick vare oock wel.
hoe varen
v vader ende v moeder?
I. Sy varen wel, Gode lof.
H. Wat maect ghy
so vroech op?
I. Ist niet siit op te sine?
H. Vast ghy noch?
en hebby niet ontbeten?
I. Neen ick noch niet,
het is noch te vroech.
ende ghy hebby ontbeten?
H. Ja ick ouer een vte,
soude ick so langhe vasten.
van waer coemdy?
Van waer ick come,
ick come vander scholen,
vander kerckē, en vanden merct.
H. Vwaer gaedy?
I. Ick gae thys.

Vng conuue de dix personaiges,
à sçauoir Hermes, Iehā, Marie, Da-
uid, Pierre, Frācoys, Rogier,
Anne, Henry, & Luc.

Hermes

- H. **D**ieu vous doint
bon iour Iehan.
I. Et à vous ainsy Hermes.
bon iour vous doint Dieu.
H. Comment vous portez vous?
I. Comment ie me porte,
Ie me porte bien, Dieu mercy.
à vostre commandement.
Et vous Hermes
comment vous est il: bien?
H. Ie me porte aussy bien.
comment se portent
vostre pere & vostre mere?
I. Ilz se portēt biē louēgs à Dieu.
H. Que faictes vous
sy tempre leué?
I. N'est il point tēps d'estre leué?
H. Ieufnez vous encoire?
n'avez vous point desieuné?
I. Nenny point encoire,
il est encoire trop tempre.
& vous avez vous desieune?
H. Ouy passe vne heure.
ieuneroy ie sy longuement,
d'ou venez vous?
I. D'ou ie viens?
ie viens de l'escolle
de l'eghise & du marchie.
H. Ou allez vous?
I. Ie voy à la maison.

Wat

Quel

¶ **Convivium decem personarum**
Hermis, Ioannis, Mariæ, Davi-
dis, Petri, Francisci, Rogeri,
Annæ, Henrici, Lucæ.

Hermes.

- H. **P** Recor tibi
faustum diem Ioannes.
- I. Et ego tibi Hermes
prosperum diem opto.
- H. Ut vales?
- I. Qui valeam rogas?
Equidem Dei gratia bene valeo,
libens tibi gratificaturus.
Quid tu Hermes?
ut res habent tuæ, satin' saluæ?
- H. Rectè equidem valeo,
ut valent
parentes?
- I. Bene, Dei gratia valens.
- H. Quid tu tam manè
cubitu surgis?
- I. Nondum tibi videtur surgendi tem-
pus?
- H. Adhuc ieiunus es? (pus?)
Nondum ientasti?
- I. Nondum,
prematurū enim adhuc.
Quid tu, iam ne ientasti?
- H. Etiam, iam dudum.
Egone sum tam diu ieiunus?
Vnde nobis ades?
- I. Vnde adsum quæris?
E ludo literario,
è templo, ex fora.
Quò abis?
- H. Domum.

Quos

¶ **Convite de diez personas, de Her-
mes, de Iuan, de Maria, de David, de
Pedro, de Francisco, de Rogiero,
de Anna, de Henrrico, y de Lucas.**

Hermes.

- H. **M** Vy buenos
dias Iuan.
- I. Y yo señor Hermes hos de
prospero este dia y bueno. (leo)
- H. Como estais?
- I. Como estoy me preguntays?
Por cierto gracias à Dios bueno.
Aparejado para vuestro seruiçio,
a vos señor Hermes como os va?
como andá vuestros negoçios? está
- H. Por cierto q̄ estoy bueno (en sal
Como estan (uo?
los padres?
- I. Bien les va gracias à Dios.
- H. Para q̄ te leuantas de la cama tan
de mañana?
- I. Aun no hos parece que es hora
- H. Estays ayuno?
Aunno aueys al mozado?
- I. Aunno,
muy temprano es agora.
Dezidme aueys ya al morzado?
- H. Si, ya rato ha.
Como yo auia destar tanto tiêpo
Donde venis aca? (en ayunas?)
- I. De donde vengo me dezis?
De la escuela de las letras,
de la iglesia, de la plaça.
Ado vays?
- H. A casa.

Que

I. Wat vze ist?
H. Het is byden t'weelf vzen.
I. Ist alsoo laet?
 ick moet henen gaen,
 ick sal bekeuen zinn
 van mijn moeder,
 te Gode Hermes.
H. Hebdy soo grooten haeste?
 en heeft ons meester
 nae my niet gheuraecht?
I. Ick en hebs niet ghehoort,
 ick en mach niet langer toeuē.
 a Dieu ick gae.
H. Gaet, Godt gheleyde v.
I. God gheue v goeden auant,
 mijn moeder, en alle t'geselschap.
M. Jan, van waer coemdy?
 waer hebdy
 soo langhe ghebeyt?
 waer om coemdy soo laet?
 ist niet wel ghedaen?
 ick hadde v beuolen
 te comen te vier vzen,
 het is nu by seffen.
 segt my nu
 waer ghy hebt gheweest,
 want ghy hebt langhe
 wtter scholen gheweest
 dat weet ick wel,
 ick salt u wen meester segghen.
I. Behouden v gratie,
 ick come nu terstout
 vander scholen,
 ick en wiste niet
 dat soo laet was,

Ick.

I. Quelle heure est il?
H. Il est près de douze heures.
I. Est il sy tard?
 il m'en fault aller,
 ie seray tencé
 de ma mere.
 A Dieu Hermes.
H. Auez vous sy grand haeste?
 na nostre maistre
 point demandé apres moy?
I. le ne l'ay point ouy.
 ie ne puis arrester plus loquemet.
 A Dieu, ie men voy.
H. Aliez, Dieu vous conduyse.
I. Dieu vous doit bon vespre,
 ma mere & toute la compaignie.
M. Iehan d'ou venez vous?
 ou auez vous
 attendu sy longuement?
 pour quoy venez vous sy tard?
 n'est ce point bien fait?
 ie vous auoye commandé
 de venir à quatre heures.
 il est maintenant pres de six.
 dictes moy maintenant,
 ou vous auez esté?
 car vous auez longuement
 esté hors de l'escolle,
 cela scay ie bien,
 ie le diray à vostre maistre,
I. Saulue vostre grace
 ie viens tout maintenant
 de l'escolle,
 ie ne scauoye point
 qu'il estoit sy tard,

ie n'ay

F. Quota est hora?
H. Circiter duodecimam.
I. Tam serum est?
 abeundum est mihi
 obiurgabor
 à matre mea
 Vale hermes.
H. Siccine properas?
 Num fecit præceptor noster
 mentionem mei?
I. Non audiui.
 non possum diutius morari
 vale, ego abeo.
H. I sane, & vale.
I. Præcor tibi foelicem vesperum
 mea mater, & vobis omnibus.
M. Ioannes, vnde venis?
 vbi tu moratus es
 tam diu?
 Cur ades tam serò?
 non rectè factum est:
 Iusseram tibi
 vt redires hora quarta,
 nunc proxima est sexta.
 dic mihi
 vbi fueris
 Nam diu iam
 abfuiſti à schola,
 ſat ſcio.
 Dicam tuo præceptori,
 Quod bona venia dixerim,
 modo redeo
 à schola
 Neſciebam
 eſſe tam ſerum.

I. Que hora es?
H. caſi las doze
I. tan tarde es?
 yo me tengodeyr
 porque me reñira
 mi madre.
 adios Hermes.
H. pues como, tanto aguijays?
 ha preguntado por mi
 el maestro?
I. Nolo oy.
 nome puedo de tener mas
 adios que me voy.
H. anda en hora buena, y con salud.
I. muy buena noche os desco
 Señora madre, a todos.
M. Iuan de donde vienes?
 adonde te has
 detenido tanto?
 porque vienes tan tarde?
 no esta bien hecho.
 no te mande
 que venieses a las quatro?
 a hora y a son las seys.
 di me
 a do has estado.
 porque y a
 se bien que faltaste del escuela
 bien loſe.
 yo lodire a tu maestro. (dire,
I. Con perdon de vuestra merced
 que vengo a hora
 del escuela.
 yono ſabia
 que era tan tarde.

B. yo,

ick en hebbe
n'erghens ghebeyt ;
Ghy moghet doen
onsen meester vr'aghen
oft alsoo niet en is.

M. Dat sal ick doen,
ick sal die waerheyt weten.
nu gaet, dect die tafele
ende haest v seere.

I. Wel moeder ick salt doen,
waer is dat ammelaken?

M. Dammelaken is
daer binnen opt tresoor,
Settet sout eerste,
condy dat niet onthouden:
ick hebt v gheseyt
meer dan t'wintich reysen,
ghy en leert niet,
tis groote schande,
Gaet halen teliooren,
croesen, ende seruietten.

I. Wel mijn moeder,
waer zinne?

M. Ghy en condt niet vinden,
daer zinne,
ist niet wel ghesocht:
Gaet halen broot.

wel, gheeft my ghelt,
Waar hoe veel
sal ick brenghen?

M. Breynges voor twee stuyuers
voor eenen stuyver wits,
en voor eenen stuyver bruyns,
half een, half ander,
ende brenghet al nieu backen.

wel

Je n'ay
nulle part arresté.
vous le pouez faire
demander a nostre maistre,
S'il n'est point ainsy.

M. Cela feray ie,
ie scauray la verité.
Or allez, couurez la table,
& hastez vous tost.

I. Bien ma mere ie le feray,
ou est la nappe?

M. La nappe est
la dedens sur le tresoor.
mettez le sel premier,
ne scauez vous retenir cela?
ie le vous ay dict
plus de vingt foys,
vous n'aprenez riens,
c'est grande honte,
Allez querre des trenchoirs
des gobletz, & des seruiettes.

I. Bien ma mere
ou sont elles?

M. Vous ne scauez riens trouver,
là sont elles,
n'est ce point bien cherché?
allez querre du pain.

I. Bien donnez moy de l'argent.
pour combien
en apporteray ie?

M. Apportez en pour deux patars,
pour vng patart de blanc,
& pour vng patart de brun,
moytie vng, moytie aultre,
& l'apportez tout nouveau cuit.

Bien

ego nusquam
sum moratus.

Percontari iube
nostrum præceptorem
num verum dicam.

M Ita faciam,
ego verum sciam.
Nunc sterne mensam,
& festina.

I. Libenter mea mater,
Vbi est mappa?

M Mappa est
intus super abacum.
Appone primò salem.
Non potes hoc meminisse?
Iam dixi tibi
plus viciis,
nihil addiscis,
magnum dedecus est.

I petitum orbes, quadras,
Scyphos, & mantilia.

I. Libenter faciam mea mater,
vbi ea sunt?

M Nihil tu inuenire nosti,
hic, adsunt.
En, quàm probè abs te quesitum est.
I, pete panem.

I. Faciam, da pecuniam,
quanti vis
adferam?

M Eme duobus stupheris,
partim candidum panē,
partim cibarium.
Vtriusque parem numerum,
& vtrumque recenter coctum.

Libenter

yo en ninguna parte
me hede tenido mandado.
Preguntar
a mi maestro,
si digo la verdad.

M Asi lo hare.
y yo sabre la verdad,
a hora pon la mesa,
y date priesa,

I. De buena gana madre mia,
a do estan los manteles?

M Los manteles
alladentro sobre el aparador.
Pon primero la sal.
Note puedes acordar desto?
ya te lo dyxe
mas de veinte vezes,
nada de prendes
gran des honrra es.

Anda y pide los platos, y quadra-
vasos, y los pañizuelos. (dos,

I. De muy buena gana lo hare ma-
adonde estan? (dre mia

M Pues tu no sabes buscarnada?
a qui estan.

Ves a qui, quam presto los hallaste
anda pide el pan.

I. Yo lo hare, dad me el dinero.
Quanto quereys
que trayga dello?

M Compra dos placas
de pan de lo blanco
y de lo moreno.
de lo vno y de lo otro por igual
y lo vno y lo otro sea reziente.

B .ij. De muy

I. Wel ick gae.
siet hier broot moeder.
M. Ghy hebt wel ghedaen,
gaet haelt nu hout
om vier te maken.
gaet wetten die messen,
ende ghiet water
int lauoer,
ende hanghet daer
een witte dwale,
doet dat vier bernen,
v vader coemt
ende David v neue
coemt met hem:
gaet henlieden teghen,
doet v bonette aff,
ende nycht eerlyck.

I. Wel myn moeder ick gae,
weest willecome myn vader
ende v gheselschap.

D. Peeter is dat v sone?

P. Jaet, het is myn sone.

D. Cis een soon kint.

Godt laet hem prospereren
altoos in deuchden.

P. Ick danck v neue.

D. En gaet hy niet ter scole?

P. Ja hi, hi leert francoys sprekē

D. Doet hy?

het is seer wel ghedaen
Jan condy wel
francoys sprekē?

I. Niet seer wel neue
maer ick leert,

D. Quaer gaedy ter scholen?

I. Bien ie voy.
voicy du pain ma mere,
M. Vous avez bien faict,
allez querre du bois maintenant,
pour faire du feu,
allez esguiser les couteaux,
& versez de leaue
dedens le lauoir,
& pendez là
vne blanche touaille,
faictes brusler le feu:
vostre pere vient,
& David vostre cousin
vient avecq luy
allez alencontre d'eux
ostez vostre bonet
& vous enclinez honestement

I. Bien ma mere ie voy
soyez bien venu mon pere
& vostre compaignie

D. Pierre est celà vostre filz?

P. Ouy, c'est mon filz,

D. C'est vng bel enfant,
Dieu le laisse prosperer
toujours en bien,

P. Je vous remercie cousin.

D. Ne va il point à l'escolle?

P. Ouy il aprent à parler Francoys.

D. Faict il?

c'est tresbien faict,
Iehan scauez vous bien
parler Francoys?

I. Point fort bien mon cousin,
mais ie l'aprens.

D. Ou allez vous à l'escolle?

- I. *Libenter, eo.*
En, adest panis, mea mater.
- M. *Bene factum.*
Adfer ligna
extruendo foco:
I, cultros acue,
Et infunde aquam
in malluuium,
atque istuc appendito
mantelum candidum.
Accende ignem,
pater tuus venit
 & *David cognatus tuus*
venit una,
prodito illis obuiam,
aperito caput,
ac decenter poplitem flectito.
- I. *Faciam libens mea mater, eo.*
Exoptatus ades mi pater
cum tuis sodalibus.
- D. *Petre, est ne hic tuus filius?*
- P. *Etiam, meus hic est filius.*
- D. *Scitus puer est.*
Deus illi donet progressionem
semper ad virtutem.
- P. *Habeo gratias cognate.*
- D. *Frequentatne ludum literarium?*
- P. *Etiam, Gallicè iam loqui discit*
Ain' tu?
- D. *Optime factum.*
Ioannes, nosti
Gallicè loqui?
- I. *Non ita prompte cognate*
sed peram do.
- D. *Vbi scholam frequentas?*

- I. *De muy beunagana ya voy.*
veys lo aqui el pan madre mia.
- M. *Bien se ha hecho.*
trahe la leña,
para hazer fuego.
ve aguza los cuchillos.
y hecha agua
en el aguamanil
y de aqui cuelga
las touallas blancas.
ençiende el fuego.
tu padre viene
y David tu pariente,
iuntos.
Sal a reçeuir los.
descubrete la cabeça
y hinca las rodillas con graçia.
- I. *lohare mi madre, y a voy,*
muy deseado venis padre mio
con vuestros compañeros.
- D. *a pedro es aqueste vuestro hijo.*
- P. *Si, mi hijo es aqueste.*
- D. *muy salado, y bonito.*
Dios le de sienpre buen camino
para la virtud.
- I. *tengo os lo en merçed pariente.*
- D. *va por dicha a la escuela?*
- P. *Si que ya de prende Françes.*
- D. *Dizes lo de verdad?*
O bien hecho
Iuan saueys
hablar Françes?
- I. *No suel ta mente pariente.*
mas trabajo en ello.
- D. *y que estudio continuais?*

I. Op die Lombaerde veste,
D. Hebby langhe
 ter scholen ghegaen?
I. Ontrent een half iaer.
D. Leerdy nock schriuen?
I. Ja ick neue,
D. Dat is wel ghedaen,
 Leert altoos wel.
I. Wel neue wilt God,
M. Neue weest willecome.
D. Ick dancke u nichte,
M. Neue wildy daer bliuen?
 waeromme
 en coemdy niet binnen?
 coemt u warmen,
 so sullen wy gaen eten.
D. Meyndy dat ic coudt hebbe?
 het waer groote schande.
M. Neue hoe ist met u?
D. Wel God danck.
M. Waer is mijn nichte?
 waerom en hebby niet
 mijn nichte mede ghebracht?
D. Sy is al sieck,
P. Ist waer?
M. Is sy sieck?
 wat siecte heeft sy?
D. Sy heeft die cortse.
M. Heeft sy die langhe ghehad?
D. Ontrent acht daghen.
M. Dat en wilt ick niet,
 ick salse gaen besoeken
 morghen wilt God.
 francoys brenge eenen stoel
 voor u neue,

Neue

I. Sur la muraille des Lombars
D. Auez vous longuement
 allé à l'escole.
I. Environ vng demy an.
D. Aprenez vous aussy à escripre?
I. Ouy mon cousin.
D. C'est bien fait,
 aprenez toujours bien.
I. Bien mon cousin, sy Dieu plaist
M. Cousin, soyez bien venu.
D. Je vous remercye cousine,
M. Cousin voulez vous là demourer?
 Pourquoi
 n'entrez vous point dedens?
 venez vous chauffer,
 puis nous yrons manger.
D. Pensez vous que i'aye froid?
 ce seroit grande honte.
M. Cousin comment vous est il?
D. Bien, Dieu mercy.
M. Ou est ma cousine?
 pourquoi n'avez vous point
 amené ma cousine?
D. Elle est toute malade.
P. Est il vray?
M. Est elle malade?
 quelle maladie a elle?
D. Elle a les fiebures.
M. Les a elle eu longuement?
D. Environ huyt iours.
M. Celà ne scauoye ie point,
 Je l'iray veoir
 demain si Dieu plaist.
 Francoys apportez vne chayere
 pour vostre cousin,

Cousin

I. *Ad mœnia Lombardica.*
D. *Quando cœpisti frequentare istam scholam?*
I. *Circiter sex ab hinc menses.*
D. *Nōne scribere etiam & bene pingere?*
I. *Etiam cognate. (gere discis?)*
D. *Bene facis, diligentiam semper adhibe.*
I. *Ita faciam cognate iuvante Deo.*
M. *Saluum te aduenisse cognate gaudeo*
D. *Mea cognata habeo gratiam.*
M. *Cognate, quid isthic moraris? Cur non ingrederis?*
Accede ad ignem, vbi calueris, accumbemus epulis.
D. *Quid, frigere me putas? hoc mihi vitio verteretur.*
M. *Cognate, ut res habent tuae?*
D. *Rectè, Dei beneficio.*
M. *Vbi cognata mea est? Cur non adduxisti meam cognatam?*
D. *Infirma valetudine est.*
P. *Ain' verò?*
M. *Imbecilla est valetudine? Quo morbo laborat?*
D. *Febri.*
M. *Quampridem laboravit?*
D. *Circiter octo dies.*
M. *Isthuc quidem nesciui. Visam ipsam cras, si volet Deus. Francisce, adfer sellam tuo cognato.*

Cognate,

I. *A las murallas Lombardicas.*
D. *Quando començaste a visitar este estudio?*
I. *Aura casi seys meses.*
D. *No deprêdes a escreuir y debui?*
I. *Si pariente. (jar bien?)*
D. *Bien lo hazeys, poned siêpre diligêçia en ello. (os. Afi lo hare pariête cōayuda de di)*
M. *Pariête yo me huelgo q̄ ayais vellido bueno. Pariêta mia grã mer*
D. *Pariête para q̄ os deteneis (çed. Por que (a qui? no entrays? (descalentado. Llega os al fuego, y quãdo os ouier afêtar nos emos a comer de los mã*
D. *Que? pensays q̄ he frio? (jares a questo dar se meya a viçio.*
M. *Pariête como van vuestros nego*
D. *Bien, con ayuda de Dios. (çios?)*
M. *Donde esta mi parienta? porque no traxistes a mi parienta?*
D. *Tiene mala disposiçion.*
P. *Deçislo de verdad?*
M. *Esta flaca con la enfermedad? que mal tiene?*
D. *Calentura.*
M. *Que tanto la tuuo?*
D. *Casi ócho dias.*
M. *Por çierto yo no lo supe, uer la he mañana si Dios quisiere. Francisco, trae vna filla a tu pariente.*

Pariente

Neue coemt byden viere,
 francoys gaet daer vooze,
 men clopt daer,
 besiet wie daer is,
 het sal Rogier zyn,
 dat weet ick wel.
 F. Wel moeder ic gaet
 wie is daer vooze?
 R. Het is vrient,
 doet die doze open,
 F. Sidy daer Rogier?
 R. Ja ick, ick ben hier,
 is v vader thuyse?
 F. Ja hi, ende myn moeder doek
 gaet daer binnen,
 ick sal mynen vader segghen
 dat ghy comen zyt.
 P. francoys maket al ghereet
 om te gaen eten.
 F. Myn vader tis al ghereet,
 ghi moecht gaen eten
 alst v belieft,
 Rogier is comen.
 P. Wel ick come terstont,
 roept dye kinderen.
 F. Wel myn vader,
 Jan waer sidy?
 ghi soudt comen eten,
 Quaer blyfdy?
 Quat maect ghi daer?
 I. Quat soude ick maken?
 ick hebbe hier te doene,
 F. En weet ghy niet
 datmen gaet eten?
 coemt segghen Benedicite,

Cousin venez préz du feu,
 francoys allez là deuant,
 on hurte là,
 regardez qui est là,
 ce sera Rogier
 celà scay ie bien
 F. Bien ma mere ie voy
 qui est là deuant?
 R. C'est amy
 ouurez l'huys.
 F. Estes vous là Rogier?
 R. Ouy, ie suis icy,
 vostre pere est il à la mayson?
 F. Ouy, & ma mere aussy,
 allez là dedens,
 ie diray à mon pere
 que vous estes venu
 P. francoys faictes tout prest
 pour aller manger,
 F. Mon pere tout est prest,
 vous pouez aller manger
 quand il vous plaist.
 Rogier est venu.
 P. Bien ie viens incontinent
 appelez les enfans
 F. Bien mon pere
 Iehan ou estes vous?
 venez manger,
 ou demourez vous?
 que faictes vous là?
 I. Que feroy ie?
 i'ay icy affaire.
 F. Ne scauez vous point
 qu'on va manger?
 venez dire le Benedicite.

Bien

cognate accede ad ignem
Francisce abi ad ostium
pulsatur
Vide quis sit
Rogerus erit
sat scio
F. *Libenter, eo*
quis pulsat fores?
R. *Amicus*
aperi ostium
F. *Tune es Rogere?*
R. *Ego sum*
est pater tuus domi?
F. *Est & item mater?*
I intro
ibo, dicam patri
te venisse
P. *Francisce, fac parentur omnia*
ut accumbamus
F. *Pater, omnia parata sunt*
ubi voles, accumbere
licebit
Rogerus venit.
P. *Bene habet, continuo istuc adero.*
voca pueros
R. *Faciam libens pater*
heus Ioannes
veni discubium
ubi moraris?
quid istuc tibi rei?
I. *Quid sit?*
Est hic quod agam.
F. *Nescis tu*
discumbendi tempus esse?
Veni consecraturus mensam.

pariente, llegaos al fuego
 Francisco ve a la puerta
 que llaman
 mira quien es,
 Rogero sera
 bien lo se
F. De muy buena gana yauo
 quien llama ala puerta?
R. Vuestro amigo
 abri la puerta
F. Vos soys Rogero?
R. Yo soy
 esta vuestro padre en casa?
F. si, itan bien mimadre?
 entra alla dentro
 irelo, a dezir ami padre
 que aueys venido
P. Françisco haz q̄ todo se apareje
 para que nos asentemos.
F. Padre todo esta aperajado
 quando qui fierdes podeis asenta-
 a comer, (ros
 Rogero viene.
P. Bien esta, luego vengo
 llama los mu chahos
R. De muy buena gana padre
 ola Iuan
 vente asentar
 don de te detienes
 que tienes que hazer?
I. Cuomo asi?
 ay a qui que hazer?
F. Tu no lo sabes
 que es ya hora de comer?
 ven que as de bendeçir la mesa.

C

Luego

I. Wel ick come.
P. Jan waerom en coemdy niet
moetmen v roepen?
brenge hier stoelen.
M. Peeter laet ons gaen sitten.
het is tiit.
P. Wel ick bens te vreden,
M. David sidt daer inne.
D. Ick en belcht v niet,
dat en sal ick niet doen,
laet Peeter daer sitten. dat bid-
M. Peeter en is niet (de ic v,
ghewoent daer te sitten,
hi sal hier sittē, het is ziin plaetse
Jan segt ons benedicite.
I. Wel miin maeder,
God seghent v miin vader,
ende miin moeder,
ende alle v gheselschap.
M. Francoys brenge ons eten,
brenge dat salaet
ende ghesouten vleesch,
schenct ons hier te drincken,
schenct uwen neue,
ende voort al omme.
Francoys sidt by ons.
Jan gaet halen pottagie
voor uwen broeder,
en doet dander ghereet maken
Loopt seere.
I. Broeder hout v pottaige,
Hebdiis te vele?
F. Ja ick, ick hebs te vele.
I. En etet niet al,
Latet

het

I. Bien ie viens.
P. Iehā pourquoy ne venez vous point
faut il qu'on vous appelle?
Aportez cy des chayeres.
M. Pierre allons seoir,
il est temps.
P. Bien ie suis content.
M. David seez vous la dedens.
D. Moy? Ne vous desplaise,
Je ne feray point celà,
laissez Pierre seoir là, ie vous prie.
Me Pierre n'est point
accoustumé de ce seoir là,
il l'assiera icy, c'est sa place.
Iehan dictes nous le Benedicite.
I. Bien ma mere.
Dieu vous benie mon pere,
& ma mere,
& toute vostre compaignie.
M. Francoys apportez nous à mager,
Apportez la salade,
& la chair salée.
Versez nous icy à boire,
versez à vostre cousin,
& en aprez par tout.
Frācoys seéz aupres de nous,
Iehan allez querre du pottaige
pour vostre frere,
& faictes apprester l'aulture,
courez fort.
I. Frere tenez vostre pottaige,
En auez vous trop?
F. Ouy, i'en ay trop.
I. Ne le mengez point tout,
laissez

celque

I. Venio lubens.
P. Ioannes, cur non citius venis?
an vocandus es?
Adfer sedilia.
M Petre accumbamus,
iam tempus est.
P. Mihi placet.
M David hic accumbe.
D. Ego? tua venia,
id ego neutiquam fecero,
Petro detur iste locus.
M Petrus non
consuevit eo loco sedere,
sedeat hic, hic eius est locus.
Ioannes, consecra mensam.
I. Libenter mi pater.
Felix faustumq; sit vobis pater
ac mater,
totique sodalities.
M Francisce adfer cibos,
acetarium,
& carnem salsam.
Funde nobis vinum, cereuisiam, potum,
funde tuo cognato,
& ceteris omnibus.
Francisce a sside nobis.
Ioannes, adfer olera, ius, sorbitiunculam
tuo fratri,
& fac reliqua parentur
ocys.
I. Frater, accipe sorbitionem.
Num habes nimiam?
F. Etiam, nimium est.
Ne peredas totum,
relinquas reliquum.

I. Luego voy.
P. Iuan por q no vienes mas presto?
por ventura ante della mar?
trae las fillas.
M Pedro asentemonos a comer,
ia es tiempo.
P. Que me plaze.
M David se asiente a qui.
D. Yo? conperdon vuestro,
esso yo no lo hare,
a Pedro sede este lugar.
M Pedro no esta
a costumbrado a se asentar a qui,
a sentarse ha a q por ques su lugar.
Iuan bendize la mesa.
I. De buena gana padre,
Dichosos y bienauenturados seais
y madre, (padre,
con toda la compania.
M Francisco trae los manjares,
la en salada,
y la carne salada.
Echa nos vino y çerueza para be-
echa para tu pariente, (uer,
ya todos los demas.
Francisco asientate con nosotros.
Iuan trae las verças, y trae el caldo
para tu hermano,
y haz luego que se apareje
lo demas.
I. Hermano, toma vn sorbo.
No teneys harto?
F. Si que harto tengo,
no te lo comas todo.
dexalo de mas.

Cum

C .ij.

Quando

tgeē dat ghy te veel hebhē sulc
 F. waerom en eet ghy niet
 uwe pottaigie,
 die wile dat sy heet is?
 F. Sy is noch te heet.
 M. Jan brengh hier broot,
 Rogier en heeft gheen broot,
 Maect een celioze,
 Brengh hier mostaert.
 P. Gheeft my den bier pot.
 R. Houdt daer, houdten wel,
 P. Laetten gaen, ick houdē wel
 M. Peeter en drinct niet
 na uwe pottaige,
 want het is onghesont,
 Eet eerst een luttel
 eet ghy drinct.
 Peeter snijdt my vleesch,
 Snijdt oock broot.
 Snijdt francoys tetene,
 hy en heeft niet tetene.
 P. Doet ick hem dienen?
 can hy niet
 hem seluen dienen?
 Snijdt selue
 ghy zitt groot ghenoech,
 Helpt v seluen,
 want ick en sal v niet dienen.
 Ick en diene niemant,
 dan my seluen.
 M. Gheeft hem tetene,
 want hy schaemt hem,
 hy en derf niet eten,
 dat sie ick wel
 P. wel houdt

brengh

ce que vous aurez trop.
 P. Pour quoy ne mangez point
 vostre pottaige,
 tandis qu'elle est chaulde?
 F. Elle est encoire trop chaulde.
 M. Jehan apportez icy du pain.
 Rogier n'a point de pain,
 Allez querre vng trenchoir,
 Apportez icy de la moustarde.
 P. Dōnez moy le pot a la ceruoise
 R. Tenez, voy la, tenez le bien.
 P. Laissez le aller, ie le tiens bien.
 M. Pierre ne beueez point
 apres vostre pottaige
 car il est fort mal sain,
 mangez premier vng peu
 deuant que vous beueez.
 Pierre taillez moy de la chair
 Taillez aussy du pain.
 Taillez à manger à Francoys,
 Il n'a que manger.
 P. Fault il que ie le serue?
 ne scait il point
 seruir luy mesme?
 Taillez vous mesme?
 vous estes assez grand
 Aydez vous vous mesme,
 Car ie ne vous seruiray point.
 le ne sers personne,
 que moy mesme.
 M. Donnez luy a manger,
 Car il se hontist,
 Il n'ose manger,
 cela voy ie bien,
 P. Bien tenez là,

Appor

- cùm satis sumpseris.*
- P. *Cur non edis tuam
sorbitionem
dum calida est?*
- F. *Nimum feruet adhuc,*
M. *Ioannes, adfer huc panem.*
*Rogerus panem non habet,
adfer quadram,
adfer huc synapi.*
- P. *Cedo cantharum cervisarium.*
- R. *Accipe, caue è manibus excidat.*
- P. *Omitte, iam satis teneo.*
- M. *Petre, ne mox
à sorbitione bibas,
est enim insalubre.
Prius aliquid ede
quàm bibas.
Petre, ministra mihi carnem,
præcide etiam panem.
Ministra Francisco quod edat,
non habet quod edat.*
- P. *Etiam ne illi ministrari oportet?
non potest ipse
sibi ministrare?
Ministra tibi ipsi,
tu iam grandior es,
ipse tibi opitulare,
nihil enim tibi porrigam,
nulli ego ministro
nisi mihi ipsi.*
- M. *Porrige illi quod edat,
verecundatur enim,
non audet attingere,
ut videtur.*
- P. *Hem accipe.*

- quãdo ayas tomado lo que basta.
- P. Por que no comes tu el potaje.
mientras
esta caliente.
- F. A vn esta ardiendo.
M. Iuan trae aqui pan
Rogiero no tiene pan,
trae vn quadrado,
trae la mostaza.
- P. Daca el cantaro dela cerueza.
- R. Tomad, mirad no seos cayga de-
- P. Dexad lo q̄ ya lo tēgo. (las mãos.
- M. Pedro no beuas
despues del caldo,
por que es muy dañoso.
Come algo primero
que beuas
Pedro sirue aqui de carne.
y corta el pan.
Da le a Françisco que coma,
que no tiene que comer.
- P. Como es menester q̄ le firuan?
No puede el
seruir se a si mis mo?
Serue te a ti mesmo
que maior eres,
tu te ayuda a ti,
en verdad que no os de nada,
anadie firuo yo
fino a mi.
- M. Da le que coma,
que en verdad que tiene verguen-
No osa llegar, (ça.
segun se vee.
- P. veis aqui, tomad,

Adfer

C

.ij.

ttac

Brengt hier wat anders.
 I. Ten is noch niet ghereet.
 M. Besiet oft die pasteyen
 ende die tarten ghebracht zijn.
 Gaet halen dat ghebraet,
 ende schenct hier wijn:
 schenct voor uwen vader,
 schenct al vol.
 En schenct niet so vol,
 en siet ghy niet wat ghy doet?
 Ghy stort.
 Rogier en heeft gheene wiin,
 en siedy dat niet?
 I. Maect daer plaetse
 om die schotelen te setten.
 M. Av heet ick v
 alle willecome.
 T. Hier is wel waer mede,
 Ghy hebt te veel coste ghedaen.
 M. Ick en heb sekere,
 het is my leet
 datter niet meer en is.
 maer ghy moet paciencie hebbē.
 T. Cis seker wel gheseyt.
 M. Peeter ontghint die scouder.
 brengt hier radiisen,
 caroten, ende cappers.
 Sniidt David van dien hase,
 ende van die coninen.
 Ontghint die patriisen.
 Ghy en dient ons niet.
 Maect alle goede chiere,
 ick bids v.
 R. Hier is wel
 om goede chiere te maken.

Jan

apportez icy aultre chose.
 I. Il n'est point encoire prest.
 M. Regardez sy les pastez,
 et les tartes sont apporteez.
 allez querre le rosty,
 et versez icy du vin,
 versez pour vostre pere,
 versez tout plain.
 ne versez point sy plain,
 ne voyez vous point que vous fai-
 vous respandez. (Ctes?
 Rogier n'a point du vin,
 ne voyez vous point cela?
 I. Faictes là place
 pour asseoir les platz.
 M. Maintenant vous appelle ie
 tous les biens venuz.
 T. Il ya icy bien de quoy,
 vous avez faict trop dez despens.
 M. Non ay certes,
 il me desplaist,
 qu'il n'en y non plus,
 mais il vous fault auoir paciencie.
 T. C'est certes bien dict.
 M. Pierre entamez ceste espaulle,
 apportez icy des radis,
 des carottes, & de capres,
 Taillez à David de ce lieure,
 & de ces conins
 entamez ces perdris,
 vous ne nous seruez point.
 Faictes tous bonne chiere
 ie vous prie.
 R. Il y a icy bien
 pour faire bonne chiere.

Iehan

Adfer huc aliud.

I. *Nondum paratum est.*

M. *Vise, an artocrea
& placentæ sint allata.*

I, fer carnes assas,

& funde vinum,

funde patri tuo,

Imple omnia ad summū.

*Ne sic ad summū impleas
non vides quid facias?*

Effundis.

Rogerus vinū non habet.

Non tu istud vides?

I. *Facite istic locum
patinis.*

M. *Iam vos omnes saluere iubeo,*

& venisse vos gaudeo.

T. *Multum hic ciborum est.*

Nimios sumptus fecisti.

M. *Non feci profectò,*

cupiam esse plura,

verūm vos hęc

boni consuletis.

E. *Bellè sanè dicis.*

M. *Petre, incide istum armum. ouillum.*

*Adfer huc radículas,
pastinacas, cappares.*

Ministra Dauidi aliquid de lepore,

& de cuniculo.

Seca has perdices,

non satis ministras.

*Indulgete omnes genio
rogo.*

R. *Satis hic certè est
ad genialiter viuendum.*

trae a qui otra cosa.

I. *Aun no esta aparejado.*

M. *Mira si los pasteles*

y enpanadas son traydas.

Ve, trae la carne asada,

y hecha vino,

hecha para tu padre,

hinche lo todo hasta arriba.

*No lo hinchas de esa manera ha-
no miras lo que hazes? (sta arriba,
derramas lo.*

Rogero no tiene vino.

No vees esto?

I. *Hazed a qui lugar
para los platos.*

M. *Dios de salud a todos,
y me huelgo q̄ ayays venido bue-*

T. *Muchos manjares ay aq. (nos.
Muchos gastos aueys hecho.*

M. *No hize en verdad,
holgara que mas vuiera,*

mas vosotros

tomad lo abuena parte.

E. *Bien dezis en verdad.*

M. *Pedro, corta esta espalda del*

Trae los rauanos, (carnero.

çanahorias, alcaparras.

Sirues a Dauid algo de liebre,

y de conejo.

Corta esas perdizes,

no sabes bien seruir.

*pido os por q̄ merçed os holgueys
bien todos.*

R. *Harto ay a qui por çierto
para biuir muy a plazer.*

Johan-

Iuan

- P. Jan ſchenct ons te Drincken.
- I. Hier en is niet meer Wiins.
- P. Gaet anderen halen.
- Wat dunct v van desen Wiin.
- D. Hi dunct dat hy goet is.
- P. Willen wi doen bzenghen
vanden ſeluen?
- D. Alſoot v belieft.
- I. Waer ſal icken gaen halen?
- P. Daer ghi desen gehaelt hebt
oft haelten op die merct
in d. e witte lēlie,
oft daer ghy wilt
- I. Hoe veel ſal ick bzenghen.
- P. Bzenghes een ghelte
eenen pot ende een pinte,
ende doet v wel meten.
Gaet raſch,
ende coemt vleus weder,
- I. Ick ſal altoos loopen vader.
- M. Francoys ſtaet nu op,
ende dient ter tafelen,
beſiet ofter niet en gebreect,
wildy noch eten hebben?
legghet ſtouteliick.
- F. Heen ick miin moeder,
ick heb ghenoech gheten,
God ſi des ghelooft
- M. Drinct nu.
iſſer bier in uwen pot.
Jaet daer is ghenoech in.
- M. Iſſer niet, gaet hales.
- T. Cloptmen daer nooze niet?
gaet beſieghet
- F. Is daer yemant?
- P. Ichā verſez nous a boire.
- I. Il ny a icy non plus de vin.
- P. Allez en quer d'aultre.
- Que vous ſemble il de ce vin?
- D. Il me ſemble qu'il eſt bon.
- P. Voulons nous faire aporter
du meſme?
- D. Ainſy qu'il vous plaift-
- I. Ou l'iray ie querre?
- P. là ou vous auez eſte q̄rre ceſtuy cy
ou allez en querre ſur le marchie
à la fluer de liz blanche,
là ou que vous vouldrez.
- I. Combien en aporteray ie?
- P. Aportez en vng lot,
vng pot & vne pinte,
& faictes vous bien meſurer,
Allez rade,
& reuenez bien toſt.
- I. Je courray touſiours mon pere.
- M. Frācoys leuez vous maintenāt.
& ſeruez à table.
Ragardez ſyl ny fault riens.
voulez vous auoir encoire a māger
dictes le hardiment.
- F. Nenny ma mere,
iay aſſez mange
Dieu en ſoit louē.
- M. Beueez maintenant
ya il de la ceruoyſe en voſtre pot?
Ouy il en ya aſſez.
- M. Sil n'en y a, allez en querre.
- T. Ne hurte on point la deuant?
allez y veoir.
- F. Ya il la quelquung?

Jaet

Ouy

P. Iohannes, funde nobis vinum.
 I. Nihil reliquum est vini.
 P. Adferatur igitur,
 ut placet vobis hoc vinum?
 D. Mihi bonum videtur.
 P. Vultis ne iubeamus afferi
 ex eodem?
 D. Ut tu voles.
 I. Unde petam?
 P. Unde proximè attulisti,
 aut pete ex foro,
 ex candido lilio,
 aut vnde libet.
 I. Quantum adferam?
 P. Adfer duos sextarios,
 sextarium & semissem,
 Vide ut iusta promatur mensura,
 curriculo percurrere,
 ac redi celerrimè.
 I. Continuò curram pater
 M Tu nunc surge Francisce,
 & ministra mensæ,
 circumspice num quid desit.
 Vis plus cibi?
 dic liberè.
 I. Non mea mater,
 satisfactum est stomacho,
 Christo gratia.
 M Iam bibe.
 Est in poculo tuo cereuisia?
 I. Est, quantum satis est.
 M Si non est, adferas licet.
 T. Num quis fores pulsat,
 vise.
 I. Quis pulsat fores?

P. Iuan echa nos vino.
 I. No ay mas vino.
 P. Pues ea traelo
 como hos va con este vino?
 D. A mi me parece muy bueno.
 P. Quereys pues que lo mādemos
 de lo mismo? (traer
 D. Como vos quisiere des.
 I. Dedonde lo traire?
 P. Dedonde agora lo traxistes,
 o trae lo de la plaza,
 de la açuçena,
 o de dōde te plaziere.
 I. Quanto traire?
 P. Trae dos azumbres.
 azumbre y medio.
 Mira que se te de yqual medida,
 ve en vna corrida,
 y ven muy presto.
 I. Luego aguijare padre,
 M Leuantate Francisco luego,
 y firuenos a la mesa,
 mira bien si falta algo.
 Quieres mas?
 di lo fin empacho.
 I. No madre mia,
 ya he fatisfecho al estomago,
 graçias a Christo.
 M Beue agora.
 Ay en tu pueblo cerueza?
 I. Si ay lo que basta.
 M Sino, la ay cōuiene que la trai-
 T. Quien llama a la puerta (gas.
 ue admirar.
 I. Quien llama a la puerta?

Ego

D

Yo

H. Jaet doet open,
 ick hebbe hier gheweest
 meer dan een half ure.

F. Wat beliest v?

H. Goeden avont vrient,
 is die meester thuyt?

F. Ja hy, waer om?
 wildy hem spreken?

H. Ja ick, waer is hy?

F. Hy sidt ter tafelen,
 beliest v yet?
 ick sal die bootschap wel doen,
 wie sal ick segghen
 die na hem vraecht?

H. Ick moet hem selue spreken.
 Segt hem, dat ick ben
 ziins ooms dienare,
 oft segt hem, dat ick come
 van siinen oom.

F. Wel ic salt hem gaen segghē,
 Beyt hier een luttel.
 Mijn vader hier is een man.
 Die v toe wilt spreken.

P. Wat man ist?

I. Ic en kenne hem niet vader,
 hy seyt dat hy coemt
 van miinen oom.

P. Vraecht hem, wat hē beliest.

I. Hy seyt, dat hi v sprekē moet.

P. Wel doet hem binnen comē.

I. Mijn vrient coemt binnen.

H. Wie is daer binnen?
 ister veel volcx?

I. Neent, drie oft viere.

H. God segghen

H. Ouy, ouurez.
 J'ay icy esté
 plus d'une demye heure.

F. Que vous plaist il?

H. Bon soir mon amy.
 Le maistre est il à la maison?

F. Ouy, pourquoy?
 voulez vous parler à luy?

H. Ouy, ou est il?

F. Il est assis à table,
 vous plaist il quelque chose?
 ie feray bien le messaige.
 Qui diray ie
 qui le demande?

H. Il me fault parler à luy.
 dictes luy, que ie suis
 le seruiteur de son oncle,
 ou dictes luy, que ie viens
 de son oncle.

F. Bien ie luy iray dire.
 attendez icy vng peu.
 Mon pere, icy est vng home
 qui veult parler à vous.

P. Quel home est ce?

I. Je ne le cognoy point,
 il dict, qu'il vient
 de mon oncle.

P. Demandez luy, que luy plaist.

I. Il dict, qu'il luy fault parler à

P. Bien faites le entrer. (vous.

I. Mon amy venez dedens.

H. Qui est la dedens?
 y a il beaucoup de gens?

I. Nenny, trois ou quatre.

H. Dieu benie

alle

toute

H. *Ego sum, aperi,*
hic amplius
dimidiatam horam steti.

F. *Nunquid vis?*

H. *Salve amice.*
Est herus domi?

F. *Est, quid?*
illum ne conuentum cupis?

H. *Cupio, ubi is est?*

E. *Accumbit,*
si quid voles
nuntiauero lubens.
Quem dicam
illum conuentum petere?

H. *Præsens præsentem mihi conueniendus*
Dicito sanè adesse (est.
patrui sui famulum,
vel, venire
me dicito ab eius patruo.

F. *Eo, sic illi nunciaturus,*
morare hic paululum.
Pater, hic est quidam
qui te vult conuenire.

P. *Quid hominis est?*

I. *Non noui pater.*
ait se venire
à meo patruo.

P. *Roga, quid velit.*

I. *Ait se tibi ipsi loqui velle.*

P. *Iube ingredi.*

I. *Amice, ingredere.*

H. *Quis intus est?*
Suntne multi conuiuæ?

I. *Non sunt, tantum tres, vel quatuor.*

H. *Saluum sit*

H. Yo soy, abrid,
que media
hora ha que estoy a qui.

F. Quereis algo?

H. Esteys en buena hora buen ami-
Esta señor en casa? (go.

F. Si esta,
porventura quereys le hablar?

H. Si quiero, donde esta?

F. Esta a la mesa asentado,
si algo le quereys,
yo se lo dire de buena gana,
quien dire
que soys?

H. A el en presencia le quiero hab
Dezid que esta (lar.
a qui el moço de su tio,
o que vengo
de parte de su tio.

F. Ya voy a se lo dezir,
esperad a qui vn poco.
Padre aqui esta vno
que os quiere hablar.

P. Qui en es esse hombre?

I. No le conozco padre,
dize que viene
de parte de mi tio.

P. Pregunta que quiere.

I. dize que os quiere hablar.

P. Manda que entre.

I. Amigo, entrad.

H. Qui en esta alla dentro?
ay muchos conbidados?

I. No ay, folaméte tres o quatro.

H. Dios os salue

alle tgheselschap.
P. Willecome Hendrick
wat segdy goets?
H. Deeter mijn meester
heeft my hier ghesonden,
v biddende dat v belieue
morghen te middaghe
met hem te comen eten.
P. Hoe vaert mi in oom?
H. Hy vaert wel, God danck
P. Ende alle zijn huysghesin?
H. Cis al in goeden punte.
P. Dat hoor ick gheerne,
maer ghy sult hem segghen,
dat ick hem bedancke
met goeder herten,
ende dat my ommogheliick is
te middaghe te comen,
want ick ben
wt ghenpot
ouer vier daghen,
ten ware dat
ick sonder gheerne gaen,
maer ick sal tot hem comen
morghen na negene
sonder eenighe faute.
H. Wel, ick salt hem segghen.
God gheue v goeden nacht.
P. Beyt Heyndrick
drinct eer ghy gaet.
H. Ick en heb gheenen dorst,
Ick dancke v.
F. Beyt ghi moet eens drinckē.
H. Ick moet gaen.
M. Is Jan noch niet comen?
waer

toute la compaignie.
P. Soyez bien venu Henry,
que dictes vous de bon?
H. Pierre mon maistre
m'a icy enuoyé
vous priant, qu'il vous plaise
demain à midy
venir manger avec luy.
P. Commēt se porte mon oncle?
H. Il se porte bien, Dieu mercy.
P. Et tout son mesnaige?
H. Tout est en bon poinct.
P. Cela oy ie volontiers.
mais vous luy direz,
que ie le remercy
de bon cueur,
& qu'il m'est impossible
de venir à midy,
car ie suis
inuité dehors,
passé quatre iours,
sy ce n'estoit celà,
ie yroye volontiers
mais ie viendray à luy
demain après midy
sans aucune faulte.
H. Bien, ie luy diray,
Dieu vous doint bonne nuit.
P. Attendez Henry,
beueez deuant que vous en allez.
H. Je n'ay point de soif,
ie vous remercie.
F. Attédez, il vous fault boire vne
H. Il m'en fault aller. (fois.
M. N'est le hā point encoire venu?
ou

totum contubernium.
P. *Salve Henrice.*
Quid adfers boni?
H. *Petre, herus meus*
huc me misit
te rogatum, vt velis
cras ad prandium
eius esse conuiua.
P. *Vt valet meus auunculus?*
H. *Rectè valet Dei beneficio.*
P. *Et tota eius familia?*
H. *Tota salua est.*
P. *Isthuc equidem perquã libens audio.*
Sed ages illi
meo nomine gratias
diligenter, & dices,
me non posse ei
in prandio adesse.
Nam inuitatus sum
ab alio iam
ante dies quatuor,
id ni esset,
libens venirem.
Adibo tamen eum
cras à prandio
procul dubio.
H. *Bene est, dicam hæc illi.*
Vale, faustam noctem tibi precor.
P. *Henrice, paululum expecta,*
bibe priusquam abeas.
H. *Non sitio,*
habeo gratiam.
F. *Morare paulisper, bibendũ tibi est.*
H. *Abeundum mihi est.*
M. *Nondum rediit Ioannes?*

vbi

toda la compañía.
P. Dios os guarde Henrico.
 Que traeis de nueuo?
H. Pedro mi Señor
 me enbio aca
 a rogaros, que querays
 mañana en vn banquete
 ser su conbidado.
P. Como esta mi tio?
H. Bien le va a Dios graçias.
P. Y toda la casa?
H. Toda esta buena.
P. Yo me huelgo mucho oyr lo.
 En pero dareis le
 de mi parte graçias
 con diligēçia, y direys
 que yo no puedo
 hallar me con el en el banquete.
 Por que soy combidado
 ya de otro
 quatro dias aura,
 si no fuera por esto
 de buena gana fuera.
 En pero ire
 mañana despues de comer
 sin duda ninguna
H. Bien, yo se lo dire.
 buenas noches ayays, q̄ da os a Di
P. Henrico esperad vn poco, (os.
 beued antes que os vays.
H. No tengo sed,
 en merçed os lo tengo.
F. Esperad vn poco, q̄ auceys de be
H. Yo me tengo de yr. (uer.
M. Aun no ha venido Iuan?

D .iij. adonde

waer toeft hy so langhe?
F. Hy coemt.
P. Jan hoe comet,
dat ghy so langhe toeft?
I. Ick en mocht niet
 eer comen vader,
 daer was veel volcx.
 ick heb altoes gheloopen.
M. Wel schenct hier wijn.
P. David proeft, oft hi gaet is.
D. Dat sal ick doen,
 schenct my daer inne.
 dander was beter.
R. Ten was seker.
 desen is beter
 nae miin verstant.
M. Tanne ghy en maest
 gheen goede chiere.
 Hoe comet
 dat ghy niet en segt?
T. Wat soude ick segghen?
 het is beter te swiighen,
 dan qualiick te spreken.
 Ic en can niet wel
 francoys spreken,
 daerom swiighe ic.
M. Wat segdy?
 ghy spreect alsoo wel,
 als ic doe,
 ende badt ooc.
T. Ic en doe,
 dat soude ic wel willen,
 ende dat my ghecost ware
 twintich guldens.
M. David ghy en eet niet,

luitat

ou tarde il sy longuement?
F. Il vient.
P. Jehan d'ont vient ce,
que vous tardez sy longuement?
I. Je ne pouoye
 venir plus tost mon pere,
 il y auoit beaucoup de gens.
 i'ay tousiours courru.
M. Bien versez icy du vin,
P. David essayez s'il est bon.
D. Celà feray ie.
 versez m'en là dedens.
 L'autre estoit meilleur.
R. Non estoit certes.
 cestuy cy est meilleur
 selon mon entendement.
M. Anne vous ne faictes
 point bonne chiere.
 d'ou vient ce
 que vous ne dictes riens?
T. Que diroy ie?
 il vault mieulx se taire,
 que mal parler,
 Je ne scay point bien
 parler Francoys,
 pourtant me tais ie.
M. Que dictes vous?
 vous parlez aussy bien
 que ie fays,
 & mieulx aussy.
T. Non fays,
 cela vouldroy ie bien,
 & qu'il me fust cousté
 vingt florins.
M. David vous ne mangez point,

taillez

ubi hæret tam diu?

F. *Venit.*

P. *Quid est Ioannes,
quod tam diu moratus sis?*

I. *Non potui pater
venire citius,
multi illic aderant,
semper cucurri.*

M. *Bene est, funde hic vinum.*

P. *David, gusta vinum, ut sciamus an*

D. *Faciam. (bonum sit.*

*Huc funde mihi,
alterum erat præstantius.*

R. *Non erat profectò,
hoc melius est
meo iudicio.*

M. *Anna tu non exparrigis frontem,
non indulges genio.*

*Qui fit
ut nihil dicas?*

T. *Quid ego dicam?
tacuisse multo præstat,
quàm malè esse locutum.
Nescio promptè
Gallicè loqui,
itaque taceo.*

M. *Quid ais?
tu æquè fœliciter pronuntias
ut ego,
atque etiam melius.*

T. *Non ita est,
istud equidem admodum cupiam,
etiam impendio
viginti Caroleorum.*

M. *David, tu non comedis,*

adonde se tarda tanto?

F. *Ya viene.*

P. *Que es esto Iuan,
por que te has tardado tanto?*

I. *Padre no pude
venir mas presto,
muchos esta vanalli,
yo siempre corri.*

M. *Bien esta, hecha a qui vino.*

P. *David beue el vino para q se-*

D. *Yo lo hare. (pamos fies bueno.*

*Echa me a qui vino,
lo otro era mejor.*

R. *No era por cierto,
esto es mejor
a mi parecer.*

M. *Ana tu no te alegras,
no te das buen plazer.*

*Que se haze,
que nada dizes?*

T. *Que tengo yo de hablar?
mas vale callar,
que mal hablar.
Suelta mente,
nose hablar Françes,
y por tanto callo.*

M. *Que dezis?
tu tambien la pronunçias,
como yo.
y aun mejor.*

T. *No es a fi,
esso yo bien lo quisiera.
aun que yo diese
veynte florines.*

M. *David tu no comes,*

Seca

corta

Inidit my daer af,
Dat is te seer ghesoden,
ende dit is te luttel ghebraden,
en ist niet?

D. Dat dunct my oock.

T. Rogier leent my v mes,
ick bids v.

R. Neemt daer,
maer gheuet my weder,
als ghy gheten hebt.

T. En gheue ict v niet weder,
en leenet my niet meer.

R. Neen ick seker.

T. Het is een goet mes,
Hoe veel heuet v ghecost?

R. Het heeft my ghecost
drie stuyuers.

T. Het is goet coop,
latet my hebben,
ick sal v ghelt weder gheuen.

R. Ick bens te vreden.

M. Rogier ghy en eet niet,
my dunct dat ghy pronct,
Helpt v seluen,
schaemdy v?

R. En ete ick niet wel?
ick ete meer dan yemant
die ter tafelen is.

M. Dat doedy sekere.

T. Ghy en eet selue niet.

M. Ick heb altoos gheten.

P. Nu laet ons wel drincken,
wy hebben qualiick tetene.

T. O God, wat segdy?
is hier niet wel tetene?

hier

taillez moy de cela,
cela est trop bouilly
& cecy est trop peu rosty,
n'est il point?

D. Cela me semble aussy.

T. Rogier prestez moy vostre cou
ie vous prie. (steau,

R. Prenez le là,
mais rendez le moy
quand vous auez mangé.

T. Sy ie ne le vous rendz
ne le me prestes plus.

R. Nenny certes.

T. C'est vng bon cousteau,
combien vous a il cousté.

R. Il m'a cousté
trois patartz.

T. C'est bon marchie,
laissez le moy auoir,
ie vous rendray vostre argent.

R. I'en suis content.

M. Rogier vous ne mangez point,
il me semble que vous hontiffiez,
aydez vous vous mesme,
vous hontiffiez vous?

R. Ne mange ie point bien?
ie mange plus, que aucun
qui soit à table.

M. Cela ne faictes vous certes.

T. Vous ne māgez point vous mesme.

M. I'ay toufiours mangé,

P. Or beuons bien maintenant,
nous auons mal à manger.

T. O Dieu, que dictes vous?
n'y a il point icy bien à manger?

il y

*Seca mihi istius aliquid,
hoc nimis elixum est,
illud non satis assum.
Nonne?*

D. *Idem & mihi videtur.*

T. *Rogere, comoda mihi tuum cultrum,
te quaeso.*

R. *Accipe,
verum hunc mihi redde,
ubi prandium abfolueris.*

T. *Si tibi eum non reddidero,
ne posthac mihi commodes.*

R. *Non profecto.*

T. *Bonus culter est,
quanti emptus?*

R. *Emptus est mihi
tribus stiferis.*

T. *Vile pretium est,
reuede mihi
tantidem.*

R. *Non recuso.*

M. *Rogere, nihil edis.
Sponsae quietem & ostentationem refers.
Tibi ipse aliquid sume,
verecundari videris.*

R. *An non satis comedo?
plus edo quam vllus
accumbentium.*

M. *Id facis scilicet.*

T. *Tu ipsa non edis.*

M. *Ego semper comedi.*

P. *Nunc strennuè bibamus,
cum parum sit quod edamus.*

T. *Dij boni, quid tu ais?
Non hic satis est quod edatur?*

corta me algo de ay,
esto muy coçido esta,
a quello no esta bien assado aun?
porventura no es asi?

D. *Ami' asi me parece.*

T. *Rogero prestad me vuestro cu-
os ruego. (chillo,*

R. *Tomadle,
contal que me le boluais,
des que ayais comydo.*

T. *Si no os le boluiere
que de aqui adelante no mele pre*

R. *No en verdad. (steis.*

T. *Buen cuchillo es,
quanto costo?*

R. *Costo me a mi
tres placas.*

T. *Poco precio es,
tornad me lo auéder
por el tanto.*

R. *Que me plaçe.*

M. *Rogero no comeys nada. (sto.
Vos representas el so siego y de nue-
Tomad algo pa vos, (de desposada
pareçe que teneis verguença.*

R. *No como bien?
mas como que otro alguno
delos que estan assentados a la me.*

M. *Si si que lo hazeys. (sa.*

T. *Y vos señora no comeys.*

M. *Yo siempre comi.*

P. *Agora beuamos asaz,
pues que ay poco que comer.*

P. *O gran Dios que dezis vos?
y no basta esto que se come?*

imò

E antes.

hier is ghenoech tetene
voor twintich personen,
ghy hebt ghedaen
te groote costen.

P. Ick en hebbe.

Av ick brengt v eens,
ende ick bidde v
voor alle tgheselschap,
ende inden eersten
voor uwen naesten ghebuere,
Suldy my bescheet doen?

A. Ja ick met goeder herten,
in dien dat Gode belieft.

Av drinct.

Ghy en hebbes niet
wt ghedroncken,
ick salt v schencken
noch eens al vol.

P. waeromme
soudy dat doen,
en heb ick niet wt ghedronckē?
Hoe veel schillet?
ick salt wt drincken.

Siet daer,

Av ist wte,

Av doet my bescheet,

Ghy en soect anders niet
dan my te bedrieghen.

T. Ick en soude dit niet moghē
wt drincken,
Ick hebs te vele.

P. wat soude v ghebreken?
ick hebt wel wt ghedroncken.

T. Ghy en haddes niet
alsoo veel, als ick,

uwen

il y a icy assez à manger
pour vingt personnes.

Vous avez fait
trop grans despens.

P. Non ay.

Orça ie boy vne fois à vous,
& vous prie
pour toute la compaignie,
& premierement
pour vostre prochain voisin.
me ferez vous raison?

A. Ouy, de bon cueur,
S'il plaist à Dieu.

Orça beuvez,
vous ne l'avez point
beu dehors,
Ie le vous verseray.
encoire vne fois tout plein.

P. Pourquoi
feriez vous cela?
ne l'ay ie point beu dehors?
Combien s'en fault il?
ie le beuray dehors,

A. Regardez, voyez là,
maintenant est il dehors.
maintenant faictes moy raison.
Vous ne cherchez aultre chose,
que me tromper.

T. Ie ne pourroie cecy
boire dehors,
i'en ay trop.

P. Que vous faudroit il?
ie l'ay bien beu dehors.

T. Vous n'en auiez point
aultant que moy,

vostre

*Imò tantum ciborum est, ut sufficiat
vel viginti hominibus,
Tu sane fecisti
nimis magnos sumptus.*

P. *Non feci.*

*Nunc age, propino tibi,
& commendo tibi
totum sodalitium,
atque imprimis
tibi proximum.*

Respondebis mihi?

A. *Etiam, ex animo,
volente Deo.*

Age, bibe.

*Non ebibisti
totum.*

*Iterum tibi
implebo.*

P. *Quamobrem
id facis?*

An non exhausti?

Quantum reliquum est?

Age, ebibam.

*Hem tibi,
exhausti.*

Iam tu mihi responde.

*Nihil tu aliud quæris,
quàm ut mihi imponas.*

T. *Ego non possum profectò
istud exhaurire.*

mihi nimium est.

P. *Quid te impedit?*

Ego ebibere potui.

T. *Tu non bibisti tantum
quantum ego,*

antes ay tãto de mãjares q̄ sobrara
aun q̄ sea para veynte honbres.
Vos por cierto que aueys hecho
grandes gastos.

P. Tal no he hecho
con todo esto os beuo,
y os en comyendo
toda la compaña,
y primeramente
a vos yalque esta cabeuos,
y vos luego me hares la razon?

A. Si, de voluntad,
quiriendo Dios.

Ea, pues beue.

No lo beuistes
todo.

Yo os le tornare
a henchir.

P. Porque causa
hazeis aqueſo?
nolo vazie ya?
todo lo q̄ quedaua?

Ea, que beuere.

Cata a qui,

ya lo beui,

ahora hazed me la razon.

No quereis vos otra cosa,
ſi no engañarme.

T. Por çierto que no puedo
vaziar aqueſto,
demafiado ai para mi.

P. Que te empidira?

yo pude beuer.

T. Tu no beuiste tanto
quanto yo,

uwen croes en was niet vol.
 P. Hy was emmers,
 T. Hy en was.
 P. Tis waer,
 maer miinen croes is
 veel meerder dan den uwen.
 A. Wel laet ons manghelen.
 P. Ick bens te vreden,
 gheeft my uwen croes,
 A. Ick en sal,
 ick houde my
 aenden miinen,
 bewaert dat ghy hebt.
 P. Drinct dan,
 A. Wel ter stont,
 ny liet
 oft niet wt en is.
 M. Ja, waerom doet ghy u
 alsoo bidden?
 wien hebdiit ghebracht?
 brenghet my eens,
 sidy gram op my?
 A. waerō soude ic grā ziin op u?
 M. Om dat ghiit
 my niet en brenghet.
 A. Ick hebt u ghebracht.
 M. Ick en hebs niet ghehoort.
 ny tis ghenoech van drincken,
 wy moeten oock eten,
 ick hebbe grooten hongher,
 Sniit my daer
 een stuck vleesch.
 A. En hebby gheen handen?
 M. Ja ick, maer ick en can
 aen die schotel niet gheraken.

wel

vofre goblet n'estoit point plein.
 P. Sy estoit.
 T. Non estoit.
 P. Il est vray,
 mais mon goblet est
 beaucoup plus grand, que le vofre.
 A. Bien changeons.
 P. l'en suis content,
 donnez moy vofre goblet.
 A. Non feray,
 ie me tiens
 au mien,
 gardez ce que vous auez.
 P. Beuvez doncques,
 A. Bien tantost,
 or regardez,
 S'il n'est point tout beu.
 M. Voire, pour quoy vous faictes
 ainsy prier? vous
 à qui auez vous beu?
 Beuvez vne fois à moy.
 estes vous courroucé sur moy?
 A. Pourquoi seroy ie courroucé
 M. Pour ce que vous (sur vous?
 ne beuvez point à moy.
 A. l'ay beu à vous.
 M. Je ne l'ay point ouy.
 or c'est assez beu,
 il nous fault aussy manger,
 i'ay grand fain,
 Taillez moy là
 vng morceau de chair.
 A. N'aez vous nulles mains?
 M. Ouy, mais ie ne scay
 point aduenir au plat.

Bien

scyphus tuus non fuit plenus.

- P. *Etiam fuit.*
T. *Non fuit.*
P. *Quid ais?*
At meus cyathus est
multo maior tuo.
A. *Permutemus igitur.*
D. *Placet,*
da mihi tuum.
A. *Non faciam,*
quod obtigit,
retinebo.
Idem & tu facito.
P. *Bibe igitur.*
A. *Mox bibam.*
Iam vide
num sit exhaustum.
M. *Itane, cur tu*
ita vis rogari?
Cui propinasti?
Iam praebe aliquando mihi,
num mihi iratus es?
A. *Quamobrem tibi sum iratus?*
M. *Quia*
non propines mihi.
A. *At praebere tibi.*
M. *Non memini.*
Satis iam dictum de bibendo,
edendum est etiam nobis.
Ego valde esurio,
refeca istic mihi
frustum carnis.
A. *Num habes manus?*
M. *Etiam, sed nequeo*
Catinum attingere.

no estuo to vaso lleno.

- P. Si fue.
T. No fue.
P. Que dezis?
Mi vaso es
mucho maior que el vuestro.
A. Pues que ansi estroquemos los
D. Agrandame,
dad aca el vuestro.
A. No lo hare,
lo que me cupiere,
tomare,
y vos hareis lo mesmo.
P. A hora pues beued.
A. Luego beuere.
Ia mirad
si esta vaziado.
M. Asi? por que vos
quereis ser asi rogado?
A quien beuistes?
Beue me alguna vez a mi,
poruétura estais enojado có migo?
A. Por q auiede estar enojado con
M. Por que (vos?
no me beuiste.
A. Pues a hora os beui.
M. No me acuerdo.
Basta lo dicho de beuer,
tan bien hemos menester comer.
yo estoi hanbrienta mucho,
corta me
vn pedazo de carne.
A. No teneis vos manos poruétu-
M. Si, mas no puedo (ra?
allegar al plato.

Ego

E .iij.

yo

P. Wel, ick sal v dienen,
 hebdiis ny ghenoech?

M. Ick en heb noch niet.

P. Nu houdt daer,
 hebdiis ny ghenoech?

M. Besiet, wat hy my gheeft.
 wat mach dat helpen?
 Houdet moer v,
 ende etet ghy selue.
 Rogier sniidt my
 van die schouder.

R. Wel neemint daer.

M. Ick dancke v.

P. Jan brengh broot,
 ende schenct wiin,
 schenct alomine.

M. Men clopt daer voore,
 En hoor dy niet Jan?

I. Ick gae moeder.
 Het is Lucas
 Andries knape.

M. Wat wilt hy my hebben?

I. Hy brengh wat.

M. Doet hy?
 Doet hem binnen comen dan.

I. Lucas gaet binnen.

L. God segghent v.
 Lucas sidy daer?

P. Ja ick Peeter.

L. Wat segdy nieus?

P. Niet veel Peeter.

L. Hoe vaert v meester?

P. Hy vaert wel Peeter,
 hy doet v segghen
 goeden nacht,

P. Bien, ie vous seruiray,
 en auez vous assez maintenant?

M. Je n'ay encoire riens.

P. Or tenez là,
 en auez vous assez maintenant?

M. Regardez qu'il me donne,
 que peult ayder celà?
 tenez le pour vous,
 & le mangez vous mesme.
 Rogier taillez moy
 de celle espaule.

R. Bien tenez là.

M. Je vous remercyé.

P. Iehan apportez du pain,
 & versez du vin,
 Versez par tout.

M. On hurte là deuant,
 n'oyez vous point Iehan?

I. Je voy ma mere.
 C'est Lucas
 le seruiteur d'Andry.

M. Que me veult il auoir?

I. Il apporte quelque chose.

M. Faiet il?
 faietes le entrer doncques.

I. Lucas entrez.

L. Dieu vous benie.

P. Lucas estes vous là?

L. Ouy Pierre.

P. Que dictez vous de nouueau?

L. Point grand chose Pierre.

P. Cômēt se porte vostre maistre?

L. Il se porte bien Pierre,
 il vous faiet dire
 bonne nuyct,

P. Ego igitur tibi ministrabo,
Iam ne satis habes?
M. Nihil equidem habeo adhuc,
P. Iam nunc accipe,
Sufficit iam tibi?
M. Vide, quantulum mihi porrigat,
Quid hoc mihi proffit?
Tibi habe,
ipse comede,
Rogere, ministra mihi
aliquid ex armo.
R. Faciam, hem accipe.
M. Habeo gratiam.
P. Ioannes adfer panem,
& funde vinum
omnibus.
M. Pulsatur ostium,
num tu audis Ioannes?
I. Visam mea mater.
Adest Lucas
Andreæ famulus.
M. Quid vult?
I. Adfert aliquid.
M. Ain' verò?
Iube ergo introire.
I. Luca, ingredere.
L. Saluete omnes.
P. Tu ne es Luca?
L. Etiam Petre.
P. Quid portas noui?
L. Nihil equidem Petre.
P. Vt valet dominus tuus?
L. Bene valet Petre,
Te que iubet
saluere,

tuæque

P. Yo os seruire a vos,
teneis harto poruentura?
M. Aun no tēgo harto çiertamēte
P. Tomad esto ahora,
teneis harto ya?
M. Mirad, quanto me da,
Que me aprouechara esto?
Tened lo para vos,
comeldo vos.
Rogiero seruid me
de esa espalda de carnero.
R. Yo lo hare, veis aqui tomad.
M. Tengo os lo en gran merçed.
P. Iuan trae pan,
y echa vino
a todos.
M. Llamam a la puerta.
Poruentura o ieslo Iuan?
I. Yo lo ire auer madre mia.
A qui esta Lucas
el criado de Andres.
M. Que quiere?
I. Tray algo.
M. Dizes lo de verdad?
dile que entre.
I. Lucas entrad.
L. Esteis en hora buena todos.
P. Poruentura sois vos Lucas?
L. Si Pedro.
P. Que traes ahora de nueuo?
L. No nada Pedro.
P. Como esta vuestro Señor?
L. Bueno esta Pedro.
Y dize que Dios
os salue,

y seo

hy ghebiet hem
in v goede gracie,
ende seyndt v dit,
v biddende,
dat ghiit ontfanghen wilt
met goeder herten,
ende en wilt niet alleene
die cleyn ghifte ontfanghen,
maer oock
sinen goeden wille,
want hy seyndet v
in teeken van liefde,
daerom willet
in dancke ontfanghen.

P. Ghy sult bedancken
uwen meester,
ende sult hem segghen,
dat ict verdienen sal,
belieuet God.

L. Wel Peeter.

P. Schenct Lucas te drincken,
ende licht hem wte.

L. Goeden auont Peeter
ende v gheselschap.

P. Goeden auont Lucas,
hebdy ghedroncken?

L. Ja ick Peeter

M. Jan suut die keerse,
besiet oft dander ghereet is,
draghet al wech,
ende brenge hier wat anders,
brenge schoon telioeren,
ende brenge ons tscuyt,
brenge ons den keese.

F. Cis hier al vader,

il se recommande
à vostre bonne grace,
& vous enuoye cecy,
vous priant,
que le vueillez recepuoir
de bon cueur,
& ne vueillez point seulement
recepuoir le petit don,
mais aussy
sa bonne vouldenté,
car il le vous enuoye
en signe d'amour,
pourtant vueillez le
recepuoir en gré.

P. Vous remercierez
vostre maistre,
& luy direz
que ie le deseruiray,
S'il plaist à Dieu.

L. Bien Pierre.

P. Versez à Lucas a boire,
& luy esclerez à sortir dehors,

L. Bon soir Pierre,
& vostre compaignie.

P. Bon soir Lucas,
auez vous beu?

L. Ouy Pierre.

M. Iehan mouchez la chandelle,
regardez sy l'aultre est prest,
portez tout enuoye,
& apportez icy l'aultre chose,
apportez des beaulx trenchoirs,
& apportez nous le fruit,
& apportez nous le frommaige,

F. Tout est icy pere,

neemt

porte

*tuaque se benevolentia
commendatum cupit,
atque hoc tibi dono mittit,
te orans*

*ut accipias
animo benigno,
nec tam spectes
exiguum munus,
quam eius
in te animum,
qui mittit hoc tibi
amoris testimonium,
quare velis
libenter & benignè accipere.*

P. *Gratias ages
hero tuo.*

*Dices ei,
me gratiam relaturum,
iuuante Deo.*

L. *Faciam libens Petre.*

P. *Propinato Lucæ poculum,
& eum deducito lucerna.*

L. *Præcor tibi faustam noctem Petre,
totique sodalitia.*

P. *Et nos tibi Lucas,
bibisti?*

L. *Etiam Petre.*

M. *Ioannes, emunge candelas.*

*Vise an aliud paratum sit,
aufer hæc omnia,
atque huc aliud adfer,
Commuta quadras,
adfer bellaria,
adfer nobis caseum.*

F. *Adsunt hic omnia pater.*

y seos
en comenda mucho,
y os enbia esto en don
rogando os,
que lo reçibais
de buena gana,
y no mireis
el pequeño don
si no su
buena voluntad,
el qual os lo enbia
en señal de amor,
por lo qual lo querais
reçebir con buena voluntad.

P. *Dareis muchas graçias
a vuestro amo.*

*Dezir le eis,
que yo le pagare la merçed,
con ayuda de Dios.*

L. *Yo lo hare de muy buëa gana Pe*

P. *Beued a Lucas vna taça, (dro.
y guialde, con la candela.*

L. *Dios os de buenas noches Pe-
y a toda la compañia. (dro,*

P. *Y a vos tambien Lucas os las de
beuistes? (Dios,*

L. *Si Pedro.*

M. *Iuan despauila essas candelas.*

*Mira si ay algo mas aparejado,
quita todo esto de aqui,
y trae otra cosa,
muda los platos
trae las ojuelas,
trae tambien el queso.*

F. *Todo esta aqui padre.*

remoue

F

David

neemt die schotel wech.

T. David brenghet my eens.

D. Dat sal ick gheerne doen,
ic brengt v met goeder herten,

T. Wel moet v becomen,
ick wachts gheerne.

ic sal v bescheet doen.

D. Rogier en weet ghy
niet nyus?

R. Neen ic seker,
ic en weet niet dan goet.

D. Spreektmen niet vādē pays?

R. Ick en weet
van gheenen pays te spreken,
Ic ghelouue, dat pays
noch verre te soecken is.

D. Hebby niet hooren segghen,
hoe die Coninck vād'Ancriick
den striit verlozen heeft
teghen die Spaengiaerden?

R. Dat heb ic wel hooren seggē
maer men lieghet so vele,
datmen niet en weet,
wat ghelouuen,
men seyt veel wonders,
maer God weet alleene
wat gheschien sal.

D. Ghy segt waer.

R. Waert dat wy wouden
met hem pays'maken,
dander oorloghe
en soude niet langhe dueren.

D. Dat is seker waer.
Jan draghet al wech,
ende coemt segghen die gracie.

Ick

portez ce plat enuoye.

T. David beueez vne fois à moy.

D. Celà feray ie volontiers,
ie boy à vous de bon cueur,

T. Bon preu vous face,
ie l'ayme de vous,

ie vous feray raison.

D. Rogier ne scauez vous
riens de nouueau?

R. Nenny certes,
ie ne scay riens que bon.

D. Ne parle on point de la paix?

R. Ie ne scay
parler de nulle paix.
ie croy, que paix
est encoire loing à chercher.

D. N'auetz vous point ouy dire,
comment le Roy de France
a perdu la bataille
contre les Espaignolz?

R. Celà ay ie bien ouy dire,
mais on ment tant
qu'on ne scayt
que croire.
On dict beaucoup de merueilles,
mais Dieu scait seul
que aduendra.

D. Vous dictes vray.

R. Si nous voulions
faire paix avec luy,
l'aultre guerre
ne dureroit point longuement.

D. Celà est certes vray,
Iehan portez tout enuoye,
& venez dire les graces.

Ie viés

remoue hunc discum.

T. *David, propina tandem mihi.*

D. *Id faciam libens.*

Propino tibi ex animo.

T. *Proficiat,
lubens habeo,
respondebo tibi.*

D. *Rogere, nihil habes
nouarum rerum?*

R. *Profectò nihil,
equidem nihil audiui noui, nisi salua om*

D. *Nulla fit de pace mentio? (nia.*

R. *Non habeo, quòd
vlla de pace dicam.
Credo pacem
longè adhuc abesse.*

D. *Non audinisti,
quomodo rex Galliarum
pralio factò superatus sit
ab Hispanis?*

R. *Audini equidem,
verùm tot circumferuntur mendacia,
vt nescias
quid credendum sit.
Narrantur admiranda permulta,
sed soli Deo notum
quid sit euenturum.*

D. *Verum dicis.*

R. *Quòd si nos vellemus
cum eo pacem facere,
alterum bellum
non foret diuturnum.*

D. *Ita est profectò,
Ioannes, aufer hæc omnia,
& veni acturus gratias.*

quita este plato.

T. *David bueue me y a acabo de ra*

D. *q̄ lo hare de muy buena gana (to
De buena gana os beuo.*

T. *Aprouecheos,
de buena gana lo tengo,
y os respondere.*

D. *Rogiero no teneis algo
de nueuo?*

R. *No por çierto, (todo esta en paz,
q̄no he oido algo de nueuo, si no q̄*

D. *No ay mençion de paz?*

R. *No tengo que dezir
de paz alguna
mas yo creo que
no aî paz.*

D. *No lo oiste,
como el rei de Françia,
traiendo guerra, fue vençido
de los Españoles?*

R. *Oî lo çierto,
mas diuulgan tantas mentiras,
que no sabrias
lo que se aya decreer.
Cuentanse cosas marauillosas
enpero Dios solo lo sabe,
en que tiene de parar lo venidero.*

D. *Dezis la verdad.*

R. *Que si nosotros quisiessimos
tener paz con el,
otra guerra
no vuiesse de mucho tiempo.*

D. *Asi es por çierto.
Iuan quita todas aqueſtas cosas,
y haz las graçias.*

Adſum.

E .ij. *Aqui*

I. Ick come miin vader.
 De tali conuiuio. &c.
 Wel moet v becomen
 miin vader, ende miin mgeder,
 ende alle v gheselschap.

P. Nu laet ons drincken
 na die gracie.
 om afaet te winnen.

R. Dat is wel gheseyt,
 maer wy moeten
 die tweede gracie segghen,
 Peter, hoe veel wiins
 hebben wy ghehadt?
 wy willen betalen den wijn.

P. Ghy en sult sekere,
 ghy en sult niet gheuen,
 een voor al.
 Heb ick die macht ghehadt
 v teten te gheuen,
 ick salse oock wel hebben
 om v te drincken te gheuen.

R. Wat soude dat ziin?
 den wijn is nu diere.

P. Ghy hoort wat ick v segghe.

D. Wel dan,
 wy dancken v,
 het staet ons te verdienen.

M. Cis al verdient.

P. Ick dancke v oock,
 dat ghy ghecomen zitt.
 Francoys brenge hier
 eenen mutsaert,
 ende maect daer goet vier
 om ons te warmen.

F. Vier is ontsteken vader.

wy

I. Je viens mon pere.
 De tali conuiuio. &c.
 Bon preu vous face
 mon pere, & ma mere,
 & toute vostre compaignie.

P. Or beuons
 après les graces,
 pour gagner les pardons.

R. C'est bien dict.
 mais il nous fault
 dire la deuxiesme grace.
 Pierre, combien de vin
 auons nous eu?
 Nous voulons payer le vin.

P. Non ferez certes,
 Vous ne donnerez riens,
 vne fois pour tout.
 ay ie eu la puissance
 de vous donner à manger,
 ie l'auray bien aussy
 pour vous donner à boire.

R. Que seroit celà?
 le vin est maintenant chier.

P. Vous oyez, que ie vous dy.

D. Bien doncques,
 nous vous remercions.
 Il nous est à deseruy.

M. Tout est bien deseruy.

P. Je vous remercyé aussy,
 que vous estes venu.
 Francoys apportez icy
 vng fagot,
 & faictes la bon feu
 pour nous chauffer.

F. Le feu est allumé, mon pere.

Nous

- I. *Adsum pater.*
De tali conuiuio, &c.
Bene sit vobis
pater & mater,
& toti sodalitie.
- P. *Nunc bibendum vobis*
post actas gratias,
ad indulgentiam lucrificandam.
- R. *Recte mones.*
Sed nunc secunda gratie
quas referamus.
Petre quantum vini
absumptum est?
volumus pro vino soluere.
- P. *Nequaquam soluetis,*
nihil dabitis.
Satis hoc dictum sit,
si potui vos
alere cibo,
etiam potum dare
potero.
- R. *Quid hoc rei?*
Carius nunc vinum est.
- P. *Audis quid dicam.*
- D. *Age igitur,*
habemus tibi gratiam.
Danda est nobis opera vt referamus.
- M. *Satis relatum est.*
- P. *Ego vobis habeo gratiam,*
quod adfueritis.
Francisce, adfer huc
lignorum fascem.
Extrue focum,
vt nos calefaciamus.
- F. *Pater, ignis ardet.*

Nos

- I. *Aqui esto padre.*
De tal conbite, &c.
Esteis en hora buena
padre y madre,
y toda la compania.
- P. *Ahora auceys debeuer*
despues de las graçias,
para alcançar el perdon.
- R. *Bien dizis.*
Mas ahora ay otras graçias,
las quales emos de pagar.
Pedro quanto de vino
se a gastado?
queremos pagar el vino.
- P. *Nolo pagareis fin dubda,*
no dareis nada.
Basta lo dicho,
si pude
dar los manjares,
tambien el beuer
podre dar.
- R. *Que es aquesto?*
A hora es mas caro el vino.
- P. *Ois lo que digo?*
- D. *Acabad ya,*
tenemos lo en gran merçed,
y emos de procurar de satisfacer-
- M. *Bien satisfecho esta,* (lo.
- P. *Yo os lo tengo en merçed,*
porque estuuiestes en el conbite.
Françisco, trae
vn haz de leña,
y haz fuego,
para que nos callentemos.
- F. *Padre, el fuego arde.*

F .iij.

Nos

D. **Wi en hebben**
gheen coude,
wi willen henen gaen,
want het is tiit.

M. **Wat haest hebdy?**

T. **Het is wel thien men**

M. **Ten is noch niet.**

R. **Tis immers.**

M. **Jan haelt die lanteerne.**

D. **Wy en willen**
die lanteerne niet hebben,
Het maect claer weder,
ten is gheen noot.

H. **God gheue u goeden nacht.**

P. **Ende u oock**
te Gode beuele ick u.

D. **Nous n'auons**
point froid,
nous en voulons aller,
car il est temps.

M. **Quel haste auez vous?**

T. **Il est bien dix heures.**

M. **Non est point encoire.**

R. **Sy est.**

M. **Iehan allez querre le lanterne.**

D. **Nous ne voulons**
point auoir la lanterne,
il fait cler temps,
il n'est nul besoing.

H. **Dieu vous doit bonne nuit.**

P. **Et à vous aussy**
à Dieu vous commande.

Hier beghint dat twee-
de Capittel.

ICY COMMEN-
ce le deuxiesme Chapitre.

Om te leeren coopen
ende vercoopen int francoys.

Pour aprendre à achepter
& vendre en François.

Liinken, Brietken, Daniel.

Catherine, Marguerite, Daniel.

C. **O** **God gheue u**
goeden dach
gheuader, ende u gheselschap.

M. **Ende u alsoo gheuader.**

C. **Wat maect ghy hier**
soo broech in de couwe?
Hebdy langhe hier gheweest?

M. **Ontrent een we.**

C. **Hebdy veel ontfanghen**
van desen daghe?

C. **D** **ieu vous doit**
bon iour
commere & vostre compaignie.

M. **Et à vous aussy commere.**

C. **Que faictes vous icy**
sy matin à la froidur.?
Auez vous longuement icy esté?

M. **Enuiron vne heure.**

C. **Auez vous beaucoup receu**
de ce iour?

Wat

Quelle

D. Nos non
frigemus,
abeundum nobis est,
nam tempus est.

M. Quid ita festinatis?

T. Mox decima signum dabitur.

M. Nondum tam serum est.

R. Certè est.

M. Ioannes, adfer lucernam.

D. Non cupimus
lucernam,
clarum est cœlum,
nihil est opus vlla lucerna.

H. Precor vobis fœlicem noctem.

P. Nosque vobis.
Valetè.

CAPVT SE cundum.

¶ De formulis emēdi & venden-
di lingua Gallica.

Catharina, Margareta, Daniel.

C. **P**Recor tibi
fœlicem hunc diem,
cognata lustrica, & tuis sodalibus

M. Et ego tibi cognata lustrica.

C. Quid tu huc tam manè
produs in aerem frigidum?
Quàm dudum huc venisti?

M. Modò ante horam circiter vnā.

D. Multa vendidisti
hodie?

Quid

D. Nosotros no
tenemos frio,
y queremos nos yr,
porque es tiempo.

M. Porque vais tan de priesa?

T. Luego daran las doze.

M. Aun no es tan tarde.

R. Cierto si es.

M. Iuan, trae la lanterna.

D. Que, no queremos
candela,
claro esta el çielo,
no es menester lumbre.

H. Muy buena noche os desseo.

P. Y nosotros a vosotros.
Quedad en buena hora.

CAPITVLO Segundo.

¶ De las maneras de comprar y ven-
der en lengua Françesa.

Catalina, Margarita, Daniel.

C. **E**Ste dia os desseo
muy bueno (compañeras.
pariéta comadre y a vuestras

M. Y yo tambien a vos pariéta coma

C. Aq̄ vos tã de mañãa por aca? (dre
sais al ayre frio
quanto ha que venistes.

M. Ahora antes de vna hora casi q̄.

C. Aueys vendido
hoy mucho?

Que

M. Wat dinck soude ick hebben
alreede ontfanghen,
ick en hebbe noch
gheen hantghifte ontfanghen.

C. Noch ick oock.

M. Hebt goeden moet,
tis noch moech,
Eod sal ons seynden
eenighe coopliden.

C. Ick hoepet,
hier coemter een,
hy sal hier comen,
Vrient, wat gaedy coopen:
coemt hier.
belieft v yet te coopen:
Besiet oft ick niet en hebbe
dat v dient,
Coemt binnen,
ick hebbe hier
goet laken, goet liinen laken
van alle soorte,
goet siden laken,
camelot, damast, flueel,
ic hebbe oock
goet vleesch, goeden visch,
ende goede haringhen.
Hier is ooc goede boter,
Ic hebbe ooc goeden keese
van allen manieren.
wily coopen
een goede bouette:
oft cenen goeden boec
in francoys, oft in Duytsch,
oft in Latijn,
oft een schrijfboec.

Coopt

M. Quelle chose auroy ie
desia receu?

Je n'ay encoire
point receu d'estreyme.

C. Ne moy aussy.

M. Ayez bon couraige,
il est encoire tempre,
Dieu nous enuoyera
aucuns marchans.

C. J'en ay espoir.

icy en vient vng,
il viendra icy.

Mō amy qu'allez vous acheter?
venez ça.

vous plaist il acheter qlque cho-
Regardez, sy ie n'ay riens (se:
qui vous duyse.

Entrez dedens,

J'ay icy

bon drap, bonne toile
de toute sorte,

bon drap de soye,
camelot, damas, velours,

j'ay aussy

bonne chair, bon poisson,
& des bons harengz.

Icy est aussy bon beure.

J'ay aussy du bon frommaige
de toutes manieres.

Voulez vous acheter
vng bon bonnet?

ou vng bon liure

en Francoys, ou en Alleman,
ou en Latin,

ou vng liure à escripre.

Achetez

M Quid ego vendidissim
tam manè?

Nondum accepi
mercimonij primitias.

C. Nec ego quicquam adhuc accepi.

M Sis bono animo,
tempus est adhuc bene matutinum,
Deus nobis mittet
aliquos emptores.

C. Ita spero.

En huc tendit quidam,
ad nos venit.

Amice quid empturus es?

huc ades,

libétne quicquam emere?

Circumspice, nunquid sit
quod placeat.

Ingrede,

habeo híc

bonum pannum laneum, bonum pannum
omnis generis. (linteum,

Sericum pannum bonum,

undulatum, damascenum, holosericum.

Habeo etiam

bonas carnes, bonos pisces,

& bonas haleces.

Præterea & bonum butyrum,

atque etiam caseos bonos

diuersi generis.

Vis emere

bonum pileum?

librum elegantem?

Gallicum aut Germanicum,

aut Latinum?

aut librum chartæ vacuæ?

Emite

M Que vuerā vendido yo
tan de mañana?

aun no he recebido

las primicias de la estrena.

C. Nj yo he recebido hasta a hora

M Tened buen animo, (algo.

tiempo es aun muy de mañana,

Dios nos enbiara

algunos merchantes.

C. A si lo espero yo.

Cata a qui se llega vno

a nosotros viene.

Aueis de comprar algo amigo?

llegaos aca,

agradaos comprar algo,

mirad bien si ay algo que

os a grade.

Entradad,

aqui tengo

buen paño, y buen lienço

de todas suertes.

Y buena seda,

chamelote, damasco, terçiopele.

Tengo tan bien

buena carne, y buenos peces,

y buenos arenques.

De mas desto buena manteca,

y tambien buenos quesos

de diuersa manera.

Quereys comprar

vn buen bonete?

vn lindo libro?

Françes, o Tudesco,

o Latino?

o algun libro de papel blanco?

G

Comrad

**Loopt wat
Besiet wat dinck
v beliest te coopen.
Ick sal v goedē coop gheue,
eycht wat v beliest,
ick salt v laten sien,
tghesichte en sal v niet costen.**

- D. **Wrouwe, hoe veel
sal ick betalen vander ellen
van desen laken?**
- C. **Ghy sulter af betalen
dertich stuyuers.**
- D. **Hoe veel sal my costen
delle van desen laken?**
- C. **Het sal v costen
twintich stuyuers.**
- D. **Hoe veel gheldet pont
van desen keese?**
- C. **Opont ghelt eenen stuyuer.**
- D. **Wat ghelt den pot
van desen win?**
- C. **Den pot ghelt drie stuyuers.**
- D. **Hoe veel lofsdy tstück?**
- C. **Ick loeft viif guldens
met eenen woorde.**
- D. **Wat sal ick gheuen
vanden stücke?
maer en verloues my niet.**
- C. **Aeen ick seker,
ick en salt v niet verlouen,
ick salt v segghen
in eenen woorde,
Ghy sulter af betalen
xvii. stuyuers en eenen haluen,
ist dat v beliest.**

**Acheptez quelque chose,
Regardez quelle chose
il vous plaist d'achepter.
Je vous donneray bon marchie,
demandez ce qui vous plaist,
ie le vous laisseray veoir,
la veue ne vous coustera riens.**

- D. **Dame, combien
payeray ie de l'aune
de ce drap icy?**
- C. **Vous en payerez
trente patars.**
- D. **Combien me coustera
l'aune de ce drap icy?**
- C. **Elle vous coustera
vingt patars.**
- D. **Combien vault la libre
de ce frommaige?**
- C. **La libre vault vng patart.**
- D. **Que vault le pot
de ce vin?**
- C. **Le pot vault troix patars.**
- D. **Combien faictes vous la piece?**
- C. **Je le fay cincq florins
en vng mot.**
- D. **Que donneray ie
de la piece?
mais ne le me sourfaictes point.**
- C. **Nenny certes,
ie ne le vous sourferay point,
ie le vous diray
en vng mot,
vous en payerez
dix sept patars & demy,
s'il vous plaist.**

Het

C'est

*Emito aliquid,
vide, si quid
emere placeat,
vendam paruo,
pete, quod libet,
spectandum proferam,
gratis spectare licet.*

D. *Matrona, quanti
indicas vnam
istius panni?*

C. *Indico
triginta stupheris.*

D. *Quanti constabit
vna huius panni?*

C. *Constabit
viginti stupheris.*

D. *Quanti aestimas
libram casei huius?*

C. *Stuphero.*

D. *Quanti indicas cantharum
huius vini?*

C. *Tribus stupheris.*

D. *Quanti partem hanc panni indicas?*

C. *Vis semel dicam?
quinque Caroleis.*

D. *Quanti aestimas
in partes?
sed ne pluris indices quam par sit.*

C. *Nequaquam.
Non indicabo pluris quam sit equum.
Dicam tibi
vno verbo,
Dabis
septendecim stupheros & dimidium,
si placet.*

Nimum

**Comprad algo,
mirad, si algo
os agrada conprar
vender lo he barato,
pedid algo,
esperad mientras lo faco,
de valde podeys bien mirar.**

D. *Señora, quanto
pedis por la vara
de este paño?*

C. *A preçio lo a
treyn ta placas.*

D. *Quanto costara
la vara deste paño?*

C. *Costara
veynte placas.*

D. *En quanto apreciais
la libra de este queso.*

C. *En vna placa.*

D. *Quanto pedis por la cantara
de este vino?*

C. *Tres placas. (paño.)*

D. *Quanto pedis por aqsta parte de*

C. *Quereis que lo diga en vna pa-
cinco Carolos. (labra?)*

D. *Quanto
por cada vara?
pero no pidais mas de lo licito.*

C. *En ninguna manera.
No pedire mas de lo justo.
Yo hos lo dire
en vna palabra,
Dareis
diez y siete placas y media,
si os plaçe.*

G .ij.

Muy

D. Het is veel te vele.
 C. Ten is seker.
 Hoe veel biedt ghy my?
 Biedt my wat.
 Ick en salt niet gheuen
 voor tghene,
 Dat ghy daer af biedt,
 Biedt my wat,
 laet hooren.

D. Wat soude ic daer op bieden?
 ghy hebbet my te veel gheloeft.
 C. Ick en hebbe,
 maer ten is niet gheseyt,
 dat ict niet gheuen en sal
 voor min, dan ic gheseyt hebbe,
 Segt my
 wat ghier af gheuen sult.

D. Ic salder af gheuen
 twaelf stuyuers.
 C. Voor dien prijs
 en ist niet te gheuen,
 ghy biedt my verlies,
 ghy biedt te luttel.
 Ick hebs hier wel
 dat ick v gheuen sal
 voor dien prijs,
 maer ten is niet
 alsoo goet, als datte.
 Ick salder v wel laten sien,
 die ic v wel gheuen sal
 voor minderen prijs,
 maer die minste prijs
 en is niet altoos
 goet ghesocht.

Ghy en moecht niet badt doen,
 dan

D. C'est beaucoup trop.
 C. Non est certes,
 Combien m'offrez vous?
 Offrez moy quelque chose,
 Je ne le donneray point
 pour celà,
 que vous en offrez,
 Offrez moy quelque chose,
 laissez ouyr.

D. Que offeroy ie sur celà?
 vous le m'auetz trop souffaict.
 C. Non ay,
 mais il n'est point dict
 que ie ne le donneray point
 pour moins que n'ay dict,
 Dictes moy,
 que vous en donnerez.

D. l'en donneray
 douze patars.
 C. Pour ce pris là
 n'est il point à donner,
 vous m'offrez perte,
 vous m'offrez trop peu.
 l'en ay bien icy,
 que ie vous donneray
 pour ce pris là.
 mais il n'est point
 sy bon, que cestuy là.
 Je vous en laisseray bien veoir,
 que ie vous donneray bien
 pour moindre pris.
 mais le moindre pris
 n'est point tousiours
 bon cherché.

Vous ne pouez mieulx faire,

que

D. *Nimum est.*

C. *Non est profectò.*

Quantum daturus es?

Aliquid offero,
neque enim addicam

pro eo pretio
quod obrulisti.

Audiam, quid
offeras.

D. *Quid ego tibi offeram?*
pluris quàm par est indicasti.

C. *Nequaquam,*
non enim decretum est
minoris non addicturam

esse me quàm indicauerim.
Dic mihi,

quid tandem daturus es?

D. *Dabo*
duodecim stuferos.

C. *Eo pretio*
addicere non licet,
Tu mihi damnum offers,
nimis exiguum pretium offers.

Habeo hic aliud genus
quod vendam

eo pretio,
sed non est

eiusdem bonitatis.
Ostendam tibi & aliud genus,

quod vendam
viliori pretio,

Sed minus pretium
non semper est utile

spectare.
Nihil est consultius,

D. *Muy demafiado es.*

C. *No es por çierto.*

quanto dareis vos?

Dad algo vos,
ni yo os lo tengo de dar

por ese preçio
que aueis dado.

Oyga yo lo
que dais vos.

D. *Que os tengo de dar?*
pedistes mas de lo que es justo.

C. *No es por çierto*
porque estade terminado,
que no lo tengo de dar por menos
que he pedido. (preçio

Pues dezid me
en vna palabra que dareys.

D. *Dareos*
doze placas.

C. *No se puede dar*
por esse preçio,
vos me hazeis daño,
muy de ma si ado de poco preçio

Tengo aqui de otra suerte (es esse.
que vendere

por esse preçio,
pero no es

tan bueno.

Yio os mostrare de otra suerte,
que os venda

por mas poco preçio.

Mas menos preçio

no es siempre vtil

esperar.

No ay cosa mas acordada,

quàm

G .iij.

que

dan wat goets te coopen,
al waerdy mijn broeder,
soo en soude ick v niet connen
eenich beter gheuen.

- D. Wildy mijn ghelt hebben
C. alsoo niet mijn vrient.
D. Ghy sult noch hebben
twee stuyuers en eenē haluen.
C. Ick en mach,
ick souder aen verliesen.
D. Ic en mach niet meer gheue.
C. Wel, God gheleyde v.
Gaet elders belien,
ost ghy cont
beteren coop coopen.
Ghi en sullet nerghens hebben
voor minderen pris.
Ick hebbe die macht
v alsoo goet coop te gheuen,
als een ander,
maer ick en wil
niet verliesen.
Ick verlact v
by na voor dien pris,
dat my ghecost heeft.
Ick moet wat winnen,
ick en sitte hier niet,
om niet te winnen,
ick moeter af leuen,
Ghy weet wel
dat alle dinck diere is,
Deen moet dander volghen,
ist dat ghy niet gheuen en wilt
die vuischicn stuyuers,
ick en mach v niet helpen,

Ghy

que d'achepter qlque chose de bon
quand vous seriez mon frere,
si ne vous scauroye ie
donner de meilleur.

- D. Voulez vous auoir mon argent?
C. Point ainsy mon amy.
D. Vous aurez encoire
deux patars & demy.
C. Ie ne puis,
ie y perderoye.
D. Ie ne puis donner plus.
D. Bien, Dieu vous conduyse.
Allez regarder ailleurs,
sy vous scauez
achepter meilleur marchie.
Vous ne l'aurez nulle part
pour moindre pris,
I'ay la puissance
de vous doner aussy bon marchie,
que vng aultre.
mais ie ne veulx
point perdre,
Ie le vous laisse
presque pour le pris
qu'il m'a couste,
il me fault gagner quelque chose,
ie ne siedz point icy
pour riens gagner,
il m'en fault viure,
vous scauez bien,
que toute chose est chiere,
il fault que l'ung suyue l'aultre,
si vous ne voulez donner
les quinze patars,
ie ne vous puis ayder,

Vous

*quàm boni aliquid emere.
Si frater sis meus,
quod melius dem,
non habeo.*

D. *Vis pecuniam meam?*

C. *Tantulam nolo.*

D. *Addam*

duos stupheros & dimidium.

C. *Non possum,
damnosum esset.*

D. *Nec ego plus dare possum.*

C. *Vale igitur.*

Vise alibi

an possis

minori pretio emere.

*Nusquam emes
minoris.*

Ego possum

tantulo tibi vendere

quantulo quisquam alius,

sed nolo

damnum facere,

ego tibi propemodum

eodem pretio revendo

quo emi,

aliquid mihi lucrifaciendū est.

Non hic desidendum,

ut nihil lucrifaciam,

victum hoc modo queritare cogor.

Scis

magnam esse rerum omnium caritatem,

aliud ex alio consequi necesse est.

Tu si nolis dare

quindecim stupheros,

nihil tibi amplius commodare possum,

nimum

que comprar algo de bueno.

*Y si fuerdes mi hermano,
otro mejor que hos de
no tengo.*

D. *Quereys mi moneda?*

C. *Tan poca no quiero.*

D. *Aña dire*

dos placas y media.

C. *No puedo,*

seria me dañoso.

D. *No yo puedo dar mas.*

C. *Que da en buen hora,*

id auer en otra parte

si podeis

comprar lo mas barato,

*en ninguna parte lo comprareis
mas barato.*

Yo lo puedo

vender tan barato

quanto otro alguno,

mas yo no quiero

hazer daño,

yo casi hos

lo torno auéder por el mismo pre

que yo lo conpre,

(cio

y tenemos deganar algo,

no hemos de estar

a qui sentadas en valde.

soy forçada a buscar de comer.

Sabeys,

(fas,

q̄ ay gran carestia en todas las co-

necesaria cosa es q̄ vno de otro se

Si vos no quereis dar

(figa.

quinze placas,

no hos puedo hazer mas cortesia

muy

ghy zitt veel te moet.

- D. Dat ben ick seker.
- C. Men mach aē v niet winnē,
dat een yegheliick
soo moet ware,
als ghy zitt,
ic soude wel moghen
miinen winckel sluyten,
want ic en soude niet winnen.
throot, dat ic eten soude.
- D. Dat belieft v te segghen.
- C. Cis seker waer.
- D. Av hoorst een woort.
- C. Wel segt, laet hooren.
- D. Ic sal noch een stuyver geuē
ende niet meer,
ic en mach niet meer gheuen,
ic soude bekeuen zinn.
- C. Dat waer cleyn sake,
ic soude ooc bekeuen zinn,
dat ict min ghaue,
Sidy op eenen stuyver nae
Cis schande, dat ghy
my so langhe tempteert
om eenen stuyver,
wat mach v helpen
eenen stuyver, oft twee?
- D. Ja, ghy segt seker wel
i. stuyver hier, en elds eenē stuy
het zinn twee stuyvers. (uer,
wel sal ict niet hebben?
- C. Neen seker om dien prijs.
- D. Av adieu, ick gae.
- C. Wel, God gheleyde v.
Av coemt hier, ne net,

ick

vous estes trop chiche.

- D. Celà suis ie certes.
- C. On ne peult riēs gagner à vous,
Si vng chascun
estoit aussy chiche,
que vous estes.
ie pourroye bien
fermer ma bouticle,
car ie ne gagneroye point
le pain, que ie mangeroye.
- D. Celà vous plaist il à dire.
- C. Il est certes vray.
- D. Or escoutez vng mot.
- C. Bien dictes, laissez ouyr.
- D. Le donneray encoire vng patart
& non plus,
ie ne puis plus donner,
ie seroye tencé.
- C. Ce seroit peu de chose,
ie seroye aussy tencé,
sy ie le donnoye pour moins,
estes vous à vng patart prés?
C'est honte, que vous
me temptez sy longuement
pour vng patart,
que vous peult ayder
vng patart, ou deux?
- D. Voire, vous dictes certes bien,
vng patart icy, & ailleurs, i. patart,
ce sont deux patars.
Bien ne l'auray ie point?
- C. Nenny certes pour ce pris là.
- D. Or à Dieu, ie m'en voy.
- C. Bien, Dieu vous conduyse,
Or venez çà, prenez le,

ie ne

- nimum parcus es.*
- D. *Id sum scilicet.*
- C. *Ex te nullum lucrum facere possum.*
Si unusquisque
ita parcus esset
ut tu,
præstaret
officinam me claudere,
vix enim lucri facerem
panem quo victitem.
- D. *Hoc ita tibi dicere libet.*
- C. *Sic res habet.*
- D. *Age, ausculta paucis.*
- C. *Hic sum.*
- D. *Addam etiam unum stupherum,*
non amplius,
plus dare non possum,
obiurgarer enim.
- C. *Quid tum postea?*
Et ego obiurgarer,
si minoris addicerem.
Vnus stupherus impedimento est?
non decet
quòd vno stuphero
me tandiu torqueas.
Quid tibi tantum prodest
stupherus unus aut alter?
- D. *Siccine ais? pulchrè sanè dictū abs te.*
Hic unum si edas stupherū, illic alterū,
iam duo perierunt stupheri.
Quid, tandem ne addictura es tanti?
- C. *Non profectò, certè non isto pretio.*
- D. *Abeo igitur, tu vale.*
- C. *Et tu itidem vale.*
Heus redi, accipe,

- muy escaso soys.*
- D. *Si que lo soy.*
- C. *De vos no puedo auer ganãcia.*
Si otro qualquiera
fuera asi escaso
como vos,
seria mejor
que yo cerrase mi tienda,
a penas podria ganar
vn pan para comer.
- D. *Quereis vos dezir esso.*
- C. *Asi es ello.*
- D. *Acabad, escuchad en pocas pa-*
- C. *Aqui estoy. (labras.*
- D. *Dare mas vna placa,*
y no mas,
quemas no puedo dar,
porque me reñirian.
- C. *Pues que ay mas?*
y tambien me reñiriã a mi
si me nos hos lo diesse.
En vna placa esta la cosa,
no teneis verguença
por vna placa
de me apassionar.
Que tãto os tiene de aprouechar
vna placa o dos?
- D. *Asi lo dezis? buen dicho esta es-*
Si aq dais vna placa, y alli otra, (se
ya dos placas se pierden.
Ea pues, auéis lo de dar por tanto?
- C. *Por çierto no por esse preçio.*
- D. *Voime pues, quedaos a Dios.*
- C. *y vos tambien.*
O la bolued, tomadlo.

Non

H

No

ick en mach niet
min hantghifte ontsegghen,
ghy zitt veel te vroet,
tis veel te goede coop.

- D. Dat segt ghy,
ick segghe, dat te diere is,
ghy hebt my bedraghen.
- C. Ick schelde v quite,
ist dat ghy qualiic te vrede zitt.
- D. Het waer my schande,
dat ick dat dede.
Houdt daer v ghelt,
hoe veel moet ghy hebben?
- C. Dat weet ghy wel
derchien ponden en een half,
ist soo niet?
- D. wel houdt daer,
gheeft my thiē stupuers weder.
- C. Ick en heb gheen payment,
voor hoe veel gheefdy my dit?
- D. Voor vier scellingē ses penin
- C. Voor dien prijs (gen.
en sal ict niet ontfanghen,
ten is niet soo veel weert.
- D. Tis emmers,
braghet.
- C. Gheeft my ander ghelt,
ick en soude niet connen
dit begheuen.
- D. Ghy sult wel,
ick doet v altoos goet,
ist dat ghiit
niet wtghegheuen en cant,
brenghet my weder,
ick sal v ander ghelt gheuen.

houdt

ie ne puis
refuser mon estrene,
vous estes trop chiche,
c'est trop bon marchie.

- D. Celà dictes vous,
ie dy, que c'est trop chier,
vous m'avez trompé.
- C. Le vous quite,
sy vous estes mal content.
- D. Ce me seroit honte
sy ie faisoie celà,
tenez là vostre argent,
combien vous fault il auoir?
- C. Celà scauez vous bien,
treize libures & demie,
n'est il point ainsi?
- D. Bien, tenez là,
rendez moy dix patars.
- C. Le n'ay point de monoye,
pour cōbien me dōnez vous cecy?
- D. Pour quatre soulz & six deniers
- C. Pour ce pris là
ne le recepueray ie point,
il ne vault point tant.
- D. Sy fait,
demandez le.
- C. Donnez moy aultre argent,
ie ne scauroye
alouer cecy.
- D. Sy ferez bien,
ie le vous fay tousiours bon,
s'il est, que vous
ne le scauez alouer,
rapportez le moy,
ie vous donneray aultre argent,

tenez

*Non possum mercium primitias
recusare,
tu mihi nimium parcus es,
nimis vile pretium est.*

D. *Hoc tu dicis,
ego percarum esse dico,
tu me irretisti.*

C. *Ego te liberum dimitto,
si minus placet contractus.*

D. *Vitio mihi vertatur,
si id faciam.
Hem, accipe pecuniam,
Quantum numerandum est?*

C. *Hoc tu satis nosti,
nempe tredecim libras flandriae & di-
Nonne? (midiam.*

D. *Accipe,
Redde mihi decem stupheros.*

C. *Non habeo argenteos,
quantum valet hic nummus?*

D. *Triginta sex stupheros & dimidiū.*

C. *Tanti aestimatum
non accipiam,
neq; enim tantum valet.*

D. *Certè tantum.
Percontare.*

C. *Da mihi aliam pecuniā,
non possem
hanc expendere.*

D. *Facilè poteris,
reddam aliud vbicunque voles,
si nequeas istum
nummum expendere,
mihi eum referas,
aliam tibi pecuniam numerabo.*

No puedo la estrena de mi mer-
rehufar (caduria
vos sois muy de masiado de regla-
muy barato precio es este. (do,

D. Eso deziflo vos,
yo digo que es muy caro,
vos me engañastes.

C. Yo os fuelto la palabra,
si no os agrada el conçierto

D. Tener me loian a mal
si esso hiziere.
Veis, aqui tomad el dinero,
quanto se ha de pagar de contado?

C. Esto bien lo sabeis vos,
q son tres libras de flandres y me-
no es asi? (dia mas.

D. Tomad,
bolued me diez placas.

C. No tengo moneda de plata,
quanto vale este dinero?

D. Treinta y seis placas y media.

C. Por tanto
yo no lo tomare,
ny vale tanto çiertamente.

D. Cierito tanto vale.
Preguntad lo.

C. Dad me otra moneda,
no podre
pasar aquesta.

D. Facilmente podreis,
yo os dare otra quando quifierdes
si no puderdes
pasar esta moneda,
bolued me la,
pagar os en otra.

Hem,

H ij.

Veis

- houdt, daer is een ander.
- C. Nu ben ick te vreden
wildit ghedraghen hebben?
ick salt v wel doen draghen.
Neemt dat, ghy knecht,
ende gaet met hem.
- D. Ten is gheen noot,
ick salt wel draghen,
A dieu vrouwe.
- C. Grooten danck, mijn vrient,
als ghy te doene hebt
van eenich dinck,
coemt tot my,
ick sal v goeden coop gheuen,
- D. Wel vrouwe,
ick salt gheerne doen.
te Gode sidy gheboden.

Wat derde Capittel is
om een schult te
eysschen.

- Morgant, Gautier, Ferrandi.
- M. **O** vreden dach, mijn vrient.
G. Ende v oock.
M. Ghy weet wel,
waerom dat ick hier come,
en doedy niet?
G. Neen ick sekere.
M. Hoe en weet ghy niet
wie ick ben?
en kent ghy my niet?
G. Neen ick sekere,
wie sidy?
M. Hoe, hebby vergheten,

- tenez, voilà vng aultre,
C. Maintenant suis ie content,
le voulez vous auoir porté?
ie le vous feray bien porter.
Prenez celà, vous varlet,
& allez avec luy.
- D. Il n'est point de besoing,
ie le porteray bien,
A Dieu dame.
- C. Grand mercy, mon amy.
quand vous auez affaire
d'aucune chose,
venez à moy,
ie vous donneray bon marchie,
- D. Bien dame,
ie le feray volontiers.
A Dieu soyez commandée.

LE TROISIEME
Chapitre est pour demander
vne debte.

- Morgant, Gautier, Ferrandi.
- M. **B** On iour, mon amy.
G. Et à vous aussy,
M. Vous scauez bien
pour quoy ie viens icy,
ne faictes point?
G. Nenny certes.
M. Cōment, ne scauez vous point
qui ie suis?
ne me cognoissez vous point?
G. Nenny certes,
qui estes vous?
M. Comment, auez vous oublié,
que

dat

que

Hem, alium accipe.

C. *Iam satisfactum mihi est,
vis hoc deferri?
ego tibi curabo deferendum.
Heus puer, hoc accipe,
hunc comitare.*

D. *Nihil opus est,
ipse facile deferam.
Vale matrona.*

C. *Habeo gratum amice,
si aliàs tibi opus erit
aliqua re,
redi ad me,
empturus quàm minimo.*

D. *Bene Domina,
faciam libens.
Vale.*

¶ CAPVT TERTIVM De appellandis debitoribus.

Morgant, Gautier, Ferrandi.

M *Salve amice.*
G. *Salve tu quoque.*
M *Scis
cur veniam ad te,
nonne?*

G. *Non profectò.*

M *Quid, nescis
qui sum?
non tu me nosti?*

G. *Non certè,
quis es?*

M *Quid hoc? oblitus es*

Veis aqui tomad otro.

C. *Ya me aueis satisfecho,
quereis que os lo lleue?
yo procurare que seos lleue.
Ola muchacho, toma esto,
y vete con este Señor.*

D. *No ay neçessidad,
yo lo llevaré facilmente.
A Dios Señora.*

C. *Tengo os lo en merçed amigo,
y si alguna vez tuvierdes neçessi-
de alguna cosa, (dad
bolued a mi,
que lo comprareis mas barato.*

D. *Bien señora
yo lo hare de voluntad.
a Dios.*

¶ CAPITVLO TER cero de llamar los deudores.

¶ *Morgante, Gautero, Ferrando.*

M *Steis en hora buena amigo.*
G. *Y vos esteis en la mesma.*
M *Sabeis
a que vengo por aca,
nolo sabeis?*

C. *No en verdad.*

M *Que, no sabeis
quien yo soy?
no me conoçeyis?*

G. *No fierto,
qui en soys?*

M *Que es aqsto? aueis os oluidado*

H .iij.

auer

dat ghy laest hadt
comenschap van my?

G. Ja, het is seker waer.

M. Wel, wanneer sal ick hebben
mijn ghelt van v?

G. Ick en hebbe seker
n'y gheen ghelt,
ick hebbe wt ghegheuen
al tghelt dat ick hadde.
Ghy moet noch
acht daghen patientie hebben.

M. Ick en mach niet
langher beyden,
ick wil betaelt zyn.
Ick hebbe ghenoech ghebeyt,
maect dat ick ghelt hebbe,
oft ick sal v doen arresteren,
oft gheeft my borghe.

G. Hoe veel ist,
dat ick v schuldich ben?

M. Dat weet ghy wel.

G. Ick hebt seker vergheten,
ick hebt gheschreuen,
maer ic en weet niet waer.

M. Ghy zitt my schuldich
thien ponden vier schellinghen
en doedy niet?
ist niet alsoo?

G. Ic gheloue seker,
dat alsoo is.

M. Ghy hadt my ghelofte
my ghelt te gheuen
ouer twee maenden,
dat weet ghy wel,
maer ghy en hebt

que vous eustes dernièrement
de la marchandise de moy?

G. Voire, il est certes vray.

M. Bien, quand auray ie
mon argent de vous?

G. Le n'ay certes
maintenant point d'argent,
i'ay donné dehors
tout l'argent, que i'auoye,
il vous fault encoire
auoir huyt iours patience.

M. Je ne puis
plus longuement attendre,
ie veulx estre payé,
i'ay assez attendu,
faictes que i'aye de l'argent,
ou ie vous feray arrester,
ou donnez moy pleige.

G. Combien est ce
que ie vous dooy?

M. Celà scauez vous bien.

G. Je l'ay certes oublié,
ie l'ay escript,
mais ie ne scay ou.

M. Vous me debuez
dix libures, quatre soula
ne faictes point?
n'est il point ainsy?

G. Je croy certes
qu'il est ainsy.

M. Vous m'auiez promis
de me donner argent,
passé deux mois,
celà scauez vous bien,
mais vous n'auetz

te nuper aliquid è mercibus nostris emisse?

G. *Iam scio, ita est profectò.*

M. *Quando igitur accipiam à te pecuniam?*

G. *Nunc certè mihi pecunia non est ad manum, expendi quicquid habebam pecunia. Expectandum tibi erit etiam octo dies.*

M. *Non possum diutius expectare, volo mihi satisfieri, satis iam expectavi, facito ut pecuniam habeam, aut ego te retinendum curabo, aut fideiussorem dato.*

G. *Quantum est quod tibi debeo?*

M. *Id satis ipse nosti.*

G. *Equidem sum oblitus, scripsi, sed nescio ubi.*

M. *Debes mihi decem libras, quatuor solidos, nonne?*

Itane se res habent?

G. *Ita arbitror rem habere.*

M. *Promiseras mihi te daturum pecuniam, iam ante menses duos, id tu scis ipse, sed non fecisti*

auer vos mercado poco ha de nuestras mercadurias algo?

G. *Ya lo se, así es por cierto.*

M. *Quando pueis recebire el dinero?*

G. *A hora cierto dinero no tengo a la mano, he gastado quanto dinero tenia. Aueis desperar aun ocho dias.*

M. *No puedo esperar mas tiempo, quiero ser satisfecho, ya mucho he esperado, hazed q̄ aya el dinero o yo procuraré que se ais preso, o dad me fiador.*

G. *Quantum es lo que hos deuo?*

M. *Muy bien lo sabeis.*

G. *Por cierto q̄ se me ha olvidado, screui lo, enpero no se donde.*

M. *Deueys me diez libras, y quatro sueldos, no es así? Como así pasan nuestras cosas?*

G. *Así pienso que la cosa passa.*

M. *Prometistes de me pagar antes de dos meses, y esso bien lo sabeys, enpero no aueys cumplido*

mihi

lo pro-

nwe belofte niet ghehouden.

G. Het is wel waer,
maer ick en hebbe
gheen ghelt connen ghecrigen
vanden gheneu
die my schuldich zijn.

M. Daer mede
en heb ick niet te doene,
doet v betalen.

G. Ja, ende als die lieder
gheen ghelt en hebben,
wat sal ick henlieden doen?
Ick moet wel beyden
tot dat zitt hebben,
men behoort niet
so straf te zinne,
wy behooren te hebben
medeliden met malcanderen,
alsoe God ons beuolen heeft.

M. Het is wel waer,
maer ick hebbe
langhe ghenoech ghebeyt,
Ick en mach niet
langher beyden,
want die ghene
die ick schuldich ben
en willen oack niet
langher beyden,
ten ware dat,
ick soude wel beyden.

G. A v coemt met my,
ick sal v betalen,
oft ick sal v borghe gheuen.

M. Wel gae wy,
ick bens te vreden.

point tenu vostre promesse.

G. Il est bien vray,
mais ie n'ay
sceu recouurer aucun argent
de ceulx
qui me doibuent.

M. De celà
n'ay ie que faire
faictes vous payer.

G. Voire, & quand les gens
n'ont point d'argent,
que leur feray ie?
il me fault bien attendre
tant qu'ilz en ayent,
on ne doibt point
estre sy rigoureux,
Nous debuons auoir
compassion l'ung de l'autre,
comme Dieu nous a commandé.

M. Il est bien vray,
mais i'ay
attendu assez longuement,
ie ne puis
plus longuement attendre,
car ceulx
à qui ie doy
ne vueillent point ausy
plus longuement attendre,
sy ce n'estoit celà,
i'attendroye bien.

G. Or venez avec moy
ie vous payeray,
ou ie vous donneray pleige.

M. Bien allons,
i'en suis content.

wel

Bien

mihī promissum.

G. *Verum tu quidem dicis,
sed non potui
exigere debitum
ab ijs
qui mihi debent.*

M. *Hoc nihil
ad me,
tu cura tibi solui.*

G. *At cūm desit
hominibus pecunia,
quid illis faciam?
expectandum mihi est
donec habeant,
non ita nos
duros esse conuenit.
Debemus inuicem ita impartiri
misericordiam,
vt Deus nobis praecepit.*

M. *Verum tu quidem dicis,
sed ego
satis diu iam expectaui,
certè non possum
diutius expectare,
nam quibus
ego debeo
diutius expectare
nolunt,
id ni esset,
equidem expectarem.*

G. *Agedum, veni mecum,
soluam tibi,
aut fideiussorem dabo.*

M. *Eamus,
mihi placet.*

lo prometido.

G. *Verdad dezis por cierto,
pero no he podido
sacar la deuda
de aquellos
que me la deuen.*

M. *Desto nada
se me da,
vos procurad de ser pagado.*

G. *Y si falta
dinero a los hombres,
que les hare yo?
tengo los de esperar,
hasta que tengan,
ser assi duros nosotros
no conuiene.
Deuemos a auèges otros repartir
la misericordia,
como Dios nos lo manda.*

M. *Por cierto dezis verdad,
mas yo
ya espere demasiado
cierto, no puedo
mas tyempo esperar,
por que a los que
yo deuo
mas tiempo esperar
no quieren,
si no fuera por esto,
en verdad yo esperara.*

G. *Acabays, veni conmigo junta-
pagareos, (mente,
o dare fiador.*

M. *Vamos,
que me plaze.*

Quid

I

Que

Wel wat segdy?
G. Nu coemt hier mijn vrient,
 desen man sal bliuen
 bozge voor my.
M. Sal hy dat doen?
 ist waer mijn vrient?
 wildy bliuen
 bozge voor desen man?
F. Ja ick, hoe veel ist
 dat hy v schuldich is?
M. Cis thien pont groote,
G. Hoe? ist so veel?
 ten is niet so veel.
M. Cis emmers.
G. Ten is seker,
 ick salt wel sweeren,
 dat niet so veel en is.
M. Hoe veel ist dan?
G. Ten is niet meer
 dan neghen pont,
 Ghy hebbet my
 ny ter stont
 selue gheseyt.
M. Heb ict v gheseyt?
 ick en hebbe.
G. Ghy hebt ymmers.
M. Wel alsoo si dan,
 my dunct nochtans
 dat het thien is,
 maer ick ben te vreden,
 nae dat ghy segt
 dat niet meer en is,
 wel, wanneer
 sal ick betaelt zyn?
G. Binnen thien daghen.

bien que dictez vous?
G. Or venez çà mon amy,
 cest homme demourera
 pleige pour moy.
M. Fera il cela?
 est il vray mon amy?
 voulez vous demourer
 pleige pour cest homme?
F. Ouy, combien est ce,
 qu'il vous doit?
M. C'est dix libures de gros.
G. Comment? est ce aultant?
 ce n'est point aultant.
M. Sy est.
G. Non est certes,
 le iureray bien,
 que ce n'est point aultant.
M. Combien est ce donc?
G. Ce n'est non plus,
 que neuf libures,
 vous le m'avez
 tout maintenant
 mesme dict.
M. Le vous ay ie dict?
 non ay.
G. Sy auez
M. Bien ainsy soit donc.
 Il me semble toutessois
 que c'est dix,
 mais ie suis content
 puis que vous dictez,
 que ce n'est non plus.
 Bien, quand
 seray ie paye?
G. Dedens dix iours.

ICK

LEN

G. Quid tu ais?
G. Heus, amice,
 hic erit
 fideiussor meus.
M. Ain' tu?
 verum ne dicit hic, amice,
 vis ne fideiubere
 pro ipso?
F. Etiam, quantum
 tibi debet?
M. Decem libras flandricas.
G. Quid hoc? tantum est?
 non est tantum.
M. Certè est.
G. Non est profectò,
 iureiurando affirmare non dubitem,
 non esse tantum.
M. Quantum igitur est?
G. Non plus
 nouem libris,
 Id tu mihi
 iam modò
 ipse dixisti.
M. Egone tibi dixi?
 non dixi.
G. Certè dixisti.
M. Sit ita sanè,
 iam & ipse puto
 decem esse,
 acquiesco enim
 tuis dictis,
 & tantum esse credo.
 Quando igitur
 mihi satisfacies?
G. Intra decem dies,

Que dezis vos?
G. O la amigo,
 aqueste sera
 mi fiador.
M. Dezislo vos?
 dize verdad este amigo,
 quereis ser fiador
 por el?
F. Si, quanto
 hos deue?
M. Diez libras de flandres,
G. Que es esto? tanto es?
 no es tanto.
M. Cierto si es.
G. No es por cierto,
 no dubdare de afirmar con jura-
 que no es tanto. (mento,
M. Quanto pues es?
G. No mas de
 nueue libras,
 esto agora.
 me lo
 dixistes vos.
M. Yo hos lo dixi?
 no dixi.
G. Cierto si dixistes.
M. Sea assi pues,
 ya yo pienso
 que son diez,
 yo estoy
 en vuestro parecer,
 y creo que es tanto.
 Quando pues
 me satisfareys?
G. Dentro de diez dias

Mihi:

l. ij.

que

- M. **Ic bens te vreden,**
maer houdt v woort.
- G. **Dat sal ick doen**
sonder faute.
- F. **In dien**
dat hy v niet en betaelt,
ick sal v betalen.
- G. **Ick bens te vreden.**
n v adieu.
- F. **Adieu mijn vrient.**

¶ Ghetal.

Een, twee, drie, viere,
viue, sesse, seuen, achte,
neghen, thiene, elue,
twaelue, derthien, veerthien,
viifthien, sesthien, seuenthien,
achthien, neghenthien.

¶ **Wintich,**
eenentwintich,
tweentwintich, drientwintich.

¶ **Dertich, veertich,**
viiftich, sestich.
seuentich, tachtentich,
neghentich. **Hondert,**
Duyfent, thien duyfent,
hondert duyfent, **Million.**

Die Daghē vander weke.

Sondach
Maendach
Diinstdach
woonsdach

don

- M. **I'en suis content,**
mais tenez vostre mot.
- G. **Celà feray ie**
sans faulte.
- F. **Au cas**
qu'il ne vous paye point,
ie vous payeray.
- G. **I'en suis content,**
Or à Dieu.
- F. **A Dieu mon amy.**

Le Nombre.

Vng, deux, trois, quatre,
cincq, six, sept, huyt,
neuf, dix, vnze,
douze, treize, quatorze,
quinze, seize, dixsept,
dixhuyt, dixneuf.

¶ **Vingt,**
vingt & vng,
vingt & deux, vingt & trois, &c.

¶ **Trente, quarante,**
cinquante, soixante,
septante, huytante,
nonante. **Cent,**
Mille, dix mille,
Cent mille, **Million.**

Les Iours de la sepmaine.

Dimenche
Lundy
Mardy
Merquedy

leudy

M *Mihi placet,
sed serua promissa.*
G. *Ita faciam
procul dubio.*
F. *Si hic
tibi non soluerit,
ego tibi soluam.*
G. *Placet vt dicis,
iam vale.*
F. *Vale amice.*

De Numeris.

¶ *Vnus, a, um. Duo, e, o. Tria,
Quatuor, Quinque, Sex, Septem, Ocho,
Nouem, Decem, Vndecim,
Duodecim, Tredecim, Quatuordecim,
Quindecim, Sedecim, Septendecim,
Octodecim, Nouendecim.*
¶ *Viginti,
Viginti vnum,
Viginti duo, e, o.*
¶ *Triginta, Quadraginta,
Quinquaginta, Sexaginta,
Septuaginta, Octoginta,
Nonaginta. Centum.
Mille, Decem milia,
Centū milia. Mille millia*

De diebus hebdomados.

*Dies Dominicus
Dies Lunaris
Dies Martius
Dies Mercurialis*

Dies Iouis

M *Que me plaze,
mas cumplid lo prometido.*
G. *Asi lo hare
Sin dubda.*
F. *Si aqueste
no hos pagare,
yo hos pagare.*
G. *Plaze me dello como lo dezis,
ahora a Dios.*
F. *A Dios buen amigo.*

De los Numeros.

¶ *Vno, vna, vno, Dos, Tres,
Quatro, Cinco, Seis, Siete, Ocho,
Nueue, Diez, Onze,
Doze, Treze, Quatorze,
Quinze, Diez y seys, Diez y siete,
Diez y ocho, Dies y nueue,*
¶ *Veynte,
Veynte y vno,
Veynte y dos.*
¶ *Treynta, Quarenta,
Cinquenta, Sesenta,
Setenta, Ochenta,
Nouenta. Ciento.
Mill, Diez mill.
Cien mill. Mill mill.*

De los dias de la semana.

*Domingo
Lunes
Martes
Miercoles*

I .iij.

Iueues

Bonderdach
Wydach
Saterdag
Een weke
Eenen dach
Acht daghen
Vijftien daghen
Een maent
Een Jaer
Een half jaer
Een termijn.

leudy
Vendredy
Samedy
Vne sepmaine
Vng iour
Huyt iours
Quinze iours
Vng mois
Vng an
Vng demy an
Vng terme.

Dat vierde Capittel

Is om te leeren maken
missiuen, voorwaerden,
obligacien, ende quitantiën.

Een missiue om te schrijven
eenighen vrient.

D Een brief si ghegheuen
mijnen bemindē vader
Peeter van Barlaimont,
woonende Chantwerpen,
in onser Vrouwen prochie,
in die Hoohstrate
naest den gulden schilt.

Seer eerweerdighe
ende wel beminde vader,
ick ghebiede my
seer oormoedeliick
in uwe goedertieren gracie,
ende

LE QUATRIEME

Chapitre

Est pour apprendre à faire
missiues, couventions,
obligations, & quitances.

Vne missiue pour escrire
à aucun amy.

C Este lettre soit donnée
à mon chier pere,
Pierre de Barlaimont,
demourant en Anuers
à la paroisse nostre de Dame,
en la haulte rue,
auprés de l'escu d'or,

Treshonnoré
& bien aymé pere,
ie me recommande
treshumblement
à vostre benigne grace,

&

Dies Iouis
Dies Veneris
Sabbatum.
Hebdomas vel septimana.
Vnus dies,
Octo dies
Quindecim dies.
Mensis.
Annus.
Dimidiatus annus.
Dies solutionis.

Jueues
Viernes
Sabado.
Semana.
Vn dia,
Ocho dias,
Quinze dias.
Vn mes.
Año,
Medio año.
Dia de la paga

Q V A R T V M C A P V T,

De ratione conscribendi epistolae, literas obligatorias, & apochas.

¶ Forma scribendi epistolam ad amicum.

DEntur haec literae
charissimo patri
Petro à Barlemont,
habitanti Antuerpiae,
in parocchia Diuae virginis Mariae
in excelsa platea,
ad insigne Scuti Aurei.

¶ Amantissime
Pater,
si tu es
mater mea
charissima.

valetis,

Q V A R T O Capitulo,

De la manera de escriuir cartas,
letras obligaciones,
y pagas.

¶ Manera de escreuir cartas a
algun amigo.

AMi amado
padre
Pedro de Barlemont,
morador en Anuers
en la parrochia de la virgen Ma-
ria,
en la plaza alta, (ria,
a la señal del Escudo Dorado.

¶ Muy amado,
padre,
si vos, y
mi madre
muy querida

estais

ende oock desgheliick
tot miinder
seer beminde moeder.
Ende weet, dat ick ben
in goeden voorspoede,
God zy gheloeft,
maer weet lieue vader,
dat ick hebbe
seer groote begheerte,
te wetene
hoe dattet met v is.
Want ick heb v gheschreuen
twee oft drie brieuen,
maer ick en hebbe noch
gheen antwoorde ontfanghen,
waer af ick ben
seer verwondert,
niet wetende,
hoe dattet comen mach.
Daerom hebbe ick
groote sorghe voor v,
grootelick vreesende,
dat eenighe teghenspoet
v aenghecomen si.
Ick bidde v dan,
mijn lieue vader,
dat ghy my niet en wilt
langher laten
in dese sorghe,
maer ick bid v
op alle die liefde,
die ghy tot my waerts hebt,
dat v belieuelick si
my te schriuen
van uwen state

by dē

& ausy pareillement
à ma
tresaymée mere.
Et sachez, que ie suis
en bonne prosperité,
Dieu en soit loué,
mais sachez chier pere,
que i'ay
fort grand desir
de scauoir,
comment il vous est.
car ie vous ay escript
deux ou trois lettres,
mais ie n'ay encoire
receu nulle responce,
dont ie suis
fort esmerueillé,
non sçachant
comment celà peult venir.
pourtant ay ie
grand soing de vous,
grandement craignant,
que aulcune aduersité
vous soit aduenue.
Ie vous prie donc,
mon chier pere,
que vous ne me vueillez
laisser plus longuement
en ce soucy,
mais ie vous prie
sur toute l'amour,
que vous auez vers moy,
qu'il vous plaise
de me escripre
de vostre estat,

par

valetis, gaudeo,
equidem rectè
valeo,
Dei beneficio.
Sed ego,
chare pater,
hoc te scire velim,
me teneri
magno desyderio
cognoscendi
de vestra valetudine,
cùm iam ad te
semel iterumque scripserim,
nec tamen vllum responsum
mihi sit redditum,
id quod
vehementer miror,
cùm nesciam
quid in causa esse possit.
Quamobrem
vobis vehementer metuo,
metuens,
ne quid aduersi
vobis acciderit.
Precor te igitur,
pater amanti ssime,
ne me
diutius patiaris
esse sollicitum,
sed oro te
per amorem tuum
erga me.
vt velis me
per literas certiore[m] facere
de rebus tuis.

estais buenos, huelgo dello,
ami çiertamente bien
me va de salud,
graçias a Dios.
Mas yo
amado padre,
quiero que se pais,
que estoy
con gran deseo
de saber
de vuestra salud,
pues que ya a vos
vna vez y otra aya escripto,
y ninguna respuesta
se me haya dado,
de lo qual
yo en gran manera me marauillo,
como yo no sepa,
que sea la causa.
Por lo qual
en gran manera temo
temiendo,
que no hos aya
aconteçido alguna desdicha.
Por tanto hos ruego
padre muy comado,
que no me
hagais mas tiempo
estar congojoso,
mas hos ruego
por el amor vuestro
que teneis açerca de mi,
que me querays
hazer saber por cartas
de vuestros negoçios

per

R

por

by den dragher van desen,
oft by den eersten
die ghy vinden sult.
Item weet mijn lieue vader,
dat ick hebbe
grooteliick van doene
drie oft vier guldenen
om my te helpen
in miinen noot,
ick bidde v
dat ghyse my seynden wilt
by den dragher van desen,
ende en wilt niet
meynen, dat ick vertere
mijn ghelt onnutteliick,
want ick sal v gheuen
rekeninghe van alle tghelt
dat ghy my ghesonden hebt.
Al sal oock belieuen,
by uwe goedertieren gracie
my te ghebieden
tot alle onsen vrienden,
Anders niet
voor desen tegenwoordigē tīt,
dan dat Gode belieue
door zīn barmherticheyt
v altiit te gheuen
zīn goedertieren gracie.

By my Jan van Barlaimōt
v lieue sone
woonende te Brugge
op die marct in die Croone,
den eersten dach van Meye,
Int Jaer ons Heeren,

¶

par le porteur de ceste,
ou par le premier
que vous trouuerez.
Item scachez, mon chier pere,
que i'ay
grandement affaire
de trois, ou quatre florins,
pour me subuenir
en ma necessité.
ie vous prie,
que me les vueillez enuoyer
par le porteur de ceste,
& ne vueillez point
cuyder, que ie despens
mon argent inutilement,
car ie vous donneray
compte de tout l'argent,
que vous m'auiez enuoyé.
Il vous plaira aussy
de vostre benigne grace
me recommander
à tous noz amys.
Aultre chose point
pour ce temps present,
sinon que à Dieu plaise
par sa misericorde
vous tousiours donner
sa benigne grace.

Par moy Iehan de Barlaimont
vostre chier filz
demourant à Bruges,
sur le marchie à la Corone
le premier iour de May,
en L'an de nostre Seigneur

Mille

*per hunc tabellarium,
aut quemcumque alium
primum reperias.
Scire te velim & illud mi pater,
multum mihi
opus esse
tribus aut quatuor aureis
ad res
mihi necessarias,
quos, te oro,
vt mittere mihi velis
per hunc tabellarium.
Ne verò existimes, quaso,
me expendere
pecuniam meam inutiliter,
reddam enim tibi
rationem expensorum omnium,
quæ mihi misisti.
Præterea tuam humanitatem
oro, vt me velis
commendare
omnibus amicis nostris.
Precor Deum
optimum maximum,
vt te per suam
clementiam
semper incolumem
conseruet.*

*Ioannes à Barlemont
filius tui amantissimus,
habitans Brugis
in foro, ad insigne Corona.
Primo Maij,
Anno Domini nostri*

por este mensajero,
o por otro qualquier
que hallardes primero.
Querria que supierdes mi padre,
que tengo grande
necesidad
de tres o quatro ducados
para las cosas
para mi necessarias,
los quales hos ruego,
que me los querays embiar
por este mensajero,
Y mas hos ruego que no penseis,
que gasto
el dinero mio sin prouecho,
porque hos dare
cuenta de todos los gastos,
que me embiastes.
Allende desto Ruego a vuestra hu
que me quiera (mandad
en comendar
a todos mis amigos.
Ruego al bueno
y grande Dios,
que por su
clemencia
siempre con salud
hos conserue.

Iuan de Barlemont
vuestro hijo muy querido,
morador en Bruzas
en la plaza, al insigne de la Coro-
en el primero dia de Mayo. (na,
Año de nuestro Señor

M, LXXX. xxx,
altijt hereyt
tot uwen dienste.

Antwoorde.

Mijn lieue sone
ick hebbe ontfanghen
den thiensten dach
van Meye
v brieuen
gheschreuen den eersten
vander voorszeyder,
by den welcken
ick hebbe verstaen,
dat ghy ghesont zitt,
dat welcke my behaghelic is,
ende dat ghy hebt
groote begheerte,
te weten
hoet met ons is,
doock dat ghy my hebt
wel ghelonden
twee oft drie brieuen.
maer weet sekerlick,
dat ick gheen andere
en hebbe ontfanghen
dan desen lesten,
ick soude v hebben
dicwils gheschreuen,
maer ick en hebbe
gheen boden gheuonden
om die brieuen te leynden,
ende doock
ick en hebbe niet ghehadt
nootsakelicke dinghen

om

mille, cincq cens, & trente
toufiours prest
à vostre seruice.

Responce.

Mon chier filz
i'ay receu
le dixiesme iour
de May
voz lettres
escriptes le premier
du dict,
par lesquelles
i'ay entendu
que vous estes sain,
ce que m'est agreable,
& que vous auez
grand desir,
de scauoir
comment il nous est,
aussy que vous m'auz
bien enuoyé
deux, ou trois lettres.
Mais scachez certainement,
que nulles aultres
n'ay receu
que ces dernieres,
ie vous eusse
souuent escript,
mais ie n'ay
trouué nulz messagiers
pour enuoyer les lettres,
& aussy
ie n'ay eu
choses necessaires

pour

M. CCCCC. XXX.

*tuus semper
ex animo.*

¶ **Responsum.**

*Mi chare fili,
accepi
decimo die
Maij
litteras tuas,
datas primo die
eiusdem mensis,
ex quibus
cognovi
te bene valere,
quod mihi iucundum est,
præterea te
magnopere
scire velle,
vt sese res habeant nostræ,
tum etiam
te misisse mihi
binas aut ternas litteras.
Sed tu id certò scias velim,
me nullas alias
recepisse,
præter has.
Fueram ad te
sæpius scripturus,
sed inuenire tabellarium
non potui,
cui darem litteras.
Tum autem
nihil erat,
quod necesse esset tibi perscribere*

M. CCCCC. XXX.

*vuestro siempre
de todo coraçon.*

¶ **Respuesta.**

*Amado hijo,
reçebi
a diez dias
de Mayo
vuestras letras,
dadas en el primer dia
del mesmo mes,
delas quales
supe,
que es tauades bueno,
lo qual me fue ami muy alegre,
y allende de lo que vos
en gran manera
quiriedes saber,
como andauan mis negoçios,
y tambien
auerme embiado
dos otras cartas.
Mas quiero que sepais çierto,
que ningunas otras
he reçebido,
fino aquestas.
Yo hos ouiera
muchas vezes escrito,
mas hallar mensajero
no puede,
al qual diese las cartas.
Mas
no auia nada
q̄ fuesse neçessidad de hos escreuir*

Om v te schyuen
aengaende van onsen staet,
wy zyn al ghesont,
God zy gheloeft,
v moeder heeft
sieck gheweest
twee, oft drie daghen,
maer sy is nu
al ghenesen, God danck,
ick seynde v
by desen bode
vier gouden guldenen,
maer wacht v wel
die onnuttelick te verteren,
het waer qualick ghedaen,
want ickse heb ghewonnen
met grooten arbeyde,
inden sweete mius lichaems.
wilt altiit wel doen,
ende seer neerstich zyn,
ende bouen alle dinck
wilt v wel wachten
van quaet gheselschap.
Ghy hebt beghonnen
redelicken wel.
maer ghy en doet niet,
het en sy,
dat ghy perseuereert.
Niet meer,
te Gode beuele ick v.

Eenen brief, om te
schyue tot zyn
schuldenarē.

David

pour vous escrire
touchant de nostre estat,
nous sommes tous en santé,
Dieu soit loué,
vostre mere a
esté malade
deux, ou trois iours,
mais elle est maintenāt
toute guerye, Dieu mercy.
Je vous enuoye
par ce messagier
quatre florins d'or,
mais gardez vous bien
de les despandre inutilement,
ce seroit mal fait,
car ie les ay gagné
à grand labeur,
à la sueur de mon corps.
Vueillez tousiours bien faire,
& estre fort diligent,
& sur toute chose
vueillez vous bien garder
de mauuaise compaignie.
Vous auez commencé
raisonnablement bien,
mais vous ne faictes riens,
sy ce n'est,
que vous perseuerez.
Non plus,
A Dieu vous recommande.

Vne lettre pour
escrire à ses
debteurs.

David

rei necessaria.

Quod ad res nostras attinet,

valemas omnes

Dei gratia.

Mater tua

ægrotauit

duos aut tres dies,

sed ea nunc

conualuit beneficio Dei.

Mitto tibi

per hunc tabellarium

quatuor aureos caroleos.

Tu vide

ne inutiliter expendas,

peſsimè enim feceris,

cùm ego illud magnis

laboribus comparauerim,

et sudoribus meis.

Fac semper honestè viuas,

et sis frugi et studiosus.

Præcipuè verò

prudenter caue

improborum consortium.

Cæpisti

non malè,

sed nihil hoc profueris,

nisi tu

perseueres.

Habes omnia.

Vale.

de cosa necessaria.

A lo que toca a nuestros negocios,

todos estamos buenos,

gracias a Dios.

Tu madre

ha estado mal dispuesta

dos o tres dias,

mas a hora ella

ha conualecido conayuda de Di-

Ay te embio

(os.

por este mensajero

quatro Carolos de oro.

Tu mira,

que no los gastes sin prouecho,

por que lo haras vellaca mente,

pues que yo con grande

trabajo los gane,

y sudor.

Haz de manera que viuas honesta

y seas bueno, y estuudioſo. (mète,

principalmente

te a parta

de mala compañia.

Començaste lo

no mal,

mas a questo nada te aprouechara,

si no

perseueras.

Todo lo tienes.

A Dios.

¶ *De admonendis debitoribus.*

¶ *De amonestar los deudores.*

Salve

Dios

DAuid mijn goede vrient
na alle ghebiedenissen,
ick bidde v minnelick,
dat v belieue
my nute seynden
die twintich guldenen,
die ghy my schuldich zitt,
want sekerlick
ic hebse grootelic van doene,
om eenen man te betalen,
dien ick schuldich ben,
die my niet en laet in vrede,
by daghe, noch by nachte,
ten ware dat,
ick soude noch wel heyden,
maer grooten noot
bedwinct my.

Daerom wilt my excuseren.

Item wilt eens comen
tot Antwerpen,
om v te recreeren,
soo sullen wy moghen
met moete spreken
van onsen saken.

Wilt ons doch schriuen
van uwer ghesontheyt,
aengaende van my,
ick ben in goeden doene,
God zy gheloeft,
ick bidde v oock
dat ghy my wilt
antwoorde schriuen
by desen bode,
ende weet,
ist dat ghy

hebt

DAuid mon bon amy
après toutes recōmādations
ie vous prie amiablement,
qu'il vous plaise
m'enuoyer maintenant
les vingt florins,
que vous me debuez:
car certainement
i'en ay grandement affaire,
pour payer vng homme,
à qui ie doy,
qui ne me laisse en paix
de iour, ne de nuyt,
sy ce n'estoit celà,
i'attendroye bien encoire,
mais grande necessité
me constrainct.

Pourtant vueillez moy excuser.

Item vueillez venir vne fois
iusques en Anuers,
pour vous recreer,
nous pourrons
parler par loisir
de noz affaires,
vueillez nous escripre
de vostre santé,
touchant de moy,
ie suis en bon point,
Dieu en soit loué,
ie vous prie ausly
que vous me vueillez
escripre responce
par ce messagier,
& scachez
s'il est que vous

ayez.

Salve plurimum
S David amice non vulgaris,
obsecro te,
ut mihi
mittas
viginti aureos,
quos mihi debes,
quibus certè
nunc maximè indigeo,
ut cuidam solvam,
cui debeo,
qui mihi valde molestus est
die ac nocte,
id ni esset,
expectarem diutius,
sed me necessitas
urget.
Accipies igitur hanc nostram excusati-
velim aliquando venias *(onem.*
Antuerpiam
animi laxandi causa,
tum nobis licebit
per otium colloqui
de nostris negotiis.
Quæso nos certiores facias
de tua valetudine.
Quod ad nos attinet,
bene valemus
Dei gratia.
Oro te,
ut
rescribas
per hunc tabellarium.
Et scito,
sicuti:

Dios hos de mucha salud
David amigo no vulgar,
pido hos por merced,
que me
embieys
aquellos veynte ducados,
que me deueys,
delos quales por cierto
a hora tengo necesidad,
para pagar a vno,
que deuo,
el qual me es muy molesto
de noche y de dia,
si por esto no fuera,
yo esperara mas tiempo,
mas la necesidad
me conpele.
Y tomad esto por escusa mia.
Querria que viniessedes alguna
en Anueres, *(vez*
por via de recrear el animo,
entonzes nos sera licito
por la buena oçiosidad hablar
de nuestros negoçios.
Ruego hos q̄ nos hagais sabidores
de vuestra salud.
A lo que a nosotros toca,
buenos estamos
graçias a Dios.
Pido hos por merced,
que
torneis a escreuir
por este mensajero.
y sabed lo
en alguna parte,

hebt miins van doene,
en spaert my niet,
van alle tghene,
dat my mogheliick ware
te doene voor v.
God bliue met v.

Antwoorde.

B Ogier mijn goede brief
ick heb ontfanghen
uwen brief
by den welcken
ghy my schriift,
dat ick v seynden soude
tghelt, dat ick v schuldich ben,
dat welcke
my onmogheliic is
mij te doene,
maer ick salt v seynden
ten alder lancxten
binnen acht daghen
sonder eenighe faute,
want een man
die my schuldich is
heeft my gheloefc
my ghelt te gheuen,
Dwelck ick v seynden sal
en hebt daer voor
gheen sorghe,
Daeromme
wilt soo langhe
paciencie hebben,
ende en wilt niet gram zijn,
dat ick v doe

ayez affaire de moy
ne m'espargnes point
de tout ce
que me seroit possible
de faire pour vous.
Dieu demeure avec vous.

Responce.

R Ogier mon bon amy,
i'ay receu
voz lettres,
par lesquelles
vous m'escripuez,
que ie vous enuoye
l'argent, que ie vous dooy,
ce que
m'est impossible
de faire maintenant,
mais ie le vous enuoyeray
tout au plus tard
dedens huyt iours
sans aucune faulte,
car vng homme
qui me doit
m'a promis
de me donner de l'argent,
lequel ie vous enuoyeray.
n'ayez de celà
point de soing,
pourtant
vueillez aussy longuement
auoir paciencie
& ne vueillez estre courroucé,
que ie vous fay

opera nostra sit
opus, ne verearis uti
in quacunque re
possimus
tibi gratificari.
Vale.

Responsum.

Rogere
amice non vulgaris,
accepi
literas tuas,
quibus
petis,
ut tibi mittam
pecuniam quam debeo,
quod quidem
facere hoc tempore
nullo modo
possum,
sed mittam
cum tardissime
intra dies octo,
sine ullo dubio,
quidam enim,
qui mihi debet,
promisit mihi
daturum pecuniam,
quam tibi mittam,
de quo ne sis
solicitus,
quamobrem
velim.

si teneis necessitudinem
de nuestro socorro, no temais usar
de aquello,
en lo qual hos pudieremos
gratificar.

Que dad con Dios.

Respuesta.

Rogiero
amigo bueno,
recebi
vuestras letras,
en las quales
pedis,
que hos embie
el dinero que hos deuo,
lo qual por cierto
hazer en este tiempo
en ninguna manera lo
puedo,
mas embiare los
a mas tardar
dentro de ocho dias
sin dubda ninguna,
por que vno
que me deue,
me prometio
de dar me el dinero,
el qual hos embiare,
por que no esteys
congojoso,
por lo qual
querria que

so langhe beyden,
want weet voer waer
dat anders niet zijn en mach.
God gheue v pays
sonder eynde.

Om een schult te betalen
met excusatie.

Bogier mijn goede vriet,
ick ghebiede my
in v goede gracie,
ick seynde v
by desen bode,
die welcke mijn broeder is,
die thien ponden groote,
die ick v schuldich ben,
v bedanckende,
dat v beliest heeft
soo langhe te beydene,
het is my leet,
dat ickse v niet en hebbe
connen eer seynden,
ick hebbe nochtans
groote naersticheyt ghedaen
nae mijn vermoghen,
maer tghelt is nu
soo quaet te criighen,
dat wonder is.
Daerom en wilt niet
qualick te vreden zijn,
ende wilt my weder seynden
dobligatie,
die ghy van my hebt.
Niet meer.

Peteer

sy longuement attendre,
car scachez pour vray,
qu'il ne peult estre aultrement,
Dieu vous doint paix
sans fin.

Pour payer vne debte
avec excusation.

Rogier mon bon amy
ie me recommande
à vestre bonne grace
ie vous enuoye
par ce messagier
lequel est mon frere,
les dix liures de gros
que ie vous doy,
en vous remerchiant
qu'il vous a pleu
d'attendre sy longuement,
il me desplaist,
que ie ne les vous ay
sceu plus tost enuoyer,
i'ay touteffois
faict grande diligence
selon mon pouoir,
mais l'argent est maintenant
sy mal à auoir
que c'est merueille
pourtant ne vueillez point
estre mal content,
& me vueillez renuoyer
l'obligacion,
que vous auez de moy.
Non plus.

Pierre

*tantisper expectes,
nec agrè feras
hanc nostram moram,
cùm aliud facere nequeat.
Vale & salue.*

¶ *Ratio soluendi alicui debi-
tum, addita excusatione.*

Rogere mi amice,
salutem plurimam
tibi opto.

*Mitto tibi per hunc
tabellarium
fratrem meum
decem libras flandricas,
quas tibi debeo,
habeoque gratiam,
quòd expectaueris
tantisper.*

*Dolet mihi,
non potuisse
me citius mittere,
adhibui tamen
diligentiam
quam potui maximam,
sed ita difficile est,
comparare pecuniam,
vt multa admiratione tenear.*

*Quamobrem velim id
aquo animo feras,
& remittas mihi
obligationis chirographum
quod tibi dedi.
Vale.*

Salue

*espereis vn poco,
y no tomeis con pesadumbre
esta nuesta tardança, (da.
como yo otra cosa hazer no pue-
Guarde hos Dios y q dad conel.*

¶ *Manera de pagar alguno la deu-
da añadida escusa della.*

Rogiero buen amigo,
mucha salud
hos deseó.

*Embío por este
mensajero
mi hermano
diez libras de flandres,
que hos deuo,
tengo hos lo en merced,
q me ayais esperado
este poco de tiempo.
Y me pesa
no auer podido
mas presto embiarlo,
empero puse
diligencia
la mayor que pude,
mas es tan dificultoso,
hallar el dinero,
que yo me marauillo mucho.
por lo qual querria que
lo sufriessedes con paciencia,
y embiad me aca
la carta de obligacion
que hos di.
A Dios.*

L .iij.

Dios

Dios

Deter mijn goede vriend
naer alle ghebiedenissen
weet, dat ick ben
seer qualick te vreden
op v
om die sake,
dat ghy my niet en hebt
uwen boeck willen leenen.
Ick en can niet ghepeysen,
hoe ick dat verdient hebbe
tuwaerts
nu merck ick wel,
dat ghy soudt doen
seer luttel voor my,
als ghy my ontlegt
een soo cleynen dinck,
v woorden ende ghedachten
en gheliicken niet se ere
deen den anderen.
Dat ghy my versocht had
van dinghen
van veel meerder
importancien,
ick en
soudt v niet geweygert hebbē,
Het is wel waer,
datmen gheineynliick seyt,
Men behoort altoos
zijn vrienden te proeuen,
eer datmen se behoeft,
want die te proeuen indē noot;
dat waer te spade.
Dacrom het is my ghenoech
v beproeft te hebben,

Pierre mon bon amy
apres toutes recōmendations,
scachez, que ie suis
fort mal content
sur vous.
à cause
que vous ne m'avez point
voulu prester vostre liure.
Ie ne puis penser,
comment i'ay desseruy celà
enuers vous,
maintenant aperçoy ie bien,
que vous feriez
bien peu pour moy,
quand vous me refusez
vne sy petite chose.
Voz parolles & pensées
ne ressemblent point fort
l'une à l'autre.
Sy vous m'eussiez requis
de choses
de beaucoup plus grande
importance,
ie ne
le vous eusse point refusé.
Il est bien vray,
ce qu'on dict communement,
On doibt tousiours
esprouuer ses amys,
deuant qu'on en ait affaire,
car les esprouuer en necessité,
celà seroit trop tard.
Pourtant ce m'est assez,
de vous auoir esprouué.

Salue mi Petre
amice.
Scito me
tibi
subirasce,
qui nolueris
mihi commodare
librum tuum.
Vix excogitare possum,
quo meo merito
sum erga te demeritus.
Nunc verò
cognoui,
quantum mea
causa facturum sis,
cum negaueris
mihi rem tam exiguam.
Verba tua & animus
non videntur mihi
bene consentire.
Si tu res
maiores
à me petijsses,
nihil ego
tibi negassem.
Verum profectò illud est,
quod vulgò dici cōsuevit,
Probandos esse
amicos
antequam his sit opus,
nam in aduersis
probare seruum est.
Mihi verò satis est,
animum spectasse tuum,

Dios vos guarde Pedro
amigo.
Sabed que yo
con vos
estoy enojado,
que no ayais querido
prestarme
vuestro libro.
Apenas puedo pensar
por que causa
soy acerca de vos no merecedo.
Mas ahora
conoçi
quanto por mi
causa deueys hazer,
pues aueys negado
cosa tan pequeña.
Vuestras palabras, y animo
nome parecen a mi
bien concordar.
Si vos
cosas maiores
me pidierades,
nada yo
hos negara.
Por cierto aquello es verdad,
que comunmente se dize,
Han de probarse
los amigos,
antes que los ayamos menester,
porque en las aduersidades
probarlos es ya tarde.
Empero basta me ami,
auer visto vuestro animo.

Een voorwaerde
van huyshueringhe.

Ich Jan van Barlaimont
kenne ende liide
verhuert te hebben
Peeter maerschalck
een huys ghelegghen
Chantwerpen op die marct,
gheheeten inden Hase,
met een plaetse
ende eenen boorneput
den termijn van ses iaren
ingående te kerstmisse,
naestcomende int iaer. xviii.
Om thien pont tsaers
en thien schellingen brabantts,
Te betalene
alle halve Jarē viif pōt viif scel
by conditie (lingen
hier inne ondersproken,
dat elck van ons beyden
sal moeten ontsegghen
int eynde van ses iaren
een half iaer te voozen
sonder eenighe fraude.

Quitancie van
huyshuere.

Ich Jan de groote
kenne ende beliide
ontfanghen te hebben
van Peeter maerschalck
die somme van viif pont

viif

Vne conuention de
louaige de maison.

Moy Iehan de Barlaimont
congnoy & confesse
auoir loué
à Pierre mareschal
vne maison assize
en Anuers sur le marchie
nommée au Liebure
avec vne place,
& vng puitz,
le terme de six ans
entrant à Noel
prochain venant en l'an. xxiiii,
par an pour dix liures,
& dix foulz de Brabant.
A payer
tous les demy ans cinq liures. ¶
par condition (foulz,
icy diuisée
que chascun de nous deux
debuera renoncer
à la fin des six ans
vng demy an deuant
sans aulcune fraude.

Quitance de louaige
de maison.

Moy Iehan le grand
congoy & confesse
auoir receu
de Pierre mareschal
la somme de cinq liures

cinq

¶ *Formula pactionis loca-
tionis ædium.*

*Ego Iohannes à Barlemont
testor me
locasse
Petro Marschalco
domum
Antuerpiæ in foro
sitam ad insigne leporis,
cum area
& puteo
in sex annos,
quorum initium ducetur
à natali Christi proximo
anni vicesimi quarti,
decem libris in singulos annos,
& decem solidis brabantis,
sed dimidium senis mensibus
soluetur, nempe .5. librae & totidem soli-
idque hac conventionem, (di,
ut uterlibet nostrum
sub finem sexennij
renunciet alteri contractum
sex antè mensibus,
omni fraude ac dolo excluso.*

¶ *Chirographum accepti lo-
cationis pretij.*

*Ego Iohannes Magnus
agnosco & confiteor
me accepisse
à Petro Mareschalco
quinque libras,*

& quinque

¶ *La manera de concierto de al qui-
lar casas.*

Yo Iuan de Barlemont
protesto
auer alquilado
a Pedro Mareschato
vnas casas
en la plaça de Enberes,
que esta a la señal de la liebre,
con patio,
y pozo,
por seys años,
principio de los quales se contara
des de la natiuidad de Christo fi-
del año de veynte y quatro, (gête
por diez libras cada vn año,
y diez sueldos de brauante,
mas la mitad en los seys meses
se pagara, cõuiene a saber .5. libras,
y esto cõ tal cõçierto, (y otros tã
q̄ ql gera de nosotros (tos sueldos
al fin de los seys meses.
traspasse al otro el contrato
antes de los seys meses,
sin fraude y mal engaño.

¶ *Carta del preçio reçebido del
alquiler.*

Yo Iuan el grande
otorgo y conosco,
auer reçebido
de Pedro Mariscato
cinco libras,

M

y cin-

viif schellinghen Brabants
van een half iaer
huys huere
verschenen te Kerstmisse
int Jaer. xiiii.
die hy my schuldich was
van een huys, ghelegghen
Chantwerpen op die marct,
gheheeten inden Hase,
dat hy van my houdt.
Vanden welcken haluen Jare
ick houde my wel betaelt,
ende schelle quite
den voorszeyden Peeter hier af,
ende van alle andere
voorzeyden termijnen
tot nu toe.
In kennisse van desen
heb ick hier onder
mijn hanteeken gheset
den eersten dach Januarij.

En Obligacie by
paymenten.

Ick Jan van Barlaimont,
woonende Chantwerpē
kenne ende belide
schuldich te siine
Hercules maerschalc
coopman
woonende te Melaine,
oft den brengher van desen
die somme
van dertich ponden

thien

cing soulz de Brabant
d'vng demy an
de louaige de maison
escheu à Noel
en l'an vingt & quatre
qu'il me debuoit
d'une maison, assize
en Anuers sur le marchie
nommée au Lieure,
qu'il tient de moy.
Duquel demy an
ie me tiens bien payé
& tiens quite
le dict Pierre de cecy
& de tous aultres
termes passez
iusques à maintenant,
En congnoissance de ce
ay ie icy deffoubz
mis mon signe manuel
le premier iour de Ianuier.

Une Obligation par
payments.

MOy Iehan de Barlaimont
demourant en Anuers
congnoy & confesse
debuoir
à Hercules mareschal
marchant,
demourant à Valaine,
ou au porteur de ceste
la somme
de trente liures

dix

& quinque solidos brabanticos
 ratione locationis ædium
 semestris temporis,
 cuius solutio cadit in diem natalitium
 anno vigesimo quarto, (Christi,
 earum videlicet ædium
 quæ sitæ sunt
 Antuerpiæ in foro
 ad insigne Leporis,
 quas ille conduxit à me.
 De quo quidem semestri precio,
 satisfactum esse
 mihi testor
 à Petro iam nominato,
 & de alijs superioribus
 solutionum diebus,
 vsque ad hunc diem.
 Quò res testatior sit,
 nomen mea manu
 subscripsi, addita nota peculiari,
 Calendis Ianuarij.

¶ De solutione in plures di-
 es cadente.

Ego Ioannes à Barlaimont
 Antuerpiæ commorans,
 testor & profiteor,
 me debere
 Herculi Mareschalco
 mercatori
 habitanti Velanæ,
 vel cuicumque chirographum hoc affe-
 summam (renti,
 triginta librarum,
 & de-

y cinco sueldos de brauante
 por via del alquiler de las casas
 del tiempo de seys meses,
 cuya paga cae en el dia de la nati-
 en el año de veynte y quatro (uidad
 de aquellas dichas casas, (de Chri-
 que estan (sto,
 en la plaça de Enueres
 a la señal de la Liebre,
 las quales de mi arrendo.
 Del precio de los seys meses
 ser ya satisfecho
 protesto
 del dicho Pedro,
 y de otros passados
 dias de pagas,
 hasta este dia.
 Y por q̄ la cosa sea mas manifesta,
 el nombre de mi propria mano,
 firmo aq̄ a baxo cō mi acostūbrada
 en las calendas de henero. (firma,

¶ De la paga que cae en muchos
 dias.

YO Iuan de Barlaimonte,
 morador de Enueres,
 conozco
 deuer
 a vos Hercules marescato
 mercader
 estante en Velana,
 o a qualquier q̄ esta carta traxere
 la summa
 de treynta libras
 M .ij. y diez

thien schellinghen,
ende ses penninghen
Vlaemscher munte.

Ende dat
van viif Enghelsche lakenen,
die ick ghecocht hebbe,
ende ontfanghen van hem,
Vanden welcken lakenen
ick houde my wel te vreden.
Daerom beloef ick hem
die voorszeyde somme te betalen
oft den brengher van desen
in drie paymenten,
Te wetene thien ponden
in die Sinnen merct
van Antwerpen naestcomēde,
noch thien pont
te Bamismerct daer na,
ende die reste
in die coude merct
van Berghen
na volghende,
In sekerheyt der waerheyt
hebbe ick hier.

Obligatie van ghe-
leent ghelt.

Ick Peeter de groot
woonende Chantwerpen
kenne ende belie
schuldich te ziine
Jan Blankaert
oft den brengher van desen
die somme van vier hondert
pont

dix soulz,
& six deniers
monoye de Flandres.

Et ce
de cinq draps d'Angleterre,
que i'ay achepté
& receu de luy,
Desquelz draps
ie me tiens bien content,
Pourtant luy promectz
de payer la susdicte somme
ou au porteur de ceste
en trois termes,
Asçauoir dix liures
à la foire da Pentecouste
d'Anuers prochain venant,
encoire dix liures
à la foire de saint Bauon après,
& la reste
à la foire froide
de Berges
après ensuyuant.
En certification de la verité
ay ie icy.

Obligation d'argent
presté.

Le Pierre le grand
demourant en Anuers
congnoy & confesse
de debuoir
à Jehan Blancquaert,
ou au porteur de ceste
la somme de quatre cens

liures

¶ decem solidorum,
¶ sex nummorum
monetae flandricae,
idque
ratione quinque pannorum anglicorum,
quos emi ab eo,
¶ accepi,
qui ¶ placent
mihi.

Quamobrem promitto me
summam superiorem soluturum
ei vel cuicumque hoc adferenti
tribus solutionis diebus.

Nempe decem libras
nundinis pentecostalibus
Antuerpianis proximis.

Decem item libras
nundinis Remigialibus deinde sequenti
Reliquas (bus.

nundinis hybernis
Bergensibus
mox succedentibus.

Id quo certius constet,
subscripsi, &c.

¶ **Chirographum mutui
accepti.**

Ego Petrus Magnus,
habitans Antuerpia,
agnosco
me debere
Ioanni Candido,
aut hoc adferenti chirographum
quadringentas

libras

y diez sueldos,
y seys dineros,
de la moneda de flandes,
y esto
por razon de cinco paños de Ingla
los quales compre del (terra,
y los recebi,
los quales me
agradan.

Por lo qual prometo yo
de pagar la summa ya dicha
a el, o a qualquier que este traxere
en tres dias dela paga.

Conuiene a saber diez libras
a las ferias de pascua de spiritu san
las primeras de Enueres (to

Iten otras diez libras
a las ferias de S. Remigio de ay en
Las de mas (las q se figuen.
en las ferias del hiiuerno
en Bergas,
que succeden luego.

Y porque esto conste mas fier-
lo firme, &c. (tamente,

¶ **Carta de lo prestado re-
cebido.**

Yo Pero grande,
vezino de Enueres,
conozco
deuer
a Iuan Blanco,
o a quien esta carta traxere
quatrocientas

M .iij.

libras

pont groot,
die welcke somme
hy my gheleent heeft
door groote vrientschap,
daerom beloof ick hem
die weder te gheuen,
oft den brengher van desen,
alst hem belieuen sal.
In kennisse van desen
hebbe ick hier

Quitance.

Ick Jan Blanckaert
woonende te Brugge
kenne ende belie
ontfanghen te hebben
van Jan de groot
woonende Chantwerpen
die somme van .x. guldenen
van twintich stuyuers tstück,
die ick hem
gheleent hadde,
waer af ick hebbe
die obligacie verlozen,
die welcke was
vanden thiensten dach
van April int Jaer .xxiii.
van welcke somme,
ende van alle ander schult,
die hy my
schuldich gheweest heeft
tot nu toe
ick houde my
wel vergolden

ende

liures de gros
laquelle somme
il m'a prestée
par grande amitie,
pourtant luy promet
de la rendre,
ou au porteur de ceste,
quand il luy plaira.
En congnoissance de ce
ay ie icy

Quitance.

JE Iehan Blancquaert
demourant à Bruges
congnoy & confesse
auoir receu
de Iehan le grand
demourant en Anuers,
la somme de dix florins
de vingt patarts la piece,
lesquelz ie luy
auoye presté
de quoy i'ay
perdu l'obligacion,
laquelle estoit
du dixiesme iour
d'April en l'an vingt & trois,
de laquelle somme,
& de toute aultre debte
qu'il m'a
esté deuable.
iusques à maintenant
ie me tiens
bien recompensé

&

libras flandrīcas,
quas
mihi dedit mutuas,
magno in me amore.
Quare promitto
me eas redditurum
ipsi aut hoc adferenti,
cū ille volet.
Ad huius rei confirmationem
subscripsi, &c.

¶ Chirographum mutui soluti.

Ego Ioannes Candidus,
habitans Brugis,
testor
me accepisse
à Banne Magno,
habitante Antuerpiæ,
decem aureos Caroleos,
quorum singuli valent stupheris. 20.
quos ego ei
dedi mutuos,
cuius quidem mutui
chirographum perdidi,
scriptum
decimo die
Aprilis, anno vigesimotertio,
atque hanc summam,
omniaque quæ debuit
accepisse me agnosco.
Et si quid aliàs
debuit
ad hunc usque diem,
acceptum fero,

eumque

libras flamencas,
las quales
me dio prestadas
por la amistad que me tiene.
Por lo qual prometo,
yo de las pagar
a el, o a quien esta traxere,
quando el quisiere.
Para confirmacion desto
lo firme, &c.

¶ Carta de lo prestado pagado.

YO Iuan Blanco
veizino de Brujas,
conozco
auer recebido
de Iuan grande,
estante en Enueres,
diez Carolos de oro,
que vale cada vno. 20. placas,
los quales yo le
di prestados,
del qual prestamo
perdi la carta,
escrita
a diez dias
de Abril año de veynte y tres,
y esta summa
todo lo que deuia
conozco auer recebido,
y si algo mas
deuio
hasta este dia,
lo tengo por recebido,

y lo

ende hem van alle quite.
In kennisse
miins hanteekens
hier onder gheset.

& luy de tout acquite.
En congnoissance
de mon signet manuel
cy deffoub mis.

Deſe nauwghende woorden
salmen beſighen om buyten op
den brief te ſchriuen, maer men
moet wel toe ſien, datmen eenē
yegheliickē Perſoon gheue oft
attribuere alſulcke woordē als
hem toebehooren.

On vſera de ces motz icy pour
eſcripre ſur vne lettre miſſiue,
mais il fault prendre garde,
qu'on attribue à vng
chaſcun tel tiltre,
qu'il luy appar-
tient.

Den wiſen, ſeer wiſen,
Eerwaerdigen,
ſeer eerwaerdighen,
Voorſienigen, ſeer voorſienigē
Eerbaren, ſeer eerbaren,
Biſonderen, ſeer biſonderen,
Edelen, ſeer edelen,
Machtighen, ſeer machtighen,
Aenden doorluchtichſten,
Aenden alder doorluchtichſten.
Hier

Au ſaige, treſſaige.
Honorabile,
treſhonorabile,
Diſcret, treſdiſcret
Honeſte, treſhoneſte,
Eſpecial, treſeſpecial,
Noble, treſnoble,
Puiſſant, treſpuiſſant,
A l'illuſtre,
Au treſilluſtre.

*eumque ab omnibus libero.
Quod ut sit testatius,
subscripta est manus mea
nota.*

y le doy por libre de todo lo de
Lo qual para q̄ sea mas claro, (mas
esta escrita de mi mano
la firma.

¶ *Sequentibus verbis utendum est
in superscriptionibus literarum, sed
videndum, ut cuique personæ
tribuatur id quod
conuenit.*

¶ De las figuientes palabras se
ha de' vsar en los sobrescritos
de cartas, mas hase de mirar
que a cada persona se
le de lo que con-
uiene.

*Prudenti, magna prudentia viro.
Honorabili,
Reuerendo.
Prouido, insigni prouidentia viro.
Probo, eximia probitatis viro.
Singulari amico.
Nobili, nobilissimo.
Potenti, potentissimo.
Illustri, claro.
Illustrissimo.*

Al prudente, varon de grã pru
Al venerable. (dençia.
Al reuerendo.
Al discreto, varõ de insigne prou
Al buen varõ de grã bõdad (dẽçia
Al especial amigo.
Al noble, muy noble.
al poderoso, poderofissimo.
Al illustre, esclarecido.
Al illustrissimo.

LIBER

N LIBRO

Hier begint

dat tweede boeck.

Die Prologe vanden
tweeden boeck.

Die dat ghy ghesien hebt
inden eersten Boeck die
manieren om Francoys te lee-
ren spreken by veel ghemeyn
redenen als Patroon. Soo heb
dy nu in desen tweeden boeck
veel ghemeyne woorden, ghe-
set nae die ordinantie vanden
A, b, c, d, &c. als stoffe om ander
redenen te maken by u seluen.
Daerom als ghy eenighe re-
denen wt den Duytsche in Fra-
coys, Latin, oft Spaensche, set-
ten wilt, soo en hebby anders
niet te doen, dan te merckē met
wat letter, dat het woort be-
ghint, dat ghy vinden wilt, en
daer nae soecken woort nae
woort. En als ghi die woordē
ghevonden hebt, soo moechdise
al by een voeghē, na dat ghi ge-
sien hebt inden eersten boeck.

Maer om die wel te voeghen,
soo waert van noode, dat ghy
die manieren const van redenē
te veranderen in veel tijden,
ende met diuersche personen,
te wetene by coniugation.

¶ Ende den

Icy commen

ce le deuxiesme Liure.

Le Prologe du deuxies-
me Liure.

Avoir veu au premier Liure
le moyen d'appredre à par-
ler Francoys par plusieurs
manieres, comme Patrons & Figu-
res. Maintenant en ce second Li-
ure trouuez vous beaucoup de
motz vulgaires, en ordre de l'A, b,
c, d, lesquels motz vous serōt com-
me matiere pour former & com-
poser aultres propos & sentences
de vous mesmes. Pourtant quand
il vous plaira de translater quel-
ques motz Flamens en Francoys,
Latin, ou Espaignol, seulement faul-
dra considerer, par quelles lettres
c'est que les motz, que vous cher-
chez, commencēt, en apres dilige-
ment les chercher de mot à mot.
Et auoir trouuē lesdictz motz,
vous les pourrez amasser & cōioin-
dre, & mettre par ordre, comme
vous auez veu au premier liure.
Mais pour ce faire, & pour bien cō-
ioindre ces dictz motz, il est be-
soing de sçauoir translater, former
lesdictes formes & sentēces, en suy-
uant la diuersité des temps, & des
persones, à sçauoir par cōiugatiōs.

¶ vestir

LIBER

SECUNDVS.

¶ Præfatio in Librum
Secundum.

CV M superiore libro Gallicè loquendi varios modos ac formulas, veluti exempla quedam audieris, hoc Libro Secundo multa verba vsitatiora audies, collocata ordine alphabetico a b c d, quæ tanquam materia sunt, quæ locutiones coniungantur. Vbi igitur voles orationem aliquam ex lingua Germanica in Gallicam, Latinam, aut Hispanam conuertere, nihil aliud tibi spectandum erit, quàm à qua litera verbum quod quæris, incipiat, quod deinde facile inueneris. Inuentas iam dictiones ita coniunges, ut præcedente libro didicisti.

Sed ad rectam dictionum coniunctionem necessaria tibi fuerit ratio mutantium verba per tempora, & personas diuersas in suis coniugationibus.

Induere

LIBRO

Segundo.

¶ Prefacion enel Libro
Segundo.

COMO enel libro passado ayais oydo diuersas maneras y reglas como dechados, eneste Segundo Libro oyreis muchas palabras vsadas puestas por la orde del a b c d, las quales son como vna materia con la qual las hablas se ayuntan. Quando quisierdes alguna oracion de lengua Tudescica conuertir en Francesa, o en Latina, o en Española, no teneis mas q̄ mirar que la letra de la qual el verbo comiença, que buscais, lo qual des pues facilmente hallareis. Halladas pues las diçiones ayuntar las heis segun enel libro passado aneys deprendido.

Mas para el cierto ayuntamiento de las diçiones necessaria hos sera la manera de mudar los verbos por los tiempos y diuersas

parsonas en sus
conjugaciones.

N .ij.

Vestir

A endoen	vestir	<i>Induere</i>	Vestir
afdoen	mettre ius	<i>deponere</i>	desnudar
antwoorden	respondre	<i>respondere</i>	responder
aenbeden	adorer	<i>adorare</i>	adorar
afdraghen	porter ius	<i>auferre</i>	quitar
afhouden	abatre	<i>decutere</i>	facudir
aenuerden	recepuoir	<i>recipere</i>	recebir
afnemen	prendre ius	<i>auferre</i>	quetar
abstineren	abstenir	<i>abstinere</i>	a partarse
aen cleuen	competer	<i>competere</i>	competir
aen nemen	entreprenre	<i>aggredi</i>	a cometer
ackeren	labourer la terre à	<i>arare</i>	rogar
aencomen	arriuer (la cherue	<i>aduenire</i>	venir
afgaen	aller ius	<i>peffum ire</i>	destruirse
aenroepen	inuocquer	<i>inuocare</i>	inuocar, o llamar
aenhooren	escouter	<i>audire</i>	oyr
af setten	mettre ius	<i>deponere</i>	quitar
arheyden	labourer	<i>laborare</i>	trabaxar
af snijden	couper ius	<i>abscindere</i>	cortar
af trecken.	tirer ius.	<i>detrahere</i>	reprehender
Een ander	Vng aultre	<i>Alius</i>	Otro
anders	aultrement	<i>aliter</i>	de otra manera
alsoo	ainfy	<i>sic</i>	assi
als	quand	<i>cum</i>	como
als ghy	quand vous	<i>cum tu</i>	como tu
almachtich	tout puissant	<i>omnipotens</i>	todo poderoso
altoos	tousiours	<i>semper</i>	siempre
al tiit	en tout temps	<i>quouis tempore</i>	qualquier tiempo
al hier	par cy	<i>hac</i>	por aqui
al daer.	par là.	<i>illac</i>	por alli
al den dach	toute la iournée	<i>toto die</i>	todo el dia
arm	paoure	<i>pauper</i>	pobre
armoede	paoureté	<i>paupertas</i>	pobreza
armelick	paourement	<i>tenuiter</i>	delicadamente

abel	abille	<i>habilis</i>	habil
abelheyt	abileté	<i>dexteritas</i>	diestreza
abeliick	abilement	<i>aptè, gnauè</i>	conuenible
al schoonliick	tout bellement	<i>sensim</i>	poco a poco
altemet	aulcunefois	<i>interdum</i>	a las vezes
achter	derriere	<i>retro</i>	a tras
al te spade	trop tard	<i>serò</i>	tarde
al te vpech	trop tempre	<i>prematurè</i>	muy temprano
al	tout	<i>totum</i>	todo
al tote	tout dehors	<i>exhaustum</i>	gastado
af	ius	<i>de</i>	de
al achter	tout derriere	<i>longè, retro</i>	muy a tras
al lancx	au long	<i>in longum</i>	a la larga
al herwaerts	au deçà	<i>huc</i>	aca
alsoo veel	aultant	<i>quantum</i>	quanto
al ist dat sake	ia soit que	<i>quamuis</i>	aunque
aenghesien dat	puis que	<i>quandoquidè,</i>	pues que
alsoo sy	ainsy soit	<i>esto</i>	seays, o sed
auerecht	a renuers	<i>sinistrè</i>	yzquierda mente
anderfins	aultrement	<i>alioqui</i>	de otra manera
aen dander	à l'aultre	<i>inuicem.</i>	aezes
Allichen	Des cendres	<i>Cineres</i>	çenizas
een aensicht	vng visaige	<i>Facies</i>	la aparençia
een outaer	vng autel	<i>Ara</i>	la ara, del altar
een aelmisse	vne aulmosne	<i>Eleemosina</i>	limosna
een amptman	vng Amptman	<i>Præfektus</i>	gouernador
een appelboom	vng pommier	<i>malus</i>	malo
een abt	vng abbé	<i>Abbas, antistes</i>	abad, perlado
een abbisse	vne abesse	<i>Antistita</i>	abedessa
een ambacht	vng mestier	<i>artificium</i>	artificio
een afgod	vne idole (cherue	<i>Idolum</i>	idolo
een ackerman	vng laboureur à la	<i>arator</i>	arador, o trabaja-
een ammelaken	vne nappe	<i>Mappa</i>	mantel (dor
een ayuyt	vng oygnon	<i>cepa</i>	çebolla
een arent	vng aigle	<i>aquila</i>	el aguila
		<i>des</i>	N .iij. el man-

amandelen
een appel
een arm
die armen
azijn
een antwoorde
arbeyt

des amandes
vne pomme
vng bras
les bras
du vinaigre
vne responce
traueil, labeur.

amygdalum
malum
brachium
brachia
acetum
responsura
labor.

el al mendr o
el mango
el braço
los braços
el vinagre
la respuesta
el trauajo.

B Ben ghen
Bzen ghen
beyden
belegghen
bernen
bassen
binden
beghieten
bereyden
beteren
bozghen
bepeysen
begheuen
berghen
belghen
beuelen
bestellen
beroocken
breydelen
bereyden
baden
breen
brouwen
becoopen
bedwinghen
bewaren
beghinnen

Apporter
amener
attendre
assieger
brusler
abayen
lier
arrouser
appareiller
amender
accroire
auiser
abandonner
nucer, cacher
desplaire
commander
employer
enfumer
brider
appointer
baigner
rompre
brasser
culparrer
contraindre
garder
commencer

Adferre
adducere
expectare
obsidere
comburare
latrare
ligare
rigare
parare
emendare
credere
animaduertere
deserere
calare
egrè ferre
iubere
collocare
infumare
infrenare equum
decidere, transigere
in balneo lauari
frangere
coquere cereuisiam
pœnas dare
cohere
asseruare
incipere, auspiciari

Traer
atraer
esperar
çercar
quemar
ladrar
atar
regar
aparejar
enmendar
confiar
considerar
desamparar
encubrir
zuffrir mala méte
mandar
colocar
perfumar (No
enfrenar el caua
conçertar, passar
lauarse en el vaño
quebrantar
cozer çerueça
pagarlo
costreñir
guardar (zar
començar en pe
cobdiçar

desi

begheeren	desirer	cupere, desyderare	cobdiçiar, desear
bersten	creuer	crepare	resonar
beclaghē	complaindre	conqueri	quexarse
biechten	confesser	confiteri de peccatis	cōfesar se delospec
beuruchten	concepuoir	concipere	conçebir (cados
bliuen	demourer	manere	quedar
bedrieghen	decepuoir, tromper	decipere	engañar
beletten	destourber	disturbare	desbaratar
begrauen	enterrer	sepelire	sepultar
blusschen	esteindre	restinguere	apagar
belspien	espier	speculari	mirar por atalaya
betrooueren	enchanter	incantare	encantar
beghecken	mocquer	irridere, nugari	burlar
bloeyen	florir	florere	floreçer
betrouwen	fier	confidere	confiar
beschermen	defendre	defendere	defender
biten	mordre	mordere	morder
bewiisen	monstrer	monstrare	mostrar
bootshappen	annoncer	nunciare	traer nueuas
belasten	encharger	mandare	encomendar
bieden	offrir	offerre	ofreçer
bidden	prier	precari	rogar
berispen	reprendre	reprehendere	reprehender
befien	regarder	aspicere, videre	mirar, ver
berouwen	repentir	pœnitere	pesarle
beniden	hayr	inuidere	tener ynuidia
blasen	souffler	sufflare	soplar
bloeden	saigner	sanguinem reddere	boluer la sangre
beneersten	solliciter	solicitare, instare	solicitar, aquejar
booren	faire vng trou de ta-	terebrare	horadar
beuen	trēbler (riere, percer	tremere	temblar
beroeren	troubler	turbare	turbarse
beroemen	vanter	iaçtare se, ostentare	tener fantasia, de-
belouen	promettre	promittere	pneter (mostrar
behouden	obtenir	obtinere	alcãçarse (se
	abbaisser		abaxar

buyghen.	abbaiſſer.	deprimere	abaxar
Bliide	Ioyeux	Latus	Alegre
bliide	ioyeuſe	leta	alegre
bliiſchap	ioye	letitia	alegria
bliideliick	ioyeuſement	letè	alegremente
beuel	commandement	iuſſum	mandado
blint	auẽgule	cacus	ciego
begheerte	deſir,	deſiderium	deſco
bꝛet	large	latus	ancho
bꝛeethede	largeur	latitudo	anchura
bꝛeedeliick	largement	latè	anchamente
bat	mieulx	melius	mejor
by cans by	prés, auprès.	propemodum	caſique
beleeft	courtoys.	ciuilis	ceuil
binnen	dedens	intus	dentro
buyten	dehors.	extrà, foris	de fuera
blau	bleu	caeruleus color	color verdinegro
bouen	deſſus	ſuprà	arriba
beneden	deſſoub.	infra	abaxo
beter	meilleur	melior	mejor
betere	meilleur e	melior	mejor
bitter.	aigre.	amarus.	amargo
Een bootſchap	Vne meſſage	Negotium	Negoçio
een bode	vng meſſagier,	Nuncius, tabellarius,	meſajero
betameliick	conuenablement	decenter	honestamente
becruyft	fouillé, maculé.	maculatus	manchado
bꝛoot	du pain.	panis	pan
boter	du bure	butyrum.	manteca de vacas
een biſſchop	vng eueſque	Episcopus	obispo
een boꝛgher	vng borgeois	ciuis	ciudadano
een barbier	vng barbier	tonſor	barbero
een backer	vng bolengier	pistor	panadero
een bonet naker	vng bonnetier	pileorum conſector	bonetero
bꝛuygo n	fire de nopces	ſponſus	eſpoſo
bꝛuyloft	vne nopce	nuptia	bodas

vng

lado

een bedstede	vng chaliēt	<i>sponda</i>	lado de la cama
een bestem	vng balay	<i>scope</i>	escoba
een bedde	vng liēt	<i>lectus</i>	lecho
een brantysen	vng chemineau	<i>batillum</i>	badil
een blaesbalck	vng soufflet	<i>follis</i>	fuella
een becken	vng bacin	<i>peluis</i>	bacin
een blat	vng feuillet	<i>folium</i>	hoja
boonen	des febues	<i>fabæ</i>	hauas
bruyn broot	brun pain	<i>panis secundarius</i>	pan mediano
botten	des bouts	<i>rhombi</i>	rodauillos
bræstem	vne brasme	<i>prasmus</i>	verde
blixem	eschistre	<i>fulmen</i>	rayo
een buyck	vng ventre	<i>venter</i>	vientre
een blase	vne vezie	<i>vesica</i>	veziga
billen	des fesses	<i>nates</i>	nalgas
Die beenen	les iambes	<i>crura</i>	ancas
bier	de la ceruoise	<i>zythum, cereuisia</i>	cerueça
een baert	vne barbe	<i>barba</i>	barua
borsten	des mammelles	<i>mammæ</i>	tetas
een broeder	vng frere	<i>frater</i>	hermano
een boeck	vng liure	<i>liber</i>	libre
een banck	vng bancq	<i>scamnum</i>	escaño
een bosch	vng boys	<i>sylua</i>	selua
een busse	vne boite	<i>pyx</i>	pez
een brugge	vng pont	<i>pons</i>	puente
een berch	vne montaigne	<i>mons</i>	monte
een been	vng os	<i>os</i>	boca
een beck	vng becq	<i>rostrum</i>	pico
een bal	vng esteuf	<i>pila</i>	pelota
balsen	du basme	<i>balsamum</i>	balsamo
een belle	vne clochette	<i>tintinnabulum</i>	señal, cascabel
een beelt	vng ymaige	<i>imago</i>	imagen
een beeste	vne beste	<i>bestia</i>	bestia
een beemt	vng pré	<i>pratium</i>	prado
Die biechte	la confession	<i>confessio</i>	confession
	vng		O confessor

een biechtuader.	vng confesseur	<i>confessarius</i>	confessor
een blaeme	vng fleur	<i>flos</i>	roçio
bloet	du sang	<i>sanguis</i>	langre
bogaert	vng iardin	<i>hortus</i>	huerto
een boghe	vng arc	<i>arcus</i>	arco
een bozneput	vng puitz	<i>puteus</i>	pozo
een boom	vng arbre	<i>arbor</i>	arbol
een borste	vne poitrine	<i>pectus</i>	pecho
een borse	vne bourse	<i>crumena</i>	bolsa
een brant	vng tison	<i>torris, titio</i>	el tizon (çerueza
een brouwer	vng brasleur	<i>coctor cereuisia</i>	el cozedor de la
een bziel	vne lunette	<i>conspicilium</i>	el miradero
een buyle.	vng gibbeciere,	<i>marsupium</i>	el bolson.

L

(bourse.

A Dopen	Achepter	<i>Emerere</i>	Locamente
Cleeden	habiller	<i>vestire</i>	vestyr
cruiten	braire	<i>vociferari</i>	roçiar
cruyen	brouter	<i>vegetare</i>	traer acuestas
coken	cuisiner	<i>coquere</i>	coçer
castiden	chastier	<i>castigare</i>	castigar
cruiffchen	crier	<i>clamare</i>	darbozes
straffen	corriger	<i>corrigerere</i>	corregir
pordeelen	iuger	<i>iudicare</i>	iuzgar
clieuen	fendre	<i>findere</i>	quebrantar
crauwen	galler	<i>scabere, scalpere</i>	rascar, o escaruar
consenteren	consentir	<i>consentire</i>	consentir
comen	venir	<i>venire</i>	venir
climmen	monter	<i>ascendere</i>	subir
cleeden	vestir	<i>vestire</i>	vestir
cleeden	habiller	<i>induere</i>	vestir
claghen	complaindre	<i>conqueri</i>	quejarse
cussen	baiser	<i>basiare, osculari</i>	besar
clappen	caqueter	<i>garrire</i>	gorjar
costen	couster	<i>constare</i>	estar firme
comenscappen,	marchandise	<i>mercatura</i>	la mercaduria

con-

tomar

crighen	conquerir	<i>capere</i>	tomar
crighen	acquerir	<i>acquirere</i>	adquirir
cloppen.	hurter	<i>pulsare</i>	tocar
Cranch	Foible	<i>A Egrotus</i>	Enfermo
een crancheyt	vne foibleffe	<i>egrotatio</i>	la enfermedad
een cruepel	vng boiteux	<i>claudus</i>	el cojo
een cruepel	vne boiteuse	<i>clauda</i>	la coja
een cozt man	vng court hōme,	<i>vir breuis</i>	varō bajo de cuer
conste	vne science	<i>ars</i>	la arte (po
constich	scauant	<i>eruditus, præditus do</i>	erudito
een cleyn man	vng petit homme	<i>vir paruus (Etrina</i>	pequeño varon
een cleyn wiif	vne petite femme	<i>parua mulier</i>	pequeña muger
een crom	vng tortu	<i>curuus</i>	coruo
een capittel	vng chapitre	<i>caput</i>	cabeza
cout	froid	<i>frigidus</i>	frio
een Coninck	vng Roy	<i>rex</i>	rei
een Coninginne	vne Royme	<i>regina</i>	reyna
een cardinael	vng Cardinal	<i>cardinalis</i>	cardenal
een canoninck	vng chanoine	<i>canonicus</i>	canonigo
een cappellaen	vng chappellain	<i>facellanus à sacris</i>	capellan de los sa-
een costere	vng clerc d'eglise	<i>edituus</i>	la guarda (crifi-
een cock	vng cuisinier	<i>coquus</i>	el coçinero (çios
een cupper	vng tōnellier	<i>victor</i>	el vasar
een cleermaker,	vng cousturier	<i>sartor</i>	el fastre
een coufmaker	vng chausetier	<i>foemoralium confector</i>	calcetero
een caner	vne chambre	<i>cubiculum</i>	camara
een cappelle	vne chapelle	<i>facellum, edicula</i>	capilla, casita
een clocke	vne cloche	<i>tintinnabulum</i>	calcabel
cozen	du bled	<i>frumentum</i>	el trigo
een coopman	vng marchand	<i>mercator</i>	el mercader
cousten	des chauses	<i>foemoralia & tibia-</i>	los muslos
een coustebant	vng iartier	<i>fascia cruralis (lia</i>	fajas de calças
een cuers	vne cotte	<i>cyclas</i>	el verdugado
een cruys	vne croix	<i>cruce</i>	la cruz
een cuyt	vne basse fosse	<i>fouca, scrobs</i>	el hoyo
	vng		O .ij. el pei-

een cam	vng peigne	<i>pecten</i>	el peine
een coetse	vne couche	<i>lectus, cubile</i>	la cama
cruyt	de l'herbe	<i>herba</i>	la hierua
een calf	vng veau	<i>vitulus</i>	el bezerro
case	du frommaige	<i>caseus</i>	el queso
een craen	vne gruë	<i>grus</i>	la grulla
een capuyn	vng chappon	<i>capus</i>	el capon
een craeye	vng corneille	<i>cornix</i>	la corneja
caneel	de la canelle	<i>cinnamomum</i>	la canela
castanien	des chastaignes	<i>castanea</i>	la castaña
een croes	vng goblet	<i>calix</i>	el vaso, o la taça
coper	du cuyure	<i>es</i>	el metal
Lameriick	Cambray	<i>Cameracum</i>	Cambrej
Lolen	Coulongne	<i>Colonia</i>	Colonia
Lortriick	Courtray	<i>Cortracum</i>	Coutrai
een cole	vng charbon	<i>carbo</i>	el carbon
een catte	vng chat	<i>felis</i>	la hiel
catoen	du cotton	<i>xylum, gossipium</i>	algodon
caf	paille	<i>palea</i>	la paja q̄ comē las
een casteel	vng chasteau	<i>castrum</i>	el real (bestias
een cussen	vng couffin	<i>puluinus</i>	al mohada
calck	chaulx	<i>calx</i>	la cal
een candelaer	vng chandelier	<i>candelabrum</i>	el lugar donde se
een cappe	vne cappe	<i>chlamys</i>	la purpura (pone
een cleet	vng habillement	<i>vestis, indumentum</i>	la capa (el cá
een clooster	vng cloistre	<i>coenobium</i>	monesterio (dil
een clappaert	vng plaideur	<i>litigator</i>	litigar
een cladde	vne macule	<i>macula</i>	la macula
een claerheyt	vne clareté	<i>claritas</i>	la claridad
een cloot	vne boule	<i>globus</i>	el terron
een coeye	vne vache	<i>vacca</i>	la vaca
eē copenſpinne	vne araigne	<i>araneus</i>	la araña
een corf	vng cophin	<i>corbis</i>	el canastillo
een colue	vne croche (se.	<i>clava</i>	la porra
een coker	i. estuy de ql̄q̄ cho	<i>theca</i>	la arca
	vng		la tienda

een craem
een crauwel
cruut
een criecke
een crop.

D.

Doen
doopen
dienen
deeren
doen verstaen
dalen
doen blincken
drincken
daghen
dinghen
decken
dueren
dansen
drooghen
douwen
dancken
droomen
druppen
dreyghen
döcker werden
dooden
dooden
dauern
deuen
draghen
doorsteken
deylen
dencken
duycken

i. petite loge d'ais
vne fourchefiere
de la croye
vne cerise
vng gosier

Faire
baptizer
seruir
auoir pitié
faire entendre
aualler
faire apparoir
boire
adiourner
bar guigner
couurir
durer
danser
effuer
estraindre
remercier
songer
degouster
menasser
deuenir obscur
tuer
occire
trembler
oser
porter
percer
partir
penser
abbaisser

taberna, officina
fuscina
creta
cerasum
ingulus.

Facere
baptizare
seruire
cōmoueri misericor-
certiorē facere (dia
subsiderē
illustrare
bibere
citare
litigare
operire
durare
saltare
siccare
impellere, urgere
gratias agere
somniare
stillare
minari
nigrescere tenebris
occidere
interficere
tremere
audere
portare
perforare
diuidere
cogitare
deprimere

la tienda
arreja q̄ de tres pñ
la greda (tas de hi
el çereço (erro
el de golladero.

Hacer
baptizar
seruir (sericordia
como verde mise
hezer saber
assentarse
esclareçer
beuer
llamar
litigar
cubrir
permanecer
saltar
secar
comouer constre
dar graçias (ñir
soñar
destilar
amenazar
en negreçerse en
matar (las tineblas
matar
temblar
osar
traer
horacar
diuidir
pensar
afir algo
O .iij. pensar

sem-

duncken	sembler	<i>putare</i>	penſar
donderen	tonner	<i>tonare</i>	atronar
dolen	errer	<i>errare</i>	andar perdido
dolen	fouruoyer	<i>aberrare</i>	errar
dzaeyen	toupier	<i>vertere</i>	boluer
dzaeyen	tourner	<i>tornare</i>	tornar contornar
dziuen	chaffer	<i>pellere, fugare</i>	ahuyentar, alçar
doorſteken	percer	<i>confodere</i>	cauar
dul worden	enraiger	<i>in rabiem agi.</i>	rabiar.
Doat	Mort	<i>Mortuus</i>	Muerto
diiu	ton, ta, tes	<i>tuus, tua, tuum</i>	tuyo, tuya, tuyo
die dooden	les mortz	<i>mortui</i>	muertos
dy	toy, te	<i>tu, tibi, te, &c.</i>	tu, ati, tu, &c.
een doof	vng ſourd	<i>ſurdus</i>	fordo
een dooue	vne ſourde	<i>ſurda</i>	ſorda
dzoene	trifte	<i>triftis</i>	trifte
een dzoefheyt	vne triſteſſe	<i>triftitia</i>	trifteça
diep	parfond	<i>profundus</i>	hondo
diepa	parfonde	<i>profunda</i>	honda
dierbaer	precieulx	<i>precioſus</i>	coſa de mucho p-
dick man	gros homme	<i>vir craſſus</i>	varõ gruẽſo (ſio
dick laken	eſpez drap	<i>craſſus pannus</i>	pañõ gruẽſo
dick wiif	groſſe femme	<i>craſſa mulier</i>	gruẽſa muger
dick tonghe	eſpeſſe langue	<i>craſſa lingua</i>	lengua gruẽſa
dicheyt	eſpeſſeur	<i>craſſitudo</i>	lo gruẽſura
dan	doncques	<i>igitur</i>	pues
doen	alors	<i>tunc</i>	entõces (de eſſo
doen	à donc	<i>tum</i>	entõces, o aliende
dan doen	que alors	<i>quãt tunc</i>	que entõces
die wile	tandis	<i>interim dum</i>	miẽtras, miẽtras q̃
dic wils	ſouuent	<i>ſæpe</i>	muchas veçes
daer toe	à celà	<i>ad id</i>	a, aqueſo
du	tu	<i>tu</i>	tu
daer	là	<i>ibi, iſtic</i>	alli, aqui
dander	l'aultre	<i>alius</i>	otro

par

por

door	parmy	per	por
daer voore	là deuant	ante	ante
daer buyten	là de hors	foris, extra	defuera, fuera
daer binnen	là dedens	intus	adentro
eenen dach	vng iour	vnus dies	vn dia
dagheliick	iournallement	quotidie	cada dia
een dachuert	vne iournée	status dies	firme dia
een dal	vne vallée	vallis	valle
flen dau	la rousée	ros	roçio
den darm	vng boyau	intestinum (manibus	las tripas (las mãos
een droochdoec	vng esuyoir	linteum extergendis	lienço par limpiar
diinstdach	mardy	Martialis dies	el dia del martes
een dinck	vne chose	res	cosa
een dief	vng larron	fur	ladron
doest	soif	fitis	sed
donderdach	ieudy	Iouialis dies	el dia del lueves
een dobbel	vng double	duplex	doblado
een deel	vne part	pars	parte
deerlick	piteux	miser	desuenterado
deerlicke	piteuse	misera	desuenterada
een dranc	vne beuuraige	potus	beuido
deerlicken	piteusement	miserè	desuèturadame
drie	trois	tria	tres
een dramer	vng songeur	somniosus	dormilon
een duecht	vne vertu	virtus	virtud
dunne	tenue, tenure	subtilis, tenuis	subtil, delgado
duyfter	obscur	obscurus	obsuro
dier	chier	carus	caro
een droppel	vne goutte	gutta	gota
een ooghe	vng oeil	oculus	ojo
die ooghen	les yeulx	oculi	ojos
een dym	vng poulce	pollex	artejo
die dyen	les cuyffes	foemora	el muslo
een dwale	vne touaille	mantelum	la toualla
een dorp	vng villaige	pagus	barrio, o aldea
	vng		palo

een duyue	vng pigeon	<i>columba</i>	paloma
een donder	vn tonnoire	<i>tonitrus</i>	el tronido
een dienaar	vng seruiteur	<i>minister</i>	el ministro
een dochter	vne fille	<i>filia</i>	la hija
een duyuel	vng diable	<i>diabolus</i>	el diablo
een draeck	vng dragon	<i>draco</i>	el dragon
deech	de la paste	<i>massa</i>	la massa del pan
een dofine	vne doufaine	<i>duodenarium</i>	vna dozena
een dozne	vne espine	<i>spina</i>	espina
een doeck	vng drapeau	<i>pannus</i>	pañó
een doopsele	vng baptesme	<i>baptismus</i>	baptismo
een dronckaert	vng yurongne	<i>ebriosus</i>	borracho
een duere	vng huys	<i>ianua</i>	la puerta
een Duytsche.	vng Alleman.	<i>Germanus.</i>	Aleman.

E			
A Ten	Manger	Edere	Comer
E rgeren	empirer	<i>deterius facere</i>	hazer escarnio
eeeren	honnorer	<i>honorare</i>	honrrar
eruen	heriter	<i>hereditatem accipe-</i>	tomar lo de heré-
effenen	vnir	<i>equare</i>	(re) igualar (cia
eynden	finir	<i>finire</i>	acabar
eyeren legghen.	pondre	<i>oua ponere</i>	poner los hueuos.
E del	Noble, gentil	<i>nobilis</i>	noble
een edelheyt	vne noblesse	<i>nobilitas</i>	nobleza
een edelheyt	vne gentillesse	<i>nobilitas</i>	nobleza
edeltick	noblement	<i>nobiliter</i>	noblemente
eerst	premier	<i>primus</i>	primero
eerste	premiere	<i>prima</i>	primera
eerstwerf	premierfois	<i>primum</i>	primero
eerghisteren	deuanthier	<i>nudiustertius</i>	ahora tres dias
elders	aultre part	<i>alibi</i>	en otra parte
elders	ailleurs	<i>aliò</i>	en otro lugar
eer	ainchois	<i>quin potius</i>	mas antes
een elle	vne aulne	<i>vlna</i>	la cantara
eerbaer	honnefte	<i>honestus.</i>	honesto

hone

hone

eerbaerlick
en
ende
eens
emmer toes
een eedt
een ander
eenichsing
Deerde
eenich
ende also
een ey
eyeren
eerthefien
een effche
een exte
een eyntuoghel
een eycke
een ezel
een ezelinne
een elft
er weten
een eemet
een elleboghe.

f
Aryten
 Aetfen
 futfelen
fluuel
een falie
een falleel
een faute
een faytfoen
een fonteyne
frifch

honestement
ne
&
vne fois
defia
vng ferment
vng aultre
aulcunement
la terre
aulcun
& ainfy
vng oeuf
des oeufz
des freifes
vng fresne
vne pie, agaice,
i. anette, quenne
vng chesne
vng afne
vne afneffe
vne alofa
des poys
vng feau
vne couldée.

Frيره
Flater
fatrouiller
Du velours
vne faille
vng fardeau
vne faulte
vne façon
vne fontaine
gent

gente.

honeste
an, ne
&
semel
iam
iurandum
alius
quod. in modo, quada
terra (tenus
aliquis, vllus
atque ita
omnis
ous
fraga
fraxinus
pica
anas
quercus
asinus
asina
alofa
pifa
fitula
cubitus.

Frigerere
adulari
tergiversari
holosericum
palla
fasciculus
erratum
forma
fons
concinuus, nitidus

honestamente
porventura
y
vna vezy otra
ya
el derecho de ju-
otro (rar
de que manera
tierra
alguno
y assi
huevo
huevos
madroños
frexno
picaza
anade
el roble
el asno
la asna
vn pez
la pez (caragua
herrada para sa-
la estada en la ca-
 (ma.

Auer frio
alagar (das
boluer las espal-
toda cosa de seda.
la falla
el hazezillo
la errada
la forma
la fuente
resplandefiente

P

frifche
fruyt
een fufteyn.

O **B**
alen
geuen
griipen
ghenaken
gheraken
ghenelen
gram zinn
gorden
gheloouen
gheleyden
griifen
ghelieuen
gheuoelen
ghemoeten
ghieten
gapen
ghehinghen
gheraken
gherieuen
ghedencken
ghebieden
ghebaren
ghebenedien
groeten.

goet man
goede vrouwe
goetheyt
goedertieren
graceliick
graceliicke
graceliicken

gente
fruct
vne fufteine.

Aller
donner
empoingner
toucher
aduenir
guerir
estre courroucé
caindre
croire
conuoyer
grigner
complaire
sentir
rencontrer
verfer
beyer
parmettre
attaindre
fournir
souuenir
commander
demener
benir
faluer.

Bon homme
bonne femme
bonté
debonnayre
graciculx
gracieuse
gracieusement

plai-

concinna
fructus
xylicius pannus.

Ire
dare
comprehendere
tangere
obtingere, aduenire
sanare
irasci
cingere
credere
affeclari, deducere
ringi
obsequi
sentire
occurrere
fundere, infundere
inhiare, appetere
promittere, sinere
attingere
gratificari
recordari
iubere
agitare
bene precari
salutare
vir bonus
bona mulier
bonitas
placidus
gratiosus
gratiosa
gratiose

ordenado
el fruto
fufan.

Yr
dar
allir
tocar
aconteçer, venir
fanar
airarse
ceñir
confiar, o creer
acompañar, o se-
reñir (guir, sacar)
obedeçer
sentir
venir alencuêtro
derramar (ierta
tener la boca ab-
prometer, acabar
tocar
pagarlas graçias
acordarse
mandar
comouer
rogar bien
saludar
varon bueno
buena muger
bondad
agradable
fauor eçido
fauoreçida
fauorablemente
dele-

ghenuèche	plaisance	<i>delectatio, iucunditas</i>	delectación, pla-
ghenuechlic	plaisamment	<i>iucundus</i>	placentero (ser
ghierich	auaricieux	<i>auarus</i>	auariento
ghierige	auaricieuse	<i>auara</i>	auarienta
ghiericheyt	auarice	<i>auaritia</i>	auaricia
gram	courroucé	<i>iratus</i>	airado
gramschap	ire	<i>ira</i>	ira
gramschap	courroux	<i>iracundia</i>	el furor
ghesont	sain	<i>sanus</i>	el sano
gherasch	rade	<i>velox, celer, gnanus,</i>	ligero, fuerte
groot mā	grand homme	<i>vir procerus</i>	varon dispuesto
groot wiif	grande femme	<i>procera mulier</i>	muger dispuesta
gebaerlick	a plain	<i>plangendo</i>	llorando (mēcia
grootelick	grandement	<i>vehementer, impense</i>	con mucha vehe-
ghemeyn	commun	<i>communis</i>	comun
ghemeyne	commune	<i>communis</i>	comun
ghemeynlic	communement	<i>communiter</i>	comunmēte (dad
grootheyt	grandeur	<i>magnitudo, quātitas</i>	la grandeza, quāti
een ghelaet	vng semblance	<i>simulachrum</i>	la ymagē, o seme-
ghestadich	constant	<i>constans</i>	firme (jança
ghestadicheyt	constance	<i>constantia</i>	firmeça
ghetrouwe	leal, fidel	<i>fidelis</i>	fiel
ghetrouheyt	leaulté	<i>fidelitas</i>	fidelidad
ghetrouwelick	lealement	<i>fideliter</i>	fielmante
gheluck	vng heur	<i>foelicitas</i>	la felicidad
gheluckich	heureulx	<i>foelix</i>	el dichoso
gheluckighe	heureuse	<i>foelix</i>	el dichoso
gheerne	voluntiers	<i>libenter</i>	de buena gana
gheensins	nullement	<i>nequaquam</i>	en ninguna mane
ghemeynſchap	communio	<i>communio</i>	la comunio (ro
ghebenedijt	beneict	<i>lustratus, benedictus</i>	rodeado, bendito
gheheel	entier	<i>integer</i>	cosa entera
ghebrant	brusſé	<i>combustus</i>	quemado
ghebraet	roſty	<i>assus</i>	assado
groen	verd	<i>viridis</i>	verde

jaune

P .ij. roxo,

gheel	iaune	<i>flavus, luteus</i>	roxo, lo doso
een Braue	vng conte	<i>comes</i>	compañero
een grauinne	vne contesse	<i>domina comes</i>	señora compañera
een ghebuere	vng voisin	<i>vicinus</i>	vezino
een gheuader	vng compere	<i>cognatus lustricus</i>	pariente cópadre
een gout smit	vng orfeure	<i>aurifex</i>	el platero
een gordel	vne ceincture	<i>cingulum</i>	zeñidor
een ganck	vne allée	<i>itio, profectio</i>	laida, la partida
gordinen	des gordines	<i>conopaeum</i>	el pauellon
gesouten vleesch	de la chair fallée	<i>caro salsa</i>	carne salada
een geyte	vng chieure	<i>capra</i>	cabra
een grootuader	vng grand pere	<i>avus</i>	el aguelo
eē grootmaeder	vne grande mere	<i>avia</i>	aguela
een God	vng Dieu	<i>Deus</i>	Dios
garen	du fil	<i>filum</i>	el hilo
een glas	vng voirre	<i>vitrum</i>	el vidro (dro
eē glaes venster	vne voirrire	<i>fenestra vitrea</i>	las ventanas de vi
een galghe	vng gibet	<i>patibulum, crux</i>	el madero, la cruz
een gadt	vng trou	<i>foramen</i>	el agujero
een gadt	vng pertuis	<i>foramen</i>	el agujero
een gapaert	vng beyeur	<i>hians</i>	el fospiro
Dat ghelooue	la creance	<i>fides</i>	la fe
gherste	de l'orge	<i>hordeum</i>	geuada (en plato
een gherechte	vne metz	<i>ferculum, missus</i>	el májar q se lleva
Dat gheberchte	la montaigne	<i>montes</i>	los montes
een ghebet	vng oraison	<i>oratio</i>	la oracion
een gheest	vne esprit	<i>spiritus</i>	el spiritu
gheselschap	vne compaignie	<i>consortium</i>	la compañía
gout	or	<i>aurum</i>	oro
een graet	vne arelque	<i>spina</i>	la espina
een gracht	vne fosse	<i>fossa</i>	la caua
een grauer	vng fossoyeur.	<i>fossor.</i>	el cauador.

H Elpen
hebben

Ayder
avoir

Immare
habere

Ayudar
tener

acco-

abra-

helsen	accoler	<i>amplexari</i>	abraçar
haesten	hafter	<i>festinare</i>	aguijar
helen	celer	<i>calare</i>	encubrir
helsen	embrasser	<i>in complexum veni-</i>	venir en abraços
hopen	esperer	<i>sperare</i> (re	esperar
hinderen	greuer	<i>impedire</i>	empedir
haghelen	gresser	<i>grandinare</i>	granniçar (daje
herberghen	loger	<i>accipere hospitio</i>	reçebir en hospes-
houwen	marier	<i>ducere, nubere</i>	casar
handelen	manier	<i>contrectare</i>	q̄brar amenudo
hanghen	pendre	<i>suspendere</i>	colgar
halen	querir	<i>adferre</i>	traer
hercleeden	reuestir	<i>vestire denuò</i>	vestir de nueuo
herdoen	refaire	<i>denuò facere</i>	hazer de nueuo
haten	hayr	<i>odisse</i>	auer aborreçido
hantghiften	estriner	<i>primo diurni merci-</i>	estrenar
hoesten	toussir	<i>tussire (monij pre-</i>	tosser
hoozen	ouyr	<i>audire (tio donari</i>	oir
heeten	appeller	<i>appellare</i>	llamar
hueren	louer	<i>conducere</i>	alquilar
huesch	courtois	<i>civilis, humanus</i>	ceuil, humano
huesche	courtoise	<i>humana, benigna</i>	humana, benigna
huescheliick	courtoisement	<i>humanè, comiter</i>	humanamente
huescheyt	courtoisie	<i>comitas, humanitas</i>	humanidad
herde goet	tresbon	<i>perquam bonus</i>	mucho bueno
houerdich	orgueilleux	<i>superbus</i>	soberuio
houerdighe	orgueilleuse	<i>superba</i>	soberuia
houerdie	orgueil	<i>superbia</i>	la soberuia
houerdeliick	orgueilleusement	<i>superbè</i>	soberuiamente
haestich	hastif	<i>festinus</i>	el que aguija
haesteliick	hastiuement	<i>festinanter, properè</i>	apresuradamente
hooghe	hault	<i>altus</i>	alto
hooghe	haulte	<i>alta</i>	alta
hoocheyt	haulteur	<i>altitudo</i>	alteza
hoochliick	haultement	<i>altè</i>	altamente

dur

P .iij.

pan

hart bront	dur pain	<i>durus panis</i>	pan duro
hart vleesch	dure chair	<i>dura caro</i>	carne dura
hardicheyt	duret�	<i>duritia, duritas</i>	dnre�a
hardeliick	durement	<i>dur�, duriter</i>	duramente
heden	au iourhduy	<i>hodie</i>	hoy
heden meer	meshuy	<i>tantummodo hodie</i>	hoy tan solam�te
hol	creu	<i>cauus</i>	concauo
heden morghen	iourdhuy au ma-	<i>hodie mane</i>	hoy dema�ana
hoe	comment (tin-	<i>quomodo?</i>	de que manera �
hoe dan	comment donc	<i>quid igitur?</i>	pues que �
hoe ist	comment est ce,	<i>quid est?</i>	que es �
hier	icy, cy	<i>hic</i>	a qui
hoe veel	combien	<i>quantum</i>	quanto
het betaeint	il conuient	<i>decet</i>	conuiene
een houweliick,	vng mariage	<i>matrimonium</i>	matrimonio
hy is hier	il est icy	<i>hic est</i>	aqui esta
herwaert	de�a	<i>huc</i>	aca
haer	elle	<i>illa</i>	aquella
horghere	fain	<i>fames</i>	la hambre
hem	luy	<i>illi, illum, &c.</i>	a el, aquel, &c.
half	demy	<i>dimidium</i>	lo medio
henlieden	eulx	<i>illi, illis, &c.</i>	ael, aquellos, &c.
hier toe	� cecy	<i>huc</i>	aca
die helft	la moitie	<i>dimidium</i>	lo medio
heylich.	sainct.	<i>sanctus</i>	santo
Een hondert,	Vng cent	<i>centum</i>	ciento
een Hertoghe	vng duc	<i>dux</i>	guia
een Hertoginne	vne duchesse	<i>dux domina</i>	se�ora guiadora
een heere	vng seigneur	<i>dominus, dynastes</i>	se�or poderoso
een halscleet	vng colier	<i>collare</i>	colocar
een huycke	vne hucque	<i>palla</i>	falla
een hoet	vng chapeau	<i>petasus</i>	sombbrero
een handwale	vne touaille	<i>mantile</i>	touallas
een hemde	vne chemise	<i>subucula</i>	camisa
een hoest	vne teste	<i>caput</i>	cabeza

een hoofddeck	vng courechief	<i>rica, velum capitis</i>	duq tocado de ca-
een hant	vne main	<i>manus</i>	la mano (beza
een hooftpuelue,	vng cheuet	<i>cervical</i>	el al mohada
een huys	vne maison	<i>domus</i>	la casa
een heymeliick	vng retraits	<i>latrina</i>	la latrina
een hangijser	vne poriere	<i>ferratum</i>	hierro del fuego
een hangel	vne crameille	<i>crematea</i>	estaca, o garfio
een haspel	vng haspel	<i>rhombus</i>	haspa
hauere	de l'auaine	<i>auena</i>	auena
hoy	du foin	<i>fœnum</i>	heno
een hamel	vng mouton	<i>veruex</i>	carnero castrado
een hert	vng cerf	<i>ceruus</i>	cieruo
een helpe	vng iambon	<i>petaso</i>	torrezno
een hase	vng lieure	<i>lepus</i>	liebre
een haefwint	vng lieurier	<i>vertagus</i>	podenco
een hont	vng chien	<i>canis</i>	perro
een hinne	vne poulle	<i>gallina</i>	gallina
Die helle	l'enfer	<i>tartarus, inferi</i>	infierno
Den hemel	le ciel	<i>coelum</i>	cielo
een hals	vng col	<i>collum</i>	cuello
Die hersenen	la ceruelle	<i>cerebrum</i>	celebro
een haer	vng cheueu	<i>crinis</i>	cabello
haryen	des cheueulx	<i>crines</i>	cabellos
een huyl	vng shahuant	<i>noctua</i>	lechuza
een hantschoen	vng gand	<i>chirotheca</i>	guantes
een hamer	vng marteau	<i>malleus</i>	martillo
hout	du bois	<i>lignum</i>	madero, o leño
Benegouwe	Haynault	<i>Hannonia</i>	Hannonia
hoenderen	des pouchins	<i>pulli gallinacei</i>	pollos
een herberghe	vng logis	<i>diuersorium</i>	meson
een haue	vng cocq	<i>gallus gallinaceus</i>	gallo
een hof	vng iardin	<i>hortus</i>	huerto
huysraet	mesnaige	<i>supellex</i>	al haja
een hoop	vng monceau	<i>cumulus, monticulus</i>	montõ, mõtezito
een huyl	vne peau	<i>pellis, cutis</i>	pelleja, piel

vne

cercado

een baghe
 een dach
 een hangman
 Hopmaent.

Laghen
 Lingaen

inhouden
 inslapeu
 insluyten
 int gemet comē
 in onmacht val-
 in laten (len
 iocken.

Jaerlijcx

jaerlijcx
 ick
 ionck
 ioncheyt
 idel
 idelheyt
 idel glozie
 in
 iact
 een iode
 in dien
 een iaer
 een iaghet
 de iacht
 een inghel
 Enghelant
 een Enghelsche
 een ionctrou
 yfere
 iis

vne haye
 vng croc, crochet
 vng borrean
 iuillet

Chasser
 entrer
 contenir
 endormir
 enfermer
 rencontrer
 palmer
 laisser dedens
 railler, & se gaudir

Par an

annuellement
 ie
 ieusne
 ieunesse
 vain
 vanité
 vaine gloire
 en
 ouy
 vng iuis
 au cas
 vng an
 vng chasseur
 la chasse
 vng aguillon
 Angleterre
 vng Anglois
 vne damoiselle
 du fer
 de la glace

sepēs
vncus
carnifex
iulius

Vanari

ingredi
continere
sopire
includere
obuiam fieri, occurre
deficere, animo linqui
intromittere
iocari
quotannis
quotannis
ego
iuuenis
iuuentus
inanis
vanitas
vana gloria
in
etiam
Iudaeus
si
annus
venator
venatio
aculeus
Anglia
Anglus
domina
ferrum
glacies

cercado
 garfio
 defuella caras
 Iulio.

Caçar

entrar
 contener
 adormecerse
 encerrar
 encontrar
 desmaiar se
 meter adentro
 burlar
 en quantos años
 en quantos años
 yo
 mancebo
 mocedad
 Vano
 Vanidad
 Vana gloria
 en
 si
 Iudio
 si
 año
 caçador
 caca
 aguijon
 Ingla terra
 Ingles
 señora
 hierro
 hielo

les.

redaño

het inghe want	les entrailles	<i>intestina</i>	el viëttre, o las en-
inckel	sangle	<i>simplex</i>	simple (trañas
inct	de l'encre	<i>atramentū</i>	tinta
een ioncheere	vng seigneur	<i>dominus</i>	señor
item dat.	item que	<i>prætere a vt.</i>	de mas desto.

B Jesen	Choyfir	<i>Eligere</i>	Escojer
kiesen	eslire	<i>eligere</i>	elegir
ketelen	chatouiller	<i>titillare</i>	hazer coxquillas
kinderen baren,	enfanter	<i>parere</i>	(re obedecer
knielen	agenouiller	<i>in genua procumbe-</i>	arrodillar
knoopen	nouer	<i>nectere</i>	tomar, o enlaçar
kemmen	pigner	<i>pectere</i>	peinar
knaghen	ronger	<i>rodere</i>	roer
kennen	congnoistre	<i>agnoscere</i>	conozer
konnen	scauoir	<i>scire</i>	faber
keeren	tourner	<i>vertere</i>	boluer (miar
knauwen	macher	<i>mandere</i>	maſcar (des aḡ-
knippen	pincer	<i>summis digitis cōpri-</i>	con los dedos grā
kiuen.	tencer	<i>litigare</i>	(mere contender

Die kaken	Les ioues	<i>Malæ</i>	Las mexillas
kaneel	canelle	<i>cinnamomum</i>	la canela
een kele	vne gorge	<i>ingulus</i>	el degolladero
een ketel	vng chaudron	<i>ahenum</i>	el caldero
een keyſer	vng Empereur	<i>Imperator Augustus</i>	el emperador Au
een keyſerinne,	vne Emperiere	<i>Augusta</i>	Augusta (gusto
een keerſte	vne chandele	<i>candela</i>	candela
een kam	vng pigne	<i>pecten</i>	el peine
een kerſe	vne cheriſe	<i>cerasum</i>	el cerezo
een kercke	vne eglife	<i>congregatio</i>	el ayütamiëto (ño
een kelder	vng cellier, caue	<i>cella promptuaria</i>	la deſpëſa ala ma-
een kerf	vne taille	<i>talea, teſſera</i>	el eſtaca pa plātar
een kelc	vng calice	<i>calix</i>	el vaſo
een kiune	vng menton	<i>mentum</i>	la barba
een kiecken	vng pouchin	<i>pulli gallinacei</i>	los pollos

vng

Q el moço

een knape
een kueckene
een kersten
kerstenheyt
De knien
een kerckmisse
een kiste
een kint
kinderen
De Kerkmisse.

Leren
loopen
laten weten
ligghen
limen
laden
logeren
leyden
lieghen
liiden
leenen
lachen
luyden
leuen
luysteren
leueren
laten
leken
louen

Licht
lichte
lichteliic
leeliic
leelicke

vng varlet
vne cuisine
vng chrestien
chrestienté
les genoulx
vne dedicasse
vng coffre
vng enfant
des enfans
le Noel

Apprendre
courir
laisser scauoir
coucher
coller
charger
loger
mener
mentir
passer, endurer
prester
rire
sonner
viure
escouter
liurer
laisser
degouster
louer

Legier
legiere
legierement
laid
laide

famulus
culina
Christianus
christianitas
genua
dedicatio
arca
puer
pueri
natalis Christi.

Discere
currere
certiorem facere
iacere
glutinare
onerare
accipere hospitio
ducere
mentiri
pati, ferre
mutare, commodare
ridere
sonare
viuere
auscultare
tradere
omittere
stillare
laudare
leuis, citus
leuis, cita
celeriter
hic deformis
hac deformis

laide-

el moço
la cocina
el Cristiano
la cristiandad
las rodillas
dedicacion
arca, o cofre pa gu
muchacho (ardar
muchachos (algo
el naçimiento de
(Christo.

Deprender
correr
hazer saber
arrojar
engrudar, o pegar
cargar
reçebir en hospe-
guiar (daje
mentir
padeçer, zufrir
trocar, prestar
reir
sonar
biuir
escuchar
dar
soltar
echar gota a gota
loar
liuiano, sabido
liuiana, sabida
ligeramente
este es feo
esta es fea

feamente

leeliicken	laidement	deformiter, fedē	seamente
lecker	friand	gulosus	guloso
leckerre	friande	gulosa	gulosa
leckerliic	friamment	gulose	gulosamente
leckerheyt	friandise	gula, ingluuies	lagula, la tragonia
loos	fin	astutus	astuto
loose	fine	astuta	astuta
loosheyt	finesse	astutia	la astucia
loosliic	finement	astute	astutamente
laest	dernier	postremus	el postrero
laeste	derniere	postrema	la postrera
laestwerf	dernierefois	postremū	finalmente
lanc	long	longus	luengo
langhe	longue	longa	luenga
een luttel	vng peu	parum	poco
Loumaent	lanuier	ianuarius	Enero
een lust	vng desir	desyderiū	el deseo
een leeder	vne eschelle	scala	las escaleras
een laken	vng drap	pannus	el paño
een liinwaet	vne toile	tela	las armas
een lepel	vne cuellier	cochlear	la cuchara
een lauoor	vng lauoir	malluuium	el plato o fuēte pa
een lesse	vne leçon	lectio	la liçion (agua a
een lammecken	vng aigneau	agnus	el cordero (māos
een leeu	vng lion	leo	el leon
een lups	vng poul	pediculus	el piojo
een leeuwerck	vne alouette	galerita	la cogujada aue
de lucht	l'air	aer	el ayre
leerßen	des houseaux	ocreæ	las botas calçado
een lanterne	vne lanterne	laterna	lanterna (delas pi
een lap	i. taçõ ou tasseau	panniculus	el pañuelo (ernas
een lant	vng pays	regio, natio, patria	la regiõ, naçiõ, ti-
de leden	les membres	membra	miembros (erra
de leuer	le foie	iecur	el higado
de langer	la ratte	splen	el bazo

les

Q .ij.

los

de lendenen
de lippen
de linten
een legpenninc
een lichaem
een licht
een lollepot
een laye
loot.

les rains
les leures
le printemps
vng getton
vng corps
vne lumiere
vng pot couuoir
vne layette
du plomb

hi renes
labra
ver
calculus
corpus
lux
matula ignifera
capsula
plumbum

los riñores
los labios
el verano
la piedrecilla
el cuerpo
la luz
la ventososa
estuche
plomo.

M Junen
maken
minderen
mozuwen
mercken
mildoen
mancken
moeten
missen
meynen
meesteren
meten
menghen
manghelen
moghen
mercken
malen
metten
murmureren
minlic
minlicheyt
minne
milde
mildelic
milttheyt

Aymer
faire
amoindrir
amollir
auiser
meffaire
clocher
falloir
faillir
cuyder
mediciner
mesurer
mesler
changer
pouvoir
auiser
mouldre
massonner
murmurer
amyable
amyableté
amour
large
largement
largeffe

Amare
facere
diminuere
mollire
animaduertere
delinquere
claudicare
oportere
errare
putare, opinari
mederi
metiri
miscere
commutare
posse
considerare
molere
cemento extruere
murmurare
amabilis
amabiliter
amor
largus
large
largitas

Amar
hazer
disminuir
ablandar
mirar
desamparar
coxquear
conuenir
errar
pensar
curar
medir
mezclar
trocar
poder
confiderar
moler
edificar de tapia
murmurar
amable
amablemente
amor
abundosa
abundosamente
abundofidad

moyen

media

middelbaer	moyen	<i>mediocre</i>	mediano
middelbare	moyenne	<i>mediocris</i>	mediana
iniddeliic	moyennement	<i>mediocriter</i>	medianamente
my	moy	<i>mihi</i>	ami
miin	mon, ma, mes	<i>meus, mea, meum</i>	mio, mia, mio
maghet	maigre	<i>macer</i>	magro (damente
magherliic	maigrement	<i>ieiunè, tenuiter</i>	enayunas, delga-
moy man	ioly homme	<i>vir elegans</i>	varon hermoso
moy wiif	iolye femme	<i>mulier elegans, scita</i>	muger hermosa, y
mozuwe	mol	<i>mollis</i>	blando (sabida
mozuwe	molle	<i>mollis</i>	blanda
mozuweliic	mollement	<i>molliter</i>	blandamente
morghen	demain	<i>cras</i>	mañana
messchien	par aduventure	<i>fortassis, fortè</i>	porventura
meer	plus	<i>plus</i>	mas
min	moins	<i>minus</i>	menos
maer	mais	<i>sed</i>	mas
menich	plusieurs	<i>plures</i>	muchos
menich werf	plusieurs fois	<i>sæpe</i>	muchas vezes
minder	moindre	<i>minus</i>	menos
moede	laz	<i>lassus</i>	canfado
moede	lasse	<i>lassa</i>	canfada
moetheyt	lassetè	<i>lassitudo</i>	canfanço
Die Heerte	Le Mars	<i>Martius</i>	Martes
Maendach	Lundy	<i>Lunaris dies</i>	Lunes
maeschap	parentée	<i>cognatio, propinqui-</i>	el parentesco
mal	fol	<i>fatuus</i> (tas	el loco
De Wey	le May	<i>Maius</i>	mayo
midts	parmy	<i>per medium</i>	por medio
Een mes	Vng couteau	<i>Culter</i>	Cuchillo
een mesmaker	vng coutellier	<i>faber cultrarius</i>	el cuchillero
een metser	vng masson	<i>cementarius</i>	el alvañil, o el ta-
een munte	vne monoye	<i>moneta</i>	la moneda (piero
een munter	vng monoyeur,	<i>monetarius</i>	el monedero
een makelaer	vng courtier	<i>proxenèta</i>	el corredor de la
	vng	<i>Q. iij.</i>	mercaderia la

een mantel	vng manteau	<i>mantelum</i>	la toualla
mostaert	de la moustarde	<i>synapi</i>	la mostaza
een merie	vng iument	<i>equus</i>	la yegua
een muyl	vng mulet	<i>mulus</i>	el mulo
een mol	vne taulpe	<i>talpa</i>	por el topo ani-
een muys	vne foris	<i>mus</i>	el raton (mal
mostchelen	des mousles	<i>mytusi, musculi</i>	las al mezas peçes
melck	du laiçt	<i>lac</i>	la leche (de cõcha
mispelen	des nesples	<i>mespila</i>	el mespero
een mutsaert	vng fagot	<i>lignorum fasciculus</i>	vn hazezillo de le
een mercgraue	vng marquis	<i>marchio</i>	el marques (nos
een maecht	vne pucelle	<i>puella</i>	la niña
een maecht	vne vierge	<i>virgo</i>	la virgen
een mant	vne bouche	<i>os</i>	la boca
een man	vng homme	<i>vir</i>	el varon
een moninck	vng moyne	<i>monachus</i>	el fraile
een maent	vng mois	<i>mensis</i>	el mes
die maghe	le stomach	<i>stomachus</i>	el stomacho
een mate	vne mesure	<i>mensura</i>	la perdida
een muer	vng mur	<i>murus</i>	el muro
een merct	vng marchie	<i>forum</i>	la plaza
een male	vne malette	<i>mantica</i>	las alforjas
een maeltiit	vng repas	<i>refectio</i>	el combite
een mensch	vne personne	<i>homo</i>	el hombre
een meester	vng maistre	<i>magister</i>	el maestro
een molen	vng moulin	<i>mola</i>	la muela
meel	de la farine	<i>farina</i>	la harina
een molenaer	monnier	<i>molitor</i>	el moledor
een miere	vne fourmis	<i>formica</i>	la hormiga
een miile	vne lieue	<i>milliare</i>	la milla
mist	bruyne	<i>nebula</i>	la niebla
een moerboom	vng mourier	<i>morus</i>	el moral
een moordnaer	vng meurdrier	<i>sicarius.</i>	el traidor.

D^Aaken

Approcher

Appropinquare

Afercar

cofer

nayen	couldre	suere	cofer
naghelen	clouer	clauo figere	enclauar cō clauo
noemen	nommer	nominare	nombrar
niefen	esternuer	sternutare	esto nudar
neuelen	bruyner	nebulosum esse aerem	ser el aire escuro
niipen	pincer	summis digitis pra-	apmiar cō los de-
nooden	inuiten	inuitare (mere	cōbidar (dos grā
nemen	prendre	capere	tomar (des
nae noen eten	reciner	merendare	merendar
niighen	encliner	inclinare	inclinar
nadt maken	mouiller	mafacere	hazer mal (jetas
nestelen	lennir	ligulis constringere	atacar cō las agu-
Hoeh	Encoire	praeterea, etiam, item	aliende de esso, si,
niidich	enuieux	inuidus	inuidioso (de mas
niidighe	enuieuse	inuida	inuidiosa (de esto
niidicheyt	enuye	inuidia	inuidia
nit	enuye	inuidia	inuidia
naest	prochain	proximus	çercano
naeste	prochaine	proxima	cercana
nyeu	nouveau	nouus	nucuo
nyeuwe	nouvelle	nouis	nucua
nyeumaren	nouvelles	nuntij	mensajeros
nyeuwelic	nouvellement	recenter, nouē	reçientemēte, nue
neerstich	diligent	diligens, sedulus	diligente (uamēte
neerstighe	diligente	diligens, sedula	diligenta
neerstelic	diligemment	diligenter, impigrē	diligentemēte
neersticheyt	diligence	diligentia	diligencia
neder	bas, basse,	humilis	humil, y baxo
ny	maintenant	nunc	a hora
neent	nenny, non	non	no
nerghens	nullepart	nusquam	en ninguna parte
niet	point, riens	nihil	nada
ny voortdaen	dorefenauaut	posthac	de aqui adelante
ny voortdaen	deformais	porrō	ciertamente
nochtans	toutesfois	tamen	empero

rooyt	oncques, iamais	<i>nunquam</i>	jamas
naeco	nud	<i>nudus</i>	el nudo
neghen	neuf	<i>novem</i>	nueve
neghentien	dixneuf	<i>novendecim</i>	diez y nueve
neghentich	nonante	<i>nonaginta</i>	noventa
uyemant	nul homme	<i>nemo</i>	ninguno
een naem	vng nom	<i>nomen</i>	nombre
een nachtegael	vng roufignol	<i>philomela</i>	el ruiseñor
een nauel	vng boudin	<i>umbilicus</i>	ombligo
een naghel	vng clou	<i>clavus</i>	el clauo
een nagel d' hāt	vng ongle	<i>unguis</i>	la vña
een nacht	vne nuyct	<i>nox</i>	la noche
een nestelinc	vng esguillette	<i>ligula</i>	la agujeta
een nacide	vne esguille	<i>acus</i>	el aguja
een nap	vne coupe	<i>calix, cratera</i>	el caliz, la taza
een netele	vne ortye	<i>urtica</i>	la hortiga
een neue	vng coufin	<i>cognatus</i>	el pariente
een niere	vng rongnon	<i>ren</i>	el riñon
een nichte	vne cousine	<i>cognata</i>	la parienta
een nuese	vng nez	<i>nasus</i>	la nariz
Die nuefgaten	les narines	<i>nares</i>	las narices
een note.	vne noix.	<i>nux.</i>	la nuez.

D.

O Atstekē de	Allumer	<i>Incendere cande-</i>	Encender la
keerse	la chandele	<i>lam</i>	candela
ontbitten	desieufner	<i>ientare</i>	al morçar
ontsien	craindre	<i>vereri</i>	temer
onthaughen	despendre	<i>suspensum solvere</i>	desatar lo suspeso
ontdoen	deffaire	<i>resolovere</i>	tornar apagar
outcleeden	desueftir	<i>exuere</i>	desnudar (clauo
ontnaghelen	desclouer	<i>clauo fixum solvere</i>	abrir lo fijo cō vn
outthechten	destacher	<i>soluere, refigere</i>	desatar, arrácar lo
ontrekenen	fourcompter	<i>detrahere, adimere</i>	quitar (hincado
onthouden	retenir	<i>detinere</i>	detener
ontgoorden	desceindre	<i>discingere</i>	desceñir

deshe-

deshe-

onterven	desheriter	<i>exheredare</i>	desheredar (beza
onthallen	decoler	<i>auferre, vel decutere</i>	quitar, qtar la ca-
ontsegghen	escondire	<i>indicere bellū (caput</i>	manifestar guerra
onderdecken	enquerir	<i>inquirere</i>	pesquisar
onteghinnen	entamer	<i>incidere, praeerpere</i>	caer, cortar
ontleenen	emprunter	<i>sumere mutuum</i>	tomar prestar
ontsteken	allumer	<i>incendere</i>	engender
ontulien	eschapper	<i>effugere</i> (ne	huir
onderhouden	entretenir	<i>tueri, retinere sermo</i>	defender, tener cō
onderwisen	enseigner	<i>instituerē, erudire</i>	instituir (palabras
opstaen	leuer	<i>surgere</i>	leuantar
opheffen	leuer	<i>attollere, leuare</i>	alçar, aliuuar
openbaren	manifestar	<i>aperire</i>	abrir
opgaen	monter	<i>ascendere</i>	subir
ontbieden	mander	<i>iubere</i>	mandar
onddanich zijn	estre obeissant	<i>morigerū esse, dicto</i>	ser obediente
opendoen	ouurir	<i>aperire (audientem</i>	abrir
ontfanghen	recepvoir	<i>accipere</i>	reçebir
onderhouden	soustenir	<i>sustinere, fulcire</i>	sostener, o sostetar
onderstellen	soubmettre	<i>subijcere, supponere</i>	poner debaxo
ouerghen	vomir	<i>vomere</i>	tragar
ouerghen	rendre	<i>reddere</i>	boluer
ontsegghen	denier	<i>negare, renuere</i>	negar
ontbinden	deslier	<i>soluere</i>	desatar, o pagar
ontloopen	enfuyr	<i>effugere</i>	huir
omkeeren	retourner	<i>conuertere</i>	en laçar
omgaen	aller autour	<i>circumire</i>	andar al derredor
ouergaen	passer oultre	<i>transire, porrò ire</i>	passar, ir adelante
ozbozen	vser	<i>vti</i>	vlar
ozdeelen	iuger	<i>iudicare</i>	juzgar
omringhen	environner	<i>circundare</i>	rodear
ouerbliuen	rester	<i>restare</i>	quedar
ouerdencken	repenfer	<i>reputare, cogitare</i>	penfar
ontnestelen	deslennir	<i>resoluere</i>	desatar otra vez
ontdecken	descouurir	<i>retegere</i>	descubrir

descher-

R

des

ontlasten	descherger	<i>exonerare</i>	descargar
oozloghen	guerroyer	<i>bellum gerere</i>	batallar
onderwinden	mesler, entremet-	<i>admiscere se, interpo-</i>	mesclarze, entre-
ootmoedighen	humilier	<i>(tre submittere (nere</i>	someter (meterse
ontmoeten	rencontrer	<i>occurrere</i>	venir alencuétro
ontnayen	descoudre.	<i>diffuere</i>	descofer
Onghesant	Mal sain	<i>Insalubris</i>	No saludable
oudt	viel	<i>senex, vetus</i>	viejo
oudt	ancien	<i>antiquus, senex</i>	viejo antiguo
oudernis	vieillesse	<i>senectus</i>	lauajez
outheyt	vieillesse	<i>senium</i>	lauejz
oozcondighen	publier	<i>publicare, diuulgare</i>	publicar, diuulgar
ouderdanich	obeissant	<i>morigerius</i>	el obediente
oncuyfch	luxurieux	<i>libidinosus</i>	el luxurioso
oncuyfche	luxurieuse	<i>libidinosa</i>	la luxuriosa
oncuyfcheyt	luxure	<i>libido</i>	la luxuria
oncuyfcheliick	luxurieusement	<i>libidinosè</i>	luxuriosamente
ou wetende	non scachant	<i>imprudens</i>	el imprudente
ouer	oultre	<i>ultra</i>	de su ppria volú-
ouerlanc	pieçà	<i>iam diu</i>	mucho tiépo (ta
ouerlancx	passé longuement	<i>iam olim</i>	mucho tiempo
anlancx	briefuement	<i>nuper</i>	en otro tiempo
ontrent	vers	<i>versus, ad</i>	buelto, a
ontrent	enuyron	<i>circiter</i>	cafi
om	pour	<i>propter</i>	por
om des wille	pourtant	<i>propterea</i>	portanto
oozlof	congé, licence	<i>cōmeatus, abeūdi ve</i>	passaje, liçécia de
ouder	deffoubz	<i>infra (nia, missio</i>	abaxo (yr, la liçé
oft	ly, ou	<i>vel, aut</i>	o, o (cia
oock	aussy	<i>quoque</i>	tambien
ommertoes	desia	<i>iam</i>	ya
October	October	<i>October</i>	Otubre
onseker	incertain	<i>incertus</i>	inçierto
onledich	embefongné	<i>occupatus</i>	ocupado
ommogheliick	impossible	<i>impossibilis</i>	imposible

mal

des

pnessen	mal vny	<i>inæqualis</i>	des igual
een os	vng boeuf	<i>bos</i>	el buei, o vaca
een ooghe	vng oeil	<i>oculus</i>	el ojo
een orghele	des orgues	<i>organa sacrificia</i>	organos del sacri-
Die ooghen	les yeulx	<i>oculi</i>	les ojos (figio
een oore	vne aureille	<i>auris</i>	la oreja
olye	de l'huyle	<i>oleum</i>	el azeite
een ouen	vng four	<i>furnus</i>	ei horno
ossen vleesch	chair de boeuf	<i>caro bubula</i>	carne de vaca
oercussens	des oreilliers	<i>pulvinaria</i>	el almohada
een once	vne once	<i>uncia</i>	la onza
een ontfanger	vng recepueur	<i>questor ararius</i>	el cantador
een obligatie	vne obligacion	<i>obligatio</i>	la obligacion
een ontsake	vne occasion	<i>occasio</i>	la ocasion
een orloghe	vne guerre	<i>bellum</i>	la batalla
oorspronck	vne source	<i>origo.</i>	el nacimiento.

D ayen	Assouffir	<i>Omittere</i>	Dexar
payen	appaizer	<i>placare</i>	amansar
plucken	ceuillir	<i>colligere, carpere</i>	colegir, coger
peynsen	penfer	<i>cogitare, existimare</i>	pensar
packen	fardelen	<i>colligare in fasciculū</i>	atar en hazezillo
preken	prescher	<i>concionari</i>	predicar
prisen	priser	<i>laudare</i>	loar
printen	imprimer	<i>imprimere</i>	emprimir
paueren	pauer	<i>struere locum saxis</i>	empedrar
pissen	pisser	<i>meiere</i>	mear
proeuan	essayer	<i>facere periculum</i>	experimentar
proeuen	esprouer	<i>experiri</i>	experimentar
pronuncieren	pronuncer	<i>pronūtiare</i>	pronunçiar
planten	planter	<i>plantare</i>	plantar
pleghen	accoustumer	<i>consuescere</i>	acostumbrar
plaghen	pugnier	<i>punire</i>	castigar
piinen	gehennir	<i>torquere</i>	torçer
presenteren	presenter	<i>offerre, sistere</i>	ofreçer

perfe

R .ij.

perfe

perseuereren	perseuerer	perseuerare	perseuerar (posada
pausen	poser	pausare (referre	pausar (sto de des-
proncken	se hontir	sponsa ostentationem	demostrar de nue
prospereren	prosperer	secunda fortuna uti	vsar de fortuna p[er]
plat	plat	discus	el plato (pera
puer	pur	purus	limpio
passiuekic	paifiblement	placide	agradablemente
een Dans	vng Pape	summus pontifex	el sumo pontifice
die Daelschen	le Pasques	pascha	la pasqua
een paer	vne pair	par	cosa ygual
een peert	vng cheual	equus	cauallo
pampier	du papier	charta, papyrus	papel
parckement	du parchemin	membrana	el pargamino
een pasteye	vng pasté	farcimen, artocrea	la lōganiza, el pas-
een pack	vng fardeau	fascis	el haz (stel
een packer	vng crocheteur	fascium colligator	atador de haces
een panne	vng payelle	patella	escudilla
een penne	vne plume	penna	la pluma
een priestere	vng prestre	sacerdos	el sacerdote
een penninc	vng denier	nummus	el dinero
een peter	vng parein	mysticus parens	pariēte cōsagrado
petercelte	du persin	petroselinum	el peregil
een peere	vne poire	pyrum	la pera
een peerlick	vne pesche	malum persicum	el durazno fruto
peper	du poiure	piper	la pimienta
een pinte	vne pinte	pinta	media açumbra
een pilaer	vng pilier	columna	la columna
een pispot	vng pot à pissier	matula	orinal
een platiin	vng patin	calo	abarca
een pont	vne liure	libra	la libra
een pot	vng pot	poculum	el vaso
een poorte	vne porte	porta	la puerta
een potysere	vne potiere	ansa ferrea	asa de hierro
een put	vng puitz	puteus	al pozo
potaigne	du pottaige	sorbitio, ius	el sorber

vng

predi-

een predicaet	vng prescheur	concionator	predicar
een pinsoen	vng poinson	stylus	el estilo
een pant	vng gaige	pignus	la prenda
een peerboom	vng poirier	pyrus	pero arbol
pruymen	des prunes	pruna, orum	las firuelas
pensien	des tripes	intestina	las tripas
een pennemes.	vng quenniuet.	cultellus pennarius.	el cuchillo, deseri (vanias)

Q uaten	Quiter	Accepto ferre	Traer lo regebi
quellen	traueiller	vexare	fatigar (do)
quettien	blesser	ledere, vulnerare	empeçer, llagar
quellen	facher	odioso, facere	hazerlo odioso
Q uaet	mauluais	prauus, malus	malo (mente)
quaet	mal	malus	malo
quade	mauluaife	mala	mala
quaethept	malice	prauitas, malitia	maldad, malicia
qualtic	mauluaifement	malè, prauè	malamente
een quartier	vng quartier	quadra	los cuadrados
een quackel	vne quaille	coturnix	la codorniz
een quareel	vng quareau	later, plinthus	el ladrillo, adobe
een quaertspel	vng ieu de quartes	ludus chartarum	juego denaipes
een quitancie	vne quitance	apocha	quitança
quichiluer	du vis argent	argentum viuum	azogue.

R aden	Cheuaulcher	Equitare	Galopear
raden	conseiller	consilium dare	dar consejo
rechien	dresser	dirigere	dirigir
reynighen	nettoyer	purgare	limpiar
reysen	cheminer	iter facere	entre hazer
roepen	rimer	remigare	remar
rapen	recueillir	colligere, legere	colegir, leer
reghenen	plouuoir	pluere	llouer
rekeneu	compter	computare, rationem	cōtar, hazer quē-
riecken	sentir, flairer	odorari (subducere)	ser adorado (ta)
rotten	pourrir	putrescere	empudreçerse
	rogner		R .iij. reynar

regneren	regner	regnare	reynar
regeren	gouuerner	regere	regir
rusten	reposer	quiescere	sofegar
root worden	rougir	rubescere	pararsebermejo
reeren	remuer	mouere	amonestar
roouen	rapiner	rapere	arrebatar
roepen	appeller	vocare	llamar
roepen	hucher	accersere, vocare	llamar
rommelen	rabucquer	strepere	rechinar
Reyn	Net	mundus, nitidus	el limpio, luzido
reyne	nette	nitida	resplandeciente
reynicheyt	netteté	munditia, nitor	la limpieza, resplá
reynliick	nettement	nitidè, manditer	limpiamète (dor
riick	riche	diues	el rico
riickdom	richesse	diuitia	las riquezas
riickdom	cheuance	census	las rentas
riickeliick	richement	opulenter	ricamente
rasch	rade	velox	ligero
rascheliick	radement	velociter	ligeramente
ruyde	rude	d. rurs, asper	duro, aspero
ruydeliick	rudement	durè, asperè	dura, y asperamè
ront	rond	rotundus	redondo (te
rondeliick	rondement	rotundè	redondamente
recht	droict	aequus	el justo
rechte	droicte	aqua	la justa
rechtuerdich	iuste	iustus	el justo
rechtuerdich	droicturier	rectus, integer	derecho, entero
rechtuerdeliick	iustement	iustè	justamente
rechtueroort	tout maintenant	modò	a hora
riip	meur	maturus	maduro
een rooster	vng gril	craticula	parrillas
een roock	vne fumée	fumus	mortuorio, o en
rogghe	seigle	secâle	alaçer (terrani
rapen	des naueaulx	rapa	rauano (ento
een roche	vne raye	raia	raia

een raue	vng corbeau	<i>coruus</i>	cueruo
een reygher	vng heron	<i>ardea</i>	garça
een rechtere	vng iuge	<i>index</i>	mueltra
rosinen	des refins	<i>rua passa</i>	passa
een roosboom	vng rofier	<i>rosarium</i>	rosal
een ridder	vng cheualier	<i>eques</i>	cauallero
een roede	vne verge	<i>virga</i>	vara
een riem	vne ceincture	<i>cingulum</i>	cinto
een rugghe	vng dos	<i>dorsum</i>	la espalda
een ruple	vne chenille	<i>eruca</i>	eruga
een riet	vng roseau	<i>arundo</i>	la caña
een reghen	vne pluye	<i>pluuia</i>	llnuia
een religioes	vng religieulx	<i>religiosus</i>	religioso
een reghel	vne rangée	<i>versus</i>	verso
een ribbe	vne coste	<i>costa</i>	costilla
een redene	vne raison	<i>ratio</i>	razon
een rinck	vng anneau	<i>annulus</i>	anillo
roet	rouge	<i>ruber</i>	vermejo
een roose	vne rose	<i>rosa</i>	rosa
een roepet	vng hucheur	<i>præco</i>	pregonero
een roof	vng larrecin	<i>furtum, præda</i>	hurto, robo
reghenback	vne cisterne	<i>cisterna</i>	al gibe
een ruese	vng gigant	<i>gigas</i>	gigante
een ratte	vng rat	<i>glis.</i>	liron

S Lapen	Dormir	Dormire	Dormir
sitten	seoir	<i>sedere</i>	assentar
stelen	desrober	<i>furari</i>	hurtar
stuyuen	pouldrer	<i>puluerare</i>	dar polvo
stooten	pousser	<i>tondere, propellere</i>	rempuxar
smiten	bastre	<i>verberare, pulsare</i>	agotar, sagudir
scheeren	barbyer	<i>trudere, radere</i>	tundir, raer
spoywen	cracher	<i>spuere</i>	escupir
soecken	chercher	<i>vestigare, inquirere</i>	buscar, pesquisar
soenenens eten	disner	<i>prandere</i>	comer

soup-

genar

gen

regneren	regner	regnare	genar
regeren	gouuerner	regere	escriuir
rusten	reposer	reponere	derramar
root worden	rougir	rougere, stipare	tapar
roeren	remuer	remouere in balneo vel nym-	recrearse en baño
roouen	rapiner	rapinare (phaeofo-	espumar (mugeril
roepen	appeller	parcere (ueri	perdonar
roepen	huc	debere	deuer
rommelen	remouere	lucere	luzir
Reyn	regere	mucere	mezclar
reyne	regere	dicere	dezir
reynicheyt	regere	coagmētare syllabas	decorar
reynlich	epellir	bullire, feruere	bullir, heruir
riick	booir	cantare	cantar (algua cosa
riickden	chanter	blandiri	halagar (dado de
riickden	flatter	curare, curam alicui	curar, o tener cui
riickden hebben	auoir soing	mungerere (impēdere	limpiar
riickden	moucher	turgere, tumere	hinchar, hicharse
riickden	enfler	cauere, vitare	guardarse, vedar
riickden	euter	cogere, comprimere	costrenir, apptar
riickden	poulcher	mittere	embiar
riickden	enuoyer	ungere	vntar
riickden	oindre	caelare	esculpir decubris
riickden	estouffer	cadere, fabricare	batir, fabricar
riickden	forger	percutere, cadere	herir, matar
riickden	frapper	fundere, liquefacere	derramar, derre-
riickden	fondre	nerere	hilar (tir
riickden	filler	gustare	gustar
riickden	fauourer	gemere	gemir
riickden	gemir	forbere	forber
riickden	humer	verecundari, pudere	tener verguença,
riickden	hontir	ludere	jugar
riickden	iouer	iurare	jurar
riickden	iurer	decurrere in hoplo-	correr en torneo
riickden	iouster	mori (machia	morie
riickden	nourir		

Spliten	fendre	<i>rimas agere</i>	hazer hédeduras
Spieghelen	mirer	<i>intueri se in speculo</i>	mirar se al espejo
Swemmen	nager	<i>natare, nare</i>	nadar
Scicken	adonner	<i>componere</i>	componer
Suyueren	purger	<i>purgare</i>	purgar
Schellen	pellier	<i>decorticare</i>	descortezar
Schilderen	paindre	<i>pingere</i>	pintar
Stincken	puyr	<i>foetere</i>	heder
Scheypen	puiser	<i>haurire</i>	facaragua
Souten	faller	<i>fallire</i>	falar
Springhen	faulter	<i>salire</i>	faltar
Sayen	semer	<i>serere</i>	sembrar
Sincken	aualler	<i>subsidere</i>	focorrer
Suyten	fermer	<i>claudere</i>	cerrar
Saghen	syer	<i>incidere serra, serra-</i>	aserrar
Seghelen	seller	<i>signare</i> (re	fellar
Suuden	tailler	<i>scindere, secare</i>	cortar
Sniiden	trencher	<i>abscindere, secare</i>	cortar
Sprecken	parler	<i>loqui</i>	hablar
Schieten	tirer	<i>tendere arcum, telo</i>	estéder la vallesta,
Suckelen	trebucher	<i>offensare</i> (petere	offender (herir
Swiighen	taire	<i>tacere</i>	callar (cõ fle-
Spannen	tendre	<i>intendere</i>	entender (cha.
Smetten	tacher	<i>maculare</i>	manchar
Sleypen	treiner	<i>trahere aniculum.</i>	arrastrar la vesti-
Schencken	verser	<i>infundere</i>	infundir (dura.
Sien	veoir	<i>videre</i>	ver
Suyghen	fucher	<i>sugere</i>	leuantar
Sondighen	pecher	<i>peccare</i>	peccar
Smeeren	oindre	<i>ungere</i>	vntar
Smouten	engraisser	<i>saginare, obefare.</i>	engordar, engro-
Sincken	enfondrer	<i>demergi</i>	çabullir (sar
Schozen	deschirer	<i>lacerare, scindere.</i>	despedaçar, cor-
Schueren	escurer	<i>polire</i> (uis	polir (tar
Soet	Doulx.	<i>dulcis, benignus, su-</i>	dulce benigno, su
		doul-	(aue dul-

soete	doulcē	<i>dulcis, benignā</i>	dulçe, béigna (dad
soetheyt	doulceur	<i>suauitas, benignitas</i>	suauidad, benigni-
soeteliick	doulcement	<i>suauiter, clementer</i>	suauemēte, piado-
swaer	pesant	<i>gravis</i>	pesado (samēte
swaer	pesant, difficile	<i>difficilis</i>	difficultoso
swaerheyt	pesanteur	<i>grauitas</i>	pesadumbre
swaerliick	pesantement	<i>grauiter</i>	grauemente
schoon	beau	<i>formosus</i>	hermoso
schoone	belle	<i>formosa</i>	hermosa
schoonheyt	beaulté	<i>pulchritudo, forma</i>	hermosura, gesto
schoonliick	bellement	<i>pulchrè</i>	hermosamente
sieck	malade	<i>egrotus</i>	enfermo
siecheyt	maladie	<i>egrotatio</i>	enfermedad
schorst	rongneulx	<i>scabiosus</i>	sarnoso
snotlich	morueulx	<i>mucosus</i>	moccofo
stom	muet	<i>mutus</i>	mudo
stomme	muette	<i>muta</i>	muda
schorste	rongneuse	<i>scabiosa</i>	sarnosa
sot	fol, sot	<i>fatuus, stultus</i>	necio, loco
sotte	folle, sotte	<i>fatua, stulta</i>	necia, loc
sotternie	folie, sottize	<i>fatuitas</i>	necedad
sotteliick	follement	<i>ineptè, stolidè</i>	neciamente, loca-
stout	hardy	<i>audax</i>	osado (mente
stoute	hardye	<i>hec audax, audens</i>	osada
stoutheyt	hardiesse	<i>audacia</i>	osadia
stouteliick	hardiment	<i>audacter, fidenter</i>	osadamente
swaermoedich	fadde, triste	<i>tristis</i>	triste
swaerliick	faddenient	<i>animo tristi</i>	de triste animo
snal	estroit	<i>gracilis, angustus</i>	delgado, angosto
snaliick	estroitement	<i>angustè, arctè</i>	angostamente
selue	mesme	<i>ipse</i>	el mesmo
sommighe	aucuns	<i>quidam</i>	alguno
somtiits	aucunesfois	<i>aliquando</i>	alguna vez
scherp	poignant	<i>pungens</i>	punçando
scherp	agu	<i>acutus</i>	agudo

fange

lodo

Allick	fange	<i>lutum, limus</i>	lodo, barro
Allick	roidement	<i>rigidè</i>	reziamente
Sonder v	fans vous	<i>absque te</i>	sinti
Sinc ghister	depuis hier	<i>ab hesterno die</i>	desde ayer
Suyuer	net	<i>elegans</i>	hermoso
Suyuer	pur	<i>purus, mundus</i>	puro limpio
Siet hier	voy cy	<i>respice huc</i>	mira aca
Siet daer	voy là	<i>illuc aspice</i>	mira aculla
Saterdach	sammedy	<i>sabbatum</i>	fabado
Scalck	subtil	<i>astutus</i>	astuto
Slap	foible	<i>infirmus</i>	enfermo
Sondach	dimenche	<i>dominicus dies</i>	dia del domingo
Sozghe	soing	<i>cura</i>	cuydado
Sozchuldich	soigneux	<i>solicitus</i>	solicito
Spazckelle	Feburier	<i>Februarius</i>	Hebrero
Selden	peu souuent	<i>rare</i>	pocas vezes
Stof	pouldre	<i>puluis</i>	poluo
sterck	fort	<i>fortis</i>	fuerte
stercheyt	force	<i>fortitudo</i>	fortaleza
Swart	noir	<i>niger</i>	negro
Suer	sur, aigre	<i>acidus</i>	azedo
Siin	son, sa, ses	<i>suus, a, um</i>	fuyo, suya, suyo
Sy	ilz, elle	<i>illi, hæ, illæ</i>	aquel, aqlla, aquel
Selue	mesme	<i>ipse</i>	el mesmo
een langhet	vng chantre	<i>cantor</i>	cantor (te
een schoutet	vng escoudet	<i>prætor, præfectus</i>	corregidor, asistẽ
een schepen	vng escheuin	<i>senator</i>	senador
i. scriinwercker	vng minuysier	<i>scriniarius</i>	caxero
eẽ slotmaker	vng ferrurier	<i>faber claustrarius</i>	cerrajero
een smit	vng mareschal	<i>faber ferrarius</i>	herrero
een schriuer	vng escripuain	<i>scriptor, notarius</i>	escriuano, notario
een schipper	vng marinier	<i>nauta</i>	marinero
een spenne	vne siege	<i>sedes</i>	filla
een sale	vne salle	<i>aula</i>	aula
een stal	vng estable	<i>stabulum</i>	establo
	vng		S .ij. asador

een spit	vng haste, broche	<i>veru</i>	afador
een schuppe	vne pelle	<i>ligo</i>	açadon
een spinrock	vne quenoille	<i>colus</i>	rueca
een spille	vng fuseau	<i>fusus</i>	hufo
een strate	vne rue	<i>platea, vicus, via</i>	plago, varrio, calle
een schristozis	vng escriptoire	<i>theca pennaria</i>	escriuarias
lauie	de la sauge	<i>salvia</i>	salvia
surckel	de l'ozeille	<i>lapathum</i>	romaça
stroo	de l'estrain	<i>stramen</i>	paja
spise	de la viande	<i>cibus</i>	manjar
een schouwer	vne espaulc	<i>armus</i>	espalda
een schenckel	vng musteau	<i>petaso</i>	torrezno
een stuck	vne piece	<i>frustum</i>	pedaço
een schaep	vne brebis	<i>ovis</i>	oueja
een timme	vng finge	<i>simia, vel simius</i>	mona, o mono
een slanghe	vne couleure	<i>anguis, coluber</i>	culebra, culebro
een flecke	vng limasson	<i>limax</i>	caracol
een stuer	vng estourgeon	<i>sturio</i>	sturion
een salme	vng saulmon	<i>salmo</i>	salmon
een scheluisch	vng eclesin	<i>capitosus piscis</i>	barbo pece
een snoeck	vng brochet	<i>lucius</i>	bruchete
een sperwer	vng espriuier	<i>accipiter</i>	gauilan
een swaen	vng cigne	<i>cygnus</i>	cisne
een swalue	vne arondelle	<i>hirundo</i>	golondrina
een schee	vne gaine	<i>vagina</i>	vaina
een schip	vne nauire	<i>navis</i>	naue
sout	du sel	<i>sal</i>	sal
saffran	du saffran	<i>crocum, vel crocus</i>	açafran
een suppen	vng chaudeau	<i>sorbitio</i>	forbo
suycker	du sucre	<i>saccarum</i>	azucar
stekelbesien	groseilles	<i>fructus rhani siue pa</i>	fruta descábrones
ineeu	de la neige	<i>nix</i> (<i>luri</i>	nieue
die sonne	le soleil	<i>sol</i>	sol
een sterre	vne estoille	<i>stella</i>	estrella (o lienço
locken	des chauffons	<i>calcei lanei vel linei</i>	escarpines de lana
	des		laua

Mapelaken	des linceulx	<i>linthea lecti</i>	lauanas
een schotel	vne escuelle	<i>catinus</i>	falsera
een sout vat	vne falliere	<i>salinum</i>	salero
een seruette	vne seruiette	<i>mantile</i>	seruilleta
een steen	vne pierre	<i>lapis</i>	pie dra
een stoel	vne selle	<i>sella</i>	fila
een spieghel	vng miroir	<i>speculum</i>	espejo
een liuetel	vne clef	<i>clavis</i>	llaue
een spelle	vne espingle	<i>acicula</i>	al filer
een schoen	vng soulier	<i>calceus</i>	çapato
schoenen	des souliers	<i>calcei</i>	çapatos
een schorshaeck	vne agraphe	<i>fibula</i>	heuilleta
een keersnutter	vne muchette	<i>emunctorium</i>	pazuelo
een stichel	vng passaige	<i>transitus</i>	passaje
een saet	vne semence	<i>semen</i>	simiente
een sack	vng sac	<i>saccus</i>	saco
salaet	de la salade	<i>acetarium</i>	ensalada
een schuere	vne grange	<i>horreum</i>	granero
een schraghe	vng tresteau	<i>fulcrumensaria</i>	bácos dela messa
een schole	vng escole	<i>schola</i>	escuela
schuyin	de l'escume	<i>spuma</i>	espuma
een schipman	vng marinier	<i>nauta</i>	marinero
een schoëmaker	vng cordouánier	<i>sutor calceolarius</i>	çapatero
een sonde	vng peché	<i>peccatum</i>	peccado
een spel	vng ieu	<i>ludus, lusus</i>	juego, passa tiēpo
een spelman	vng ioueur	<i>lusor</i>	jugador
een stemme	vne voix	<i>nox</i>	noche
een stadt	vne ville	<i>vrbs</i>	cibdad
een stede	vne place	<i>locus</i>	lugar
stanck	puantise	<i>foetor</i>	hedor
een steghet	vng degré	<i>gradus</i>	grado
een stock	vng baston	<i>fustus, baculus</i>	vara, baston
een stelte	vne eschasse	<i>gralla, arum</i>	çancos
een steert	vne queuē	<i>cauda</i>	cola
een stopsel	vng estoupoir	<i>obturamentum, stupa</i>	atapadura, stopa

T

S .iij. thaer

Trecken
tellen

timmeren
tinnen
tuyghen
tlaunts eten
teekenen
tasten
trouwen
troosten
tuyfchen
toeuen
te doen
temmen
terden
terden
tuymelen
tempteren
termineren
tuyghen
te niet doen
toebehooren
tooghen
troetelen
troosten

Traech

traech
traghe
traecheyt
te luttel
te veel
te moech
te spade
toornich

Tirer
compter
charpenter
entonner
prouuer
soupper
signer
taster
fiancher
conforter
haseter, iouer
attendre
à faire
appruer
marcher
passer
rouler
tempter
terminer
tesmoigner
aneantir
appertenir
monstrer
assotter
conforter

Niche

pareisseulx
pareisseuse
pareisse
trop peu
trop
trop tempre
trop tard
courroucé

Trahere

numerare, cōputare
edificare
diffundere in vasa
probare
cœnare
signare
cōrectare
despondere
solari
alea ludere
expectare, morari
faciendum esse
domare
ingredi
transire
volui, delabi
tentare
finire
testari
ad nihilum redigere
pertinere
monstrare, ostendere
demulcere, blandiri
consolari
segnis
ignauus
ignaua
ignauia
minus
plus
maturius
serius
iratus

Traer por fue-

contar (ra
edificar
echar en vasos
probar
cenar
señalar
contratar, o traer
fatigarse (entre
consolar (manos
jugar a los dados
esperar, tardarse
auerse de hazer
domar
entrar
passar
caer, o boluer
tentar
acabar
confirmar
boluer en nada
pertener
amostar
halagar
consolar
pereçoso
couarde
couarde
couardia
menos
mas
muy presto
muy tarde
ayrado

cour

ayrada

too: nighē	<i>courroucée</i>	<i>irata</i>	ayrada
clauonts	au vespere	<i>vesperi</i>	la tarde
tsnachts	de nuit	<i>noctū</i>	de noche
tsino: ghens	du matin	<i>mane</i>	de mañana
tsinoeuens	a disner	<i>prandere</i>	comer
ter sont	tantost	<i>mox, statim</i>	luego, a la hora
te gader	ensemble	<i>vnā, pariter, simul</i>	juntamente
ter wat sake	à quelle cause	<i>quamobrem</i>	por que causa
to:	iufques	<i>vsque ad</i>	hasta quando
ten waer dat	sy ce n'estoit cela	<i>id ni esset</i>	si no fuera por esso
te Brugge	à Bruges	<i>Brugas versus</i>	hazia Brujas
te wat vze	à quelle heure	<i>quota hora</i>	aque hora
een tuit	vng temps	<i>tempus</i>	tiempo
te samen	ensemble	<i>pariter</i>	juntamente
teghen	contre	<i>contra</i>	contra
tis immers	sy est	<i>ita est profectò</i>	assi es por cierto
ten is	non est	<i>non est</i>	noes
teren	a menger	<i>edere</i>	comer
twee	deux	<i>duo</i>	dos
thiene	dix	<i>decem</i>	diez
twaelue	douze	<i>duodecim</i>	doçe
twintich	vingt	<i>viginti</i>	veinte
tachtentich	huyctante	<i>vctoginta</i>	ochenta
De tanden	les dens	<i>dentes</i>	dientes
Die teenen	les orteaux	<i>digitū pedum</i>	los dedos delos
een timmerman	vng charpentier	<i>faber lignarius</i>	el leñador (pies
een tiicke	vng cutis	<i>culcitra</i>	cabeçal
een tafel	vne table	<i>mensa</i>	mesa
een telioze	vng trenchoir	<i>quadra, orbis</i>	cuadrado, plato
een trappe	vne montée	<i>scale, ascensus</i>	escaleras, la subida
een toren	vne tour	<i>turris</i>	la torre
een tanghe	vne estanaille	<i>forceps, pyragra</i>	las tenazas
ter we	du froment	<i>triticum</i>	el trigo
to: uen	des tourbes	<i>cespites palustres</i>	gelpes de la gu-
een tabbaert	vne robbe	<i>toga</i>	la vestidura (na
			la lengua

vne

een tonghe	vne langue	<i>lingua</i>	la lengua
therte	le coeur	<i>cor</i>	el coraçon
tichelen	des tuiles	<i>tegula</i>	las tejas
ten	de l'estain	<i>stannum</i>	el estaño
sen tack	vne branche	<i>ramus</i>	el ramo
een taerte	vne tarte	<i>scriblita</i>	fruta de sarten
een termijn	vng terme	<i>dies</i>	el dia
temmen	priuer	<i>cicurare</i>	amanfar
een tennepot	vng pot d'estain	<i>stanneum poculum</i>	el vaso de estaño
thiif	le corps	<i>corpus</i>	el cuerpo
thoof	la teste	<i>caput</i>	la cabeza
thayz	les cheueulx	<i>crines</i>	los cabellos
een tobbe	vne cuue	<i>cupa</i>	la cuba
een toxtle	vne torse	<i>funale</i>	hacha
een trechter	vng entonnoir	<i>infundibulum</i>	embudo
tfel	la peau	<i>pellis</i>	la pelleja
twier	le feu	<i>ignis</i>	el fuego

U ieten	Scauoir	<i>Scire, cognoscere</i>	Saber, conoçer
willen	vouloir	<i>velle</i>	querer
verheyden	attendre	<i>expectare</i>	esperar
wapenen	armer	<i>armare</i>	armar
vertroosten	reconforter	<i>solari</i>	consolar
voesteren	allaiçter	<i>lactare</i>	dar leche
verberghen	mucher	<i>abdere, coelare</i>	escóder, encubrir
versoeten	adoulcir	<i>mitigare (gregare</i>	amanfar (gregar
vergaderen	assembler	<i>congerere, cogere, cō</i>	ayuntar, coger, cō
worderen	auancher	<i>proficere, progredi</i>	aprouechar, pasar
versekeren	asseurer	<i>securum reddere</i>	assegurar (adelâte
voeghen	ioindre	<i>iungere</i>	ayuntar
wen	tistre	<i>texere</i>	texer
wtgheuen	donner de hors	<i>expendere</i>	gastar
wtgheuen	alouer	<i>locare</i>	arrendar
verlieren	faindre	<i>cōminisci (cari alicui</i>	imaginar
bloecken	mauldire	<i>execrari aliquē, ipre-</i>	maldeçir alguno

pren-

tomar

vanghen	prendre	<i>capere,prehendere</i>	tomar, asir
verwisen	iuger	<i>iudicare</i>	juzgar
wisselen	changer	<i>cōmutare</i>	trocar
wziuen	frotter	<i>fricare</i>	estregar
wetten	esguiser	<i>acuere</i>	aguzar
witten	blanchir	<i>candefacere</i>	blanquear
vertoeren	bouger, remuer	<i>mouere</i>	mouer
wieghen	bercher	<i>motare cunas</i>	mouer las cunas
weyden	paistre	<i>pascere</i>	apacentar
wiien	benir	<i>consecrare</i>	consagrar
wisselen	muer	<i>cōmutare</i>	trocar
vertooghen	remonstrer	<i>ostendere</i>	demonstrar
warmen	chauffer	<i>calefacere</i>	calentar
vechten	combatre	<i>pugnare</i>	pelear
vercriighen	conquerir	<i>consequi</i>	consegir
vasten	ieusner	<i>ieiunare</i>	ayunar
wzinghen	tordre	<i>contorquere</i>	retorcar
wallen	cheoir	<i>cadere</i>	caer
wonen	demouer	<i>habitare</i>	morar
vraghen	demander	<i>querere</i>	buscar
weeren	defendre	<i>defendere</i>	defender
verderuen	destruyre	<i>destruere</i>	destruir
verstecken	debouter	<i>submouere</i>	mouer
werden	deuenir	<i>ficri</i>	ser hecho
verguldten	dorer	<i>inaurare</i>	dorar
verteren	despendre	<i>rem absumere</i>	gastar la hazienda
wecken	esmouuoir	<i>excitare</i>	despertar
verlaten	delaisser	<i>deserere, derelinquere</i>	desamparar
versmaden	despriser	<i>contemnere, vitupe-</i>	menospreciar
bermanen	ramenteuoir	<i>admonere</i> (rare)	amonestar
verdoemen	damner	<i>condemmare, damna-</i>	condenar
verstaen	entendre	<i>intelligere</i> (re)	entender
verbliiden	resiouir	<i>letitia afficere, dele-</i>	alegrarse
veruaren	espouenter	<i>terrere</i> (etare)	espantar
vercrachten	enforcer	<i>vim adferre</i>	hazer fuerza

decla

T

decla

verclaren	declarer	explicare, explanare	declarar
volghen	suivre	sequi	seguir
vollen	emplir	implere	hender
wisen	enseigner	instituire, docere	instituir, enseñar
verurenden	estrenger	abalienare	agenar
versuffen	estourdir	perturbare animum	perturbar el ani-
verwozghen	estrangler	strangulare (alicuius)	ahogar (no-
wesen	estre	esse	ser
verwonderen	esmerueiller	admirari	marauillarse
wziuen	frotter	fricare	fregar, o estregar
voederen	fourer	pelliculare vestes	afforrar las vesti-
verbueren	fourfaire	pœna teneri, pœnam	merecer la (duras
wandelen	pourmener	ambulare (mœteri)	andar (pena
verderuen	gaster	corrumpere	corromper
voeden	nourrir	alere, nutrire, educa-	criar
wedden	gager	pignore certare, spon	apostar
winnen	gagner	lucrari (sionē facere)	ganar
wziesen	geller	gelare, congelare	clar
wozpen	ietter	iacere	estar echado
wt gaen	issir, sortir	exire	salir
wt gaen	aller dehors	egredi	salir
wasschen	lauer	lauare	lauar
verdzincken	noyer	submergi	çampuzar
wercken	ouurer	operari	obrar
vertooznen	offenser	offendere	ofender
wechdoen	oster	tollere, auferre	quitar
weeenen	plorer	flere, plorare	llorar
vercondighen	publier	publicare, diuulgare	diuulgar
wzissen	pescher	piscari	pescar
wechgaen	aller enuoye	abire	irse
verghen	pardonner	ignoscere	perdonar
voldoen	parfaire	perficere	hazer
rouwen	ployer	plicare	plegar
voorzien	pourueoir	prœuidere	preuenir
verliesen	perdre	perdere	perder

peser

estar

Weghen	peser	pendere, ponderare	estar colgado, car-
Worpen	ruer	iacere	arrojar (gar
Wt trecken	tirer de hors	extrahere	distraer
Wederghen	rendre	reddere	boluer
Wet troosten	reconforter	consolari	consolar
Wetten	recorder	firmare, alligare	firmar, atar
Verwitten	reprocher	exprobrare	çaherir
Wederstaen	resister	resistere	resistir
Verheyden	attendre	expectare	esperar
Weygheren	denyer	negare	negar
Verfuchten	soupirer	suspirare	sospirar
Vaech hebben	avoir sommeil	dormitare	dormir
Vinden	trouuer	inuenire	hallar
Verschalcken	tromper	fallere	engañar
Vermoeden	lasser	fatigare	fatigar
Verwen	taindre	tingere, inficere	teñir, manchar
Verdzieten	ennuyer	molestia affici	pestarle
Verflieten	vfer	terrere	espantar
Verscricken	refaillir	expauere	temer
Visiteren	visiter	visere	ir auer
Wtgaen	atler de hors	egredi	salir
Waeven	venter	ventilare, ventum fa	auentar
Wreken	venger	vlcisci (cere	Vengar
Waken	veiller	vigilare	velar
Wlegghen	voler	volare	volar
Verwinnen	vaincre	vincere	venzer
Vaghen	nettoyer	purgare, verrere	limpiar, barrer
Verbranden	brusler	comburere	quemar
Verurien	engeller	frigore constringi	auer frio
Verbueren	fourfaire	poenam commereri	merecer la pena
Vergheten	oublier	oblivisci	oluidarse
Wrelen	craindre	timere	temer
Woorddeel	Auantaige	corollarium, aliquid	contra peso, algo
Vrient	amy	amicus (plus	amigo (mas
Vriendinne	amye	amica	amiga
	amou-		T .ij. amigo

vriendelick	amoureuſement	<i>amicè</i>	amigo
vroom	vaillant	<i>fortis</i>	fuerte
vroomheyt	vaillantife	<i>fortitudo</i>	fortaleza
vromeliick	vaillamment	<i>fortiter</i>	fuertemente
wis	sage	<i>sapiens</i>	ſabio
wiſheyt	sageſſe	<i>ſapientia</i>	ſabiduria
wiſſeliick	sagement	<i>prudenter</i>	prudentermente
biere	quatre	<i>quatuor</i>	quatro
biercant	quarré	<i>quadratus, quadrangulus</i>	quadrado, quadrángulo
biue	cincq	<i>quinque</i>	ſinco
biſthiene	quinze	<i>quindecim</i>	quinçe
biſtrich	cinquante	<i>quingquaginta</i>	ſinquenta
biſeynſchap	vilennye	<i>impuritas, turpitudò</i>	ſuciedad, torpeza
van	de	<i>de</i>	de
vanden	du	<i>de</i>	de
wat	que	<i>quid</i>	que
wiens is dat	a qui eſt ce	<i>cuius eſt ?</i>	cuyo eſt
wat dinck	quelle choſe	<i>quid rei ?</i>	que coſa
vele	beaucoup	<i>multum</i>	mucho
vol	plein	<i>plenus</i>	lleno
volcomeliick	pleinement	<i>plenè, perfectè</i>	abúdoſamète, per
wie	qui	<i>quis</i>	quien (ſetamète
wien	a qui	<i>cuius</i>	cuyo
waen	d'ou	<i>unde</i>	dedonde
waer toe	à quoy	<i>quorſum</i>	aque propoſito
waeromme	pourquoy	<i>cur</i>	porque
welck	lequel	<i>quis</i>	quien
waermede	a tout quoy	<i>quo</i>	adonde (rable
wonderliick	merueilleux	<i>mirus, mirabilis</i>	milagroſo, admi-
wonderliick	merueilleuſe	<i>mira</i>	casas marauilloſas
wonkerliick	merueilleuſemèt	<i>mirè, mirabiliter</i>	marauilloſamète
wonkerliick	changeable	<i>leuis</i>	no firme
wankelbaer	variable	<i>inconſtans, mobilis</i>	no firme, moble
wanck elbaer	ſyche	<i>tenax, avidus, parcus</i>	tenaz, cobdieroſo
vroet	merueille	<i>mirum</i>	marauil-
wonder	ſychetè		(reglado
			(lla eſca-

vroetheyt	sycheté	tenacitas	escafedad
woel	bien	bene	bien
woel vroech	biē tempre, matin	bene mane	bien demañana
voor v	deuant vous	ante oculos tuos	delāte de tus ojos
woe	dehors	ex	de
waer gaedy	ou allez vous	quò abis?	adonde is
waent sidy	d'ou estes vous	vnde es?	donde estais
vlues	hastiucement	mox, properè	luego, prestamēte
verre	loing	longinquum	lexos
waer	ou	vbi	adonde
waerom	pourquoy	cur	por que
waer af	dequoy	de quo	de lo qual
want	car	nam	porque
voor hoe veel	pour combien	quantum	quanto
die winter	l'hyuer	hyems	hyuerno
vrolic	ioyeulx	hylaris	alegre
woonsdach	Merquedy	mercurialis dies	dia de miercoles
wedemaent	luing	Iunius	luno
wit	blanc	albus, candidus	blanco
wilde	sauluaige	syluestris	syluestre
wy	nous	nos	nosotros
uwe	vostre	vester	vuestro
vuyl	ord	immundus	fuzio
vuylick	ordement	immundè	fuziamente
Een wif	Vne femme	mulier	muger
een voorhoof	vng front	frons	frente
een vingher	vng doigt	digitus	el dedo
vingheren	des doigtz	digiti	los dedos
waer	vray	verus	verdadero
een voet	vng pied	pes	el pie
voeten	des piedz	pedes	los pies
een weduwe	vne vesue	vidua	la viuda
een waghenaer	vng chartier	auriga (plaustrarius)	guiador
eē waghemaker	vng charlier	carpentarius, faber	carpintero
eē wapenmaker	vng armoyeur	conflator armorum	armero
	vng		T. iij. tenedor

een wedde	vng tisseran	textor	texedor
een vette water	vng chandelier	pinguiarius	grosero
een verwer	vng taincturier	infector	tintorero
een waeyer	vng euentoir	flabellum	aueritador
een watermolen	molin à caue	pistrinum aquarium	el molino de agua
een windmolen,	molin à vent	pistrinum ventilatum	molino de viento
een voorszoot	vng tablier	ventrale, succingulū	la cinta q̄ gñe por
een voetbanck	vng marchepied	scabellum	banco (debaxo
een wambeys	vng pourpoin	thorax	jubon
een voestec	vne nourrice	nutrix	ama
een vat	vng tonneau	dolium	tinaja
een wine	vng vent	ventus	viento
een water	vne caue	aqua	agua
blesch	de la chair	caro	carne
een wolf	vng loup	lupus	lobo
een worm	vng ver	uermis	gusano
een vrsch	vne grenouille	rana	rana
een vlog	vne pulce	pulex	pulga
worsten	des saulcices	forcimen, lucanica	morcilla, longani
warines	de la porée	olusculum	vercetas (za
vlayen	des flans	placenta	empanada
wafelen	des gauffres	escharites	parrillas
vighen	des figues	ficus	higo
wijn	du vin	vinum	vino
was	de la cire	cera	cera
die wolcken	les nuées	nubes	nube
het vageheuer	le purgatoire	purgatorius ignis	fuego del purgato
een vier	vng feu	ignis	fuego (rio
het vier	le feu	ignis	fuego
een wiingaert	vne vigne	vinea	viña
een wilghe	vne saulx	salix	falze
een vlierboon	vng luseau, schu	sambucus	fauco
een vader	vng pere	pater	padre
die vensteren	les fenestres	fenestra	ventana (ro
een waterpot	vne esguiere	aqualis, gutturnium	jarra, pico de jar-
	vng		auc

een voghel	vng oyleau	<i>avis</i>	ave
water	del' caue	<i>aquas</i>	agua
ewerendeel	vng quartron	<i>quarta pars</i>	quarta parte
een visch	vng poisson	<i>piscis</i>	peçe
een vleeschuys	vne boucherie	<i>carnarium, lamariu</i>	carniceria, mata-
een vanghenisse	vne prison	<i>carcer</i>	carcel (dero
een vercken	vng pourceau	<i>porcus</i>	puerco
een weke	vne sepmaine	<i>hebdomas</i>	semana
wolle	de la laine	<i>lana</i>	lana
een weert	vng hoste	<i>caupo</i>	bodegonero
een weerdinne	vng hostesse	<i>hec caupo</i>	bodegonera
een wortele	vne racine	<i>radix</i>	raiz
een winckel	vne boutique	<i>officina</i>	tienda
Alaenderen	Flandres	<i>Flandria</i>	Flandes
een Alaminck	vng Flameng	<i>Flander</i>	Flamenco
een voetwech	vne piefente	<i>semita</i>	senda
een woeyere	vng fourrage	<i>pabulum</i>	pasto
een noyne	vne forme	<i>forma</i>	forma
Wydach	Vendredy	<i>Veneris dies</i>	dia de viernes
een vze	vne heure	<i>hora</i>	hora
een vreck	vng ciche	<i>tenax</i>	tenaz
Wrede	paix	<i>pax</i>	paz
een weyde	vne pasture	<i>pabulum.</i>	pasto.

Hier eynden die
ghemeyn woord-
den.

Fin des motz
plus vul-
gaires.

Finis dictionum ma-
ximè vulgari-
um.

Fin de las dicio-
nes muy vul-
gares.

De

Om perfectelick Fran-
coys te leeren
lesen.

Om perfectelic Francoys te leeren le-
sen, is te weten, datter veel letteren
zijn, diemen in sommige woordē niet heel
pronunciēren en mach, ende in sommighe
woorden gheensins. Al vāt daer door coēt
meerder soeticheyt, lichticheyt, en coztheyt.
Nochtans moetmen die voorschreuen let-
teren schriuen om veel redenen wille,
die te lanck souden zijn om hier te schriuen.
Daerō willē wy voordē procederē, en hier
sommige regulen setten, om te weten wā-
neer men de voorsēde letteren achterlatē
sal. Daer om dese voorschreue regulē wel
te verstaē, so moetmē eerst wetē igene dat
hier na volcht.

Nota tot onsen behoeue ende niet voor-
der, dat de letteren van onsen A, b, c, ghe-
deylt zijn in letterē, diemen vocalen heet,
dat zijn die voys makers, ghelick zijn
dese viue, a, e, i, o, u. Ende alle dande
te worden gheheeten cōsonen, oft medeluy-
ders, wāt sy by hē seluē gheentē voys en cō-
nen ghemakē, maer sy hebbē haer gheluyt
op die viif vocalen, ghelike zijn b, c, d, f, g, k,
l, m, n, p, q, r, s, t, x, z. En desghelick wor-
den dese twee vocalē i, en u oec cōsonen,
en verliēsen haer macht, wāneer sy comen
in een woort voor een van dē anderē drie
vocalen, oft voor haer seluen. Als hier, J'a
prins viuant. &c. Item vā dese cōso-
nen zinder twee, die Liquiden heeten, als

De perfecta lingua Gal-
lica locutione.

Sciendum est in perfecta lin-
gua Gallica lectione mul-
tas literas esse, quarum quae-
dam in pronunciando non totae
sunt exprimendae, quaedam peni-
tus supprimendae, quod hinc ma-
ior existat suauitas, facilitas, ac
breuitas scribendae sunt tamē illae
literae multis de causis, quod lon-
gum esset hic enumerare. Pro-
grediemur igitur, & canones ali-
quos trademus, vt intelligatur,
quando literae illae sint omitten-
dae. Sed vt hi canones rectius in-
telligantur, cognoscendum est
quod hic subiungitur. Ac primū
quidem ne quid amplius quam
quod nobis vtile sit adferatur, no-
tandum est, alphabeti nostri lite-
ras distributas esse in vocales &
consonantes. Vocales sunt quae vo-
cem reddunt: vt, a e i o u, reliquae
sunt consonantes, ita dictae, quod
per se nullum reddunt sonum, sed
alicui vocalium quinque iun-
ctae, sonent, quales sunt, b c d f g
k l m n p q r s t x z. Praeterea
duas vocales i & u, posse etiam
fieri consonantes, cum in eadem
syllaba vocalibus aliis, vel sibi-
ipso praeponuntur vt hic, Iuno,
Viuus, &c. Tum ex his cōso-
nantibus duas vocari liquidas, &
r

len-

¶ *His ita cognitis iam regulas tradamus, quarum hæc prima est.*

¶ Regula prima.

*Ad perfectam linguæ Gallicæ pronunciationem discendum est re-
Etè proferre quinque vocales, a e i
o u, eo sono quo Galli solent, itemq;
consonantes omnes & syllabas, quæ
vocalibus cōiunctæ sonū efficiunt.*

¶ Secunda regula.

*Cum vox occurrit, quæ desinit
in consonantem, & sequens dictio
à consonante incipit, supprimenda
est præcedentis dictionis ultima
consonans, etiam si tres aut quatu-
or eiusmodi dictiones, vel etiam
plures consequantur. ut hinc: vous
m'auez fait grand tort, quand
vous m'auez prins mes liures: in
quibus dictionibus extrema litera
supprimenda sunt exceptis duabus,
nempe T in verbo Tort, quod ibi
respirandū sit, & S in liures, quod
hanc literam non sequatur conso-
nans. Sed hæc regula tres recipit
exceptiones. Prima.*

*Excipiuntur ab hac regula con-
sonantes earum dictionum, in quas
incidit respiratio, ut dictum est de
voce, Tort, in qua cum sit incisum,
exprimenda est ultima litera.*

Secun-

le, en r. Dit wel verstaen zijnde, so begin-
nen die regulen, waer van die eerste is.

Die eerste Regule.

Om perfecteliick Francoys te lesen,
en te spreken, so moetmē wel leeren pro-
nuncierē dese viif vocalen, a, e, i, o, u, als
die Franchoyfen doen, desghelick alle
consonen ende syllaben die haer gheluyt
op haer hebben.

Die tweede Regule.

Nota wanneer datter een woort coët
waer van die leste letter een consone is,
ende het naeuolghende woort beghint
dock met een consona, altoos die consona
vanden voersten woorde moet verswe-
ghen zinn al coemter drie oft vier sulcke
woorden, oft meer achter een, als hier:
Vous n'auez fait grand tort, quand
vous n'auez prins mes liures. Alle die
leste letteren van dese voorschreue wo-
den moeten versweghen zinn, wtgheno-
men twee, Te wetē, t, van tort, wantmē
daer rust, ende s van liures. want nae s
en coemt gheen consona. Dese regule
heeft drie exceptien.

Die eerste Exceptie.

Van dese regule worden wtgheno-
men consonen van woorden daermen
op rust, als men leest, ghelick voorsept is
van tort, want daermen rust, men moet
pronuncieren die leste letteren.

¶ Die

Die tweede Exceptie.

Item wanneer die leste lettere vanden voorstē worde is een vā dese twee liquiden l, oft r. Als hier: Mettez le sel premier sur la table, hier l, van sel coemt voor p van premier, ende r, vā premier coemt voor s, van sur, ende r, vā sur voor l, van la: ende nochtans pronuncieertmē se al.

Die derde Exceptie.

Item wanneer st, coemt int eynde vā namen veel dinghen beteckende, als hier, J'ay trouue les liures de Pierre: hier s, van liures wort gepronuncieert, hoe wel datter een ander consona volcht, want liures beteckent veel boecken.

Die derde Regule.

Item wanneer st, coemt nae a, in een woort, s wort ghepronuncieert, als astrologue, pasteur, chaste. Utghenomen hastif, haster, gaster, raster, chastier, daer mē s niet en pronuncieert.

Die vierde Regule.

Item wanneer st coemt nae e, en pronuncieertmen s niet, Als estrener, prestre, feste, cest, est. Utghenomen manifeste, estimer, estime, veste, peste, proteste, molester, predestiner, honeste, des-hone-

Secunda exceptio.

Præterea cūm dictionū præcedentiū vltima vna est liquidarū letter, vt in hac oratione: Mettez le sel premier sur la table, hic L dictionis Sel præcedit literam P nominis Premier, & R eiusdem nominis præcedit literā S vocis Sur, & R huius præcedit L nominis La, & tamen illæ proferuntur.

Tertia exceptio.

Vbi S finierit dictionem pluralis numeri: vt sic, l'ay trouuē les liures de Pierre, S nominis Liures exprimitur, tametsi consonans sequatur, quod Liures significet libros pluraliter.

¶ Tertia regula.

Si st sequatur literam r, in vno verbo, ponuntur S: vt Astrologue, pasteur, chaste, exceptis Hastif haster, gaster, raster, chastier, in quibus profertur S.

¶ Quarta regula.

Si st sequatur literam E, non exprimitur S: vt Estrener, prestre, feste, cest, est. Præterquam in his, Manifeste, estimer, estime, veste, peste, proteste, molester, predestiner, honeste

reſte, deſhoneſte, deſhoneſtemēt, in
quibus S pronuntiatur.

¶ Quinta regula.

Si literam i ſequatur ſt, profertur
ſ: vt Diſtāce, hiſtoire, ciſterne, &c.
Excipiantur Maiſtre, paiſtre, ecli-
ſtre, cloiſtre. Item ſi ſt finierit ora-
tionem: vt Diſt, feiſt, vouluſt, non
exprimitur S.

¶ Sexta regula.

Si literam O ſequatur ſt, non
pronuntiatur S: vt Noſtre, hoſte, ſe-
ra tantost, apoſtre. Paucis exceptis:
Le roy coſte poſtule, d'eſtre, poſte,
apoſtolicque, obſtiné, obſtination.

¶ Septima regula.

Si ſt literam V ſequatur, S pro-
fertur: vt Juſte, juſtice. Paucis exce-
ptis: vt Coſtumé, ac coſtumée.

¶ Octava regula.

S præcedēs literas c l m n p in ea-
dem dictione, nõ planè exprimitur
Præcedens literā C ſequēte E: vt
Eſcheuer, eſcheuī, eſcumer, eſcouter
Præcedēs L: vt Maſle, paſte, meſ-
ler, eſlire, yſle, bruſler. Præce-
dens M: vt Paſmer, baſme, meſ-
me,

honneſte, deſhoneſtement, daermen ſpro-
nuncieert.

Die vijfde Regule.

Item wanneer ſt coemt nae i, men pro-
nuncieert i, Als diſtance, hiſtoire, ciſter-
ne, &c. Utgheuomen maiſtre, paiſtre,
ecliſtre, cloiſtre. Dock wanneer ſt deyn-
de vanden woerde is, Als diſt, fiſt, vqu-
liſt: daer en pronuncieertmen i niet.

Die ſeſte Regule.

Item wanneer ſt coemt nae o, ſ en
wort i iet ghepronuncieert: als noſtre,
hoſte, ſera tantost apoſtre. Luttel wtghe-
uomen: le roy & oſte, poſtule d'eſtre poſte,
& apoſtolicque, obſtine, obſtination.

Die ſeuente Regule.

Item wanneer ſt coemt nae u, i wort
ghepronuncieert: als juſte, juſtice. luttel
wtgheuomen niet coſtume acouſtume

Die achte Regule.

Item ſ voor c, l, m, n, p, in een woort
en wort niet hecl wt ghepronuncieert.

Woor c, ende na e, als eſcheuer, eſche-
uin, eſcumer, eſcouter.

Woor l, als maſle, paſte, meller, eſlire, yſle,
bruſler.

Woor m, als paſmer, baſme, meſme, teſ-
me, moing

moing, abisme.

Wooz n, als chesne, a'ne, fresne, tauf-
ne, mesnaige.

Wooz p, als aspre, espaule, esprit, esprou-
uer, lutiel wtghenomen met crispin cri-
spinian, prosperite, prosperer, esprituel,
disputer.

Die neghenste Regule.

Item na au, ou, ende eu, en pronunct-
eertmen l niet, als aultre, aultrement,
hault, moult, ceulx, eulx.

Die thiende Regule.

Nota, dat die vocale e, wort in twee ma-
nieren ghepronuncieert. Vant int eyn-
de van sommighe woorden wort sy vol-
comeliick ghepronuncieert als oft sy al-
leen ware, ooc wat letter datter nae coët,
gheliick in dese nauolghende woorden,
Verite, charite, liberalite, auctorite, hu-
manite, bonte, sante, aduersite, &c.

Exemple.

Verite est bonne diete, Charite a son
prochain. Liberalite vault mieulx que.
& cetera.

Ende int eynde van sommighe woorden
wert e onuolcomeliick ghepronun-
cieert, ende niet oft sy alleen ware. Ende
dan wanneer datter een ander woort
coemt daer van die eerste letter een van
dese vijf vocalen A, e, i, o, u, is, so en wort
sy niet ghepronuncieert, maer die sylla-
be die

me, tesmoing, abysme.

Præcedens N, vt Chesne, asne,
fresne, iausne, mesnaige.

Præcedens P, vt Aspre, espau-
le, esprouuer. P. auculus exceptis, vt
Crispin, Crispinian, prosperité, prof-
perer, esprituel, disputer.

¶ Nona regula.

Si litera L sequatur syllabas au,
ou, & eu, non profertur: vt Oultre,
aultremēt, hault, moult, ceulx, eulx.

¶ Decima regula.

Notandum est vocalem e bifari-
am pronuntiarī. In quarundam e-
nim dictionum sine perfectè ac ple-
nè profertur, tanquam sola sit, qua-
cunque etiam litera sequente: vt in
his, Verité, charité, liberalité, au-
torité, humanité, bonté, santé, ad-
uersité, &c.

Exempla,

Verité est bonne diete, charité
à son prochain, liberalité vault
mieulx que, &c.

In quorundam verò nominū fi-
ne litera e non pronuntiatū inte-
gre, nec tanquam sola sit: veluti
cūm dictionis sequentis prima lite-
ra sit vna quinq; harum vocaliū, a,
e i o u, tum non profertur e præce-
dens:

dens : sed in hanc incidens syllaba
transfertur in sequentem : ut sunt,
Bonne belle, pomme femme, hom-
me : ie vous donne vne.

Exemplum,

Vne aultre, enseigne, y seray, vng
liure ou vne vsance. Elle est bon-
ne à māger, belle à veoir, &c.

*In his exemplis nusquam non pro-
fertur e precedentis dictionis.*

¶ Undecima regula.

He syllabæ in lingua Gallica,
qua, que, qui pronuntiantur, ka, ke,
ki. Exemplū, quand y allez vous?
que dictes vous? qui le dict?

¶ Duodecima regula.

Pro hac syllaba gallica gue, pro-
ferendum est ge.

Exemplum,

Pro Langue lange, pro dague da-
ge, pro longuement longement,
pro bague bage.

Primum

be, die op e vallen soude, valt op dander
naunghende vocale. Ghelick dese, bon-
ne, belle, pomme, femme, homme, ie vous
donne vne.

Exemple.

Une aultre, enseigne, y seray, vng liure
ou vne vsance. Elle est bonne a māger,
belle a veoir, &c. In dese woordchreue exē-
plen en wort e neyghens gheensins ghe-
pronuncieert.

Die elfste Regule.

Item voor dese walsche syllaben, qua,
que, qui, pronuncieert men ka, ke, ki.

Exemple.

Quand y allez vous? Que dictes vous?
Qui le dict?

Die twelfste Regule.

Item voor dese walsche syllabe gue
pronuncieert men ge.

Exemple.

Woor langue lange, voor dague dage,
voor longuement longement, voor ba-
gue bage.

U. iii.

Inde

Inden eersten soect dat rijke
Godes, ende zinn rechruer-
dicheyt, ende alle ander dinghē
die v van noode zinn, sullen v
toe gheworpen worden.

Den Pater noster.

Vader onse, die bist in die
hemelen
Gheheylt worde diin naem,
Coecomende si ons diin rijke
Binnen wille gheschiede
Inder aerden als inden hemel.
Onse dagheliic broot
Gheeft ons hyden
En vergheeft ons onse schulde
Alsoo als wy vergheuen
onse schuldenaren,
Ende en leyt ons niet in beca-
ringhe,
Maer verlost ons van quaden.

A M E N.

Den Aue Maria.

Vleest ghegroet Maria
Vol van gracie,
Die Heere is met dy,
Ghebenediit bistu bouen alle
vrouwen
Ende gebenediit is die vrucht
diins lichaems, Ihesus Christ?

A M E N.

Die twaelfue Articulen
des gheloofs.

Ick

Cherchez premier le Royaulme
de Dieu, & sa iustice, & toutes
autres choses, qui vous sont
necessaires, vous seront
données.

Le Pater noster.

Nostre pere, qui es es
cieulx
Ton nom soit sanctifié
Ton royaulme nous aduienne
Ta volunté soit faicte
Ainsy en la terre comme au ciel,
Nostre pain quotidian
Donne nous au iourd'hui
Et nous pardonne noz debtes
Ainsy que nous pardonnons
à noz debtors.
Et ne nous induis point en tem-
ptacion.
Mais deliure nous de mal.

A M E N.

L' Aue Maria.

Soyez saluée Marie
Pleine de grace,
Le seigneur est avec toy,
Tu es benedite sur toutes
femmes
Et benedict est le fruit
de ton ventre, Iesu Christ,

A M E N.

Les douze Articles
de la Foy.

le

Primum omnium quærite regnū
Dei, & eius iustitiam, & alia om-
nia quæ vobis sint necessa-
ria, adicientur
vobis.

¶ Oratio dominica.

Pater noster, qui es in
cælis,
Sanctificetur nomen tuum,
Adueniat regnum tuum,
Fiat voluntas tua
ut in cælo, sic & in terra,
Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie,
& dimitte nobis debita nostra
sicut & nos dimittimus
debitoribus nostris,
Et ne nos inducas in
tentationem,
Sed libera nos à malo.
A M E N.

¶ Salutatio angelica,

Ave Maria
gratia plena,
Dominus tecum,
benedicta tu inter
omnes mulieres,
Et benedictus est fructus
ventris tui, Iesus Christus.
A M E N.

¶ Symbolum Apосто-
lorum.

Lo primero de todo buscad el reino de
Dios y su justicia, y todas las otras
cosas que os son neçessarias
hos serian aña-
didas.

¶ El Pater noster.

Padre nuestro que estan en los
çielos,
Sea santificado tu nombre,
Venga a nos tu reino,
cunplase tu voluntad
asien el çielo, como en la tierra,
El pan nuestro de cada dia
nos da hoi,
Y perdona nuestras deudas,
como nosotros lo remitimos
a nuestros deudores.
Y no nos atraigas en
tentacion,
Mas libra nos del malo.
A M E N.

¶ El Ave Maria.

Dios te salue Maria
llena de gracia,
El Señor es contigo,
Bendita tu entre
todas las mugeres,
Y bendito el fruto
de tu vientre Iesu Christo.
A M E N.

¶ El Credo.

Creo

Ick ghelooue in God den
 vader almachtich
 Stepper des hemelseñ d' aerde
 En in Ihesum Christum
 sinen eenigē sone onsen Heere
 Die onfanghen is
 vanden heylighen Gheest.
 Gebozen wt die maget Maria
 Die ghepassit is
 onder Poncio Pylato
 Gecrucyft, gestorūē, en begrauē
 Hi daelde neder ter hellen
 Des derden daechs
 verrees hy vander doot,
 Hy is opgeclōmen ten hemel,
 Hy sidt ter rechter hant Gods
 zins vaders almachtich,
 Wan daer sal hy weder comen
 oordeelē de leuēde en de doode.

Credo in Spiritum.

Ick ghelooue
 inden heylighen gheest
 Die ghemeyne heylighe
 kersten kercke
 Die ghemeynscap der heyligē
 Die verghiffenisse der sonden
 Die verrisenisse des vleeschs
 Ende dat ewighe leuen.

A M E N.

**Deuteronomii. xi. spreekt
 die Heere God.**

IE croy en Dieu le pere
 tout puissant
 Createur du ciel & de la terre,
 Et en Iesu Christ
 son filz vnique nostre Seigneur
 Qui est conceu
 du sainct esprit
 Nay de la vierge Marie
 Qui a souffert
 soubz Ponce Pylate
 Crucifié, mort, & ensepuely,
 Il descendit aux enfers,
 Le tiers iour
 resuscita de mort,
 Il est monté aux cieulx
 Il siedt à la dextre de Dieu
 son pere tout puissant.
 De là viendra il
 iuger les viz & les mortz.

Credo in Spiritum.

IE croy
 au sainct esprit
 La saincte
 eglise Catholique
 La communion des sainctz
 La remission des pechez,
 La resurrection de la chair,
 Et la vie eternalie.

A M E N.

**Le Seigneur Dieu dict
 Deuteronomii. xi.**

Siet

Re

Credo in Deum patrem
omnipotentem
creatorem caeli & terrae.

Et in Iesum Christum
filium eius unicum Dominum nostrum,
Qui conceptus est
de spiritu sancto,
Natus ex Maria virgine,
Qui passus est
sub Pontio Pilato,
Crucifixus, mortuus, & sepultus,
Descendit ad inferos,
Tertio die
resurrexit à morte,
Ascendit in caelum,
Sedet à dextera Dei
patris omnipotentis,
Inde venturus est
iudicaturus vivos & mortuos.

Credo in spiritum.

Credo
in spiritum sanctum,
sanctam
ecclesiam catholicam,
sanctorum communionem,
remissionem peccatorum,
carnis resurrectionem,
Et vitam aeternam.

A M E N.

Deuteronomij cap. x.
dicit Dominus
Deus.

Ecce

CReo en Dios padre
todo poderoso,
Criador del cielo y de la ti-
erra,
Y en Iesu Christo
su hijo vnico, y Señor nuestro,
El qual fue concebido
del espiritu santo,
Nacido de la virgen Maria,
Que padeçio
de bajo del imperio de Ponçio Pi-
lato,
crucificado, muerto, y sepultado,
Descendio a los infiernos,
Al terçero dia
y resuçio,
Y subia al cielo,
Y esta asentado a la diestra de Di-
os padre todo poderoso,
De ai hadeuenir,
Ajuzgar los viuos y los muertos.

Credo in spiritum.

CReo
en el espiritu santo,
y en la santa
catholica yglesia,
Ayuntamiento de los santos
Remision de los pecados,
resurreçion de la carne,
Y vida perdurable.

A M E N.

Capitulo. x. del Deuterono-
mio, Dize el Señor
Dios nuestro.

X

Mira

Siet ic stelle heden voor
uwen ooghe vermaledi
dinghe, ist dat ghi niet ghehoor
saem en zitt de gheboden des
Heeren ws Gods.

Die thien Gheboden die
God Moyli gaf. Exo.
xx. Capit.

Dat eerste ghebot.

Ich bē die Heere v God, ght
en sult gheen ander Godē voor
my hebben.

Dat tweede.

Ghy en sult den naem des
Heeren ws Gods niet te ver
gheefs ghebruycken.

Dat derde,

Sitt ghedachtich, dat ghi dē
dach des Sabaoths heylight.

Dat vierde.

Ghy sult vader ende moeder
eeren, op dat ghy langhe leuen
moghet opter aerden.

Dat vijfste.

Ghy en sult niet dootslaen.

Dat sesste.

Ghi en sult geē ouerspel doel.

Dat seuenste.

Ghy en sult niet stelen.

Dat achste.

Ghi en sult gheē valsche getuy
ge spreken tegē uwen naesten.

Dat neghenste.

Ghy en sult niet begheeren
ws naesten huys.

Dat

REgardez ie metz au iour
dhuy malediction deuant
voz yeulx, sy vous n'estes
obeissantz aux commandementz
du Seigneur vostre Dieu.

Les dix cōmandementz, que
Dieu bailla à Moyse.
Exod. xx. Chap.

Le premier commandement.

Je suis le Seigneur ton Dieu, tu
n'auras point aultres Dieux de
uant moy.

Le second.

Tu ne prendras point le nom de
ton Seigneur Dieu en vain.

Le troxiesme.

Ayez souuenance de sanctifier
le iour du Sabbaoth.

Le quatriesme.

Honorez ton pere & ta mere,
affin que tu fois de longue vie sur
la terre.

Le cincquiesme.

Tu ne occiras point.

Le sixiesme.

Tu ne cōmettras point paillar
dise. Le septiesme.

Tu ne defroberas point.

Le huytiesme.

Tu ne diras nul faulx tesmoin
gnage contre ton prochain.

Le neufiesme.

Tu ne cōuoyteras point la mai
son de ton prochain.

Le

ECCĒ constitui hodie ante
oculos tuos maledictionem,
nisi obediatis

præceptis

Domini Dei tui.

Decalogus, seu decem Dei
præcepta, Moyſi data.

Exodi, cap. xx.

¶ *Primum præceptum.*

Ego ſum Dominus Deus tuus,
Non habebitis Deos alienos
coram me.

Secundum.

Non assumes
nomen Domini
Dei tui frustra.

Tertium.

Memineris vt diem
Domini ſanctifices.

Quartum.

Honora patrem tuum & matrem
tuam, vt ſis longæuus ſuper terram, &
bene tibi ſit.

Quintum.

Non occides.

Sextum.

Non mæchaberis.

Septimum.

Non furaberis.

Octauum.

Non dices falſum
teſtimonium contra proximum tuum.

Nonum.

Non concupiſces
domum proximi tui.

Decimum

Mira que cõstitui hoy delãte
de tus ojos la maldición,
ſi no obedeces

a los preceptos

de tu Señor Dios.

*De los diez mandamientos de
Dios dados a Moyſes.*

Exodi cap. xx.

¶ *El primer precepto.*

Yo ſoy tu Señor Dios,
No ternas otros dioses agenos
delante de mi.

El Segundo.

No juraras
el nombre de tu Señor
Dios en vano.

El Terçero.

Acordarte has que el dia
del Señor ſantifiques.

El Quarto.

Honrra a tu padre y madre
para q̄ ſeas alongado ſobre la haz
y ſea bien para ti. (de la tierra

El Quinto.

No mataras.

El Sexto.

No tẽdras que hazer cõmuger.

El Septimo.

No hurtaras.

El Octauo.

No diras falſo
teſtimonio contra tu proximo.

El Noueno.

No deſearas
la caſa de tu proximo.

X .ij.

El de-

Dat thienste.

Ghy en sult niet begheerē ws
naesten wiif, noch sinē knecht,
noch zīn idē wiif, noch sinē of-
se, ezel, noch eenich dinck, dat
hy heeft.

Benedicite.

O God diet al heeft ghe-
maect seer goet
Om ons, ende al heeft ghebene-
dicit,
Heylighe ons spijse door zīn
woort soet,
Ons makēde in sinē sone ver-
blit. **Indē naē ⁊ des vads.**
Vader onse die biste.
Ket, drinct in vruchedē en he-
Dat God alleē goet alle (kent
goet sent **A M E N.**

Die gracie.

O De lof, danck beneden
als bouen,
Diet al spiist, d'welc heeft we-
sen ontfaen,
Ende voor al die vast gheloouē
Door Jesum Christum heeft al
voldaen. **A M E N.**
Vader onse
Ken vast gelooue en Christus
mede **Sy ons ende al on-
se vianden mede.**
A M E N.

Le dixiesme

Tu ne desireras point la femme
de ton prochain, ne son seruiteur,
ne sa seruāte, ne le boeuf, ne l'asne,
ne aucune chose qui soit à luy.

Le Benedicte.

Dieu à qui a pleu tout bon
créer
pour nous tous, par sa bene-
diction,
Nous doint de ses biens bien
vser
Par Iesu Christ en vnion.
Au nom ⁊ du pere.
Nostre pere, qui es
Mengez, beuez, reconnoissans
Que tous biens sont de Dieu ve-
nans. **A M E N.**

Les graces.

A Dieu le pere grace & hon-
neur
Qui nourrit tout ce qu'il a
fait.
Et à tous croyans de bon coeur,
Par Iesu Christ a tout satisfait.
A M E N.
Nostre pere.
Foy ferme à nous en paix vnis
Doint Dieu & à noz ennemis.
A M E N.

Decimum.

*Non concupisces
uxorem proximi tui, neque seruum,
neque ancillam, neque bouem, neque
asinum, neque ullam rem illius.*

¶ **Benedictio mensæ.**

Deus, qui bona creauit
omnia
nostra causa, &
benedixit,
consecret cibum nostrum,
per uerbum suum filium unicum nos
exhilarans. In nomine ✠
patris, & filij, & spiritus sancti, Amē
Pater noster qui es, &c.
Edite & bibite hilariter,
scientes, à Domino qui solus bonus est,
omnia bona prouenire largiter. Amē.

¶ **Gratiarum actio mensæ.**

Gratias agimus tibi Deus
omnipotens,
qui pascis quicquid est in
rerum natura supra & infra,
& potissimum homines confidentes
Iesu Christo redemptori.
A M E N.
Pater noster qui es, &c.
Constans fides & pax
Christi
sit nobis simul & inimicis nostris.
A M E N.

El deseno.

No desearas
la muger de tu pximo ni el sieruo,
ni la criada, ni el buei, ni
el asno, ni su hazienda.

¶ **La Bendición de la mesa.**

Dios que crio todas las cosas
buenas
por nuestra causa y las
beudixo,
conlagre nuestro comer
por su palabra q̄ es su vnico hijo,
alegrando nos. Enel nombre ✠
del padre, y del hijo, y del spiritu
Padre nuestro, &c. (santo. Amen.
Beued y comed alegremente,
sabiédo q̄ del Señor Dios, q̄ es solo
todo lo bueno viene a- (y bueno
(bundosamēte, Amen.

¶ **Las acción delas graçias
de la mesa.**

G Raçias te Damos Señor Di-
todo poderoso, (os
q̄ apaçiētas quanto ay en la
naturaleza delas cosas arriba y a-
y principalmente los hō- (baxo,
bres q̄ cōfian en Iesu Christo redē-
ptor nuestro. A M E N.
Padre nuestro que es, &c.
La fe constante y la paz de
Iesu Christo
sea en nosotros juntamēte y nue-
stros enemigos. A M E N.

LES FAULTES TROUVEES EN LA LANGUE
Espaignole, après le Liure estant imprimé: dont fault
confiderer que la premiere lettre signifie le Feuillet, le
p. la page, & L, la ligne de la dicte page.

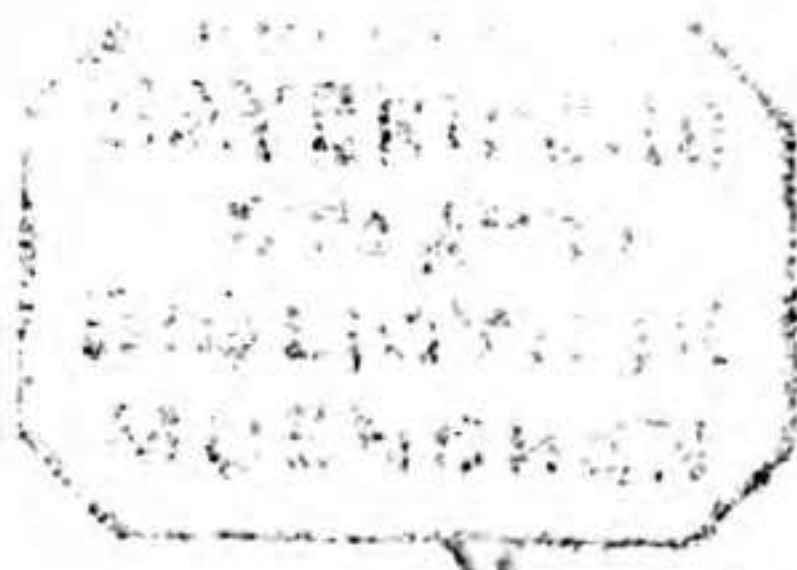
C.p.v,l,xxvi.pour maior,lisez grande. D.p.iii.l.xxxv,lisez Dios
saue. E.p.v.l.viii.lisez Agradame. G.p.i.l.iiii.lisez La estrena
de mi mercaduria. H.p.iii.l.xxxv.lisez pagar a he. Au mesme p.
vii.l.xxvi.pour dies,lisez diez. I.p.i.l,xvii.pour otros lisez assi.
K.p.i.l.xxvi.lisez amado. Au mesme p.iii.l.xix.humanidad. O.p,i.
l,xxx.señal est trop. P.p.v.l.x.lisez traer entre maños. R.p.i.li.vi.
lisez prestado. Au mesme p.iii.l.xii.lisez contador. Au mesme p.vii.l.
iii.lisez juez. T.p.i.l.xvii.lisez retorcer. Au mesme li.xx.lisez bu-
scar.p.iiii.cobdiçioso.

**Gheprint tot Lueuen in die gulden Sonne, by my
Bartholomeus van Graue gheswa-
ren boeck drucker, int Jaer ons
Heeren. M. LCCCL. en
Li. dē. xxv. Januarii.**

**Imprimé à Louvain au Soleil d'or par Bartholomy de
Graue, Imprimeur iuré. L'An de grace.
M. D. & LI. le. XXV. de Ianuier.**

*Excudebat Louanij sub intersignio Solis aurei Bartholomeus
Grauius, Typographus iuratus, Anno Domini
M. D. LI. Ianuarij. XXV.*

**Emprinua en Louaina a la señal del Sol dorado Bartolome Grauius,
Imprimidor institudo, enel Año de nuestro Señor,
M. D. LI. de Enero. XXV.**

ع
س
ن
ع

2

1

1

Handwritten scribbles or marks at the bottom right of the page.

